TÜRKİYE İŞ KURUMU

2020 YILI
İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI RAPORU

İÇİNDEKİLER

TABLOLAR LİSTESİ iii

GRAFİKLER LİSTESİ v

KISALTMALAR vi

GİRİŞ 1

YÖNETİCİ ÖZETİ 3

2020 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI TÜRKİYE SONUÇLARI 7

1. AMAÇ ve YÖNTEM 7

1.1. İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM 15

1.1.1. İşyeri Verileri 15

1.1.2. Mevcut İstihdam Verileri 31

1.2.AÇIK İŞLER 35

1.3.ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER 70

1.4.GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ 80

1.5.İŞGÜCÜ PİYASASINA GÜNCEL BAKIŞ 86

KAYNAKÇA 97

EK 1: İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU 98

EK 2: ÖRNEKLEME YAPILAN İLLER LİSTESİ VE ÖRNEK SAYILARI 106

EK 3: TANIM VE KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ 108

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. İşgücü Piyasası Araştırmaları (2007-2020) ... 9
Tablo 2: Sektörlere ve Büyüklüklerine Göre İşyeri Sayıları ... 15
Tablo 3: Sektörlere Göre Part-Time Çalışma Yapan İşyeri Oranı (%) ... 17
Tablo 4: Sektörlere Göre Vardiyalı Çalışma Yapan İşyeri Oranı (%) ... 18
Tablo 5: Sektörlere Göre İhracat Yapan İşyeri Oranı (%) ... 19
Tablo 6: Sektörlere Göre Ar-Ge Çalışması Yapan İşyeri Oranı (%) ... 20
Tablo 7: Sektörlere Göre Web Sitesi Olan İşyeri Oranı (%) ... 21
Tablo 8: Sektörlere Göre Gelecek Bir Yıl İçinde Yatırım Planlayan İşyeri Oranı (%) ... 23
Tablo 9: Yatırım Yapmayı Planlayan İşyerlerinin Yatırım Türüne Göre Dağılımı (%) ... 23
Tablo 10: Sektörlere Göre E-Ticaret Uygulaması Olan İşyeri Oranı (%) ... 24
Tablo 11: 10+ İstihdamlı İşyerlerinin Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Durumu (%) ... 28
Tablo 12: İşyeri Türüne Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanmama Nedenleri (%) ... 29
Tablo 13: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanmama Nedenleri (%) ... 30
Tablo 14: Sektörlere Göre İstihdam Durumu ... 31
Tablo 15: Sektörlere ve İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İşi Olan İşyeri Oranı (%) ... 37
Tablo 16: Sektörlere ve İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İş Sayısı ... 38
Tablo 17: Sektörlere ve İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İş Oranları(%) ... 39
Tablo 18: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi (%) ... 41
Tablo 19: Açık İşlerde İşyeri Büyüklüğüne Göre Talep Edilen Cinsiyet ve Eğitim Düzeyi (%) ... 43
Tablo 21: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler ... 44
Tablo 22: Sektörlere Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları ... 47
Tablo 23: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeylerine Göre Arama Kanalları (%) ... 50
Tablo 24: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları (%) ... 51
Tablo 25: Sektörlere Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler ... 53
Tablo 26: Arama Kanallarına Göre Açık İşlerde İstenen Becerilerin Öncelik Sıralaması ... 55
Tablo 27: Meslek Gruplarına Göre Açık İş ve İşsiz Dağılımı (%) ... 56
Tablo 28: Açık İşlerin Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı (%) ... 57
Tablo 29: Meslek Gruplarına göre Açık İş Dağılımı(%) ... 58
Tablo 30: En Fazla Açık İş Olan ilk 20 Meslek ve Bu Mesleklerden İstenen Becerilerin Öncelik Sıralaması ... 59
Tablo 31: Eğitim Durumuna Göre En Fazla Açık İş Olan Meslekler ... 60
Tablo 32: Cinsiyet ve İşyeri Büyüklüğü Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler (Erkek) ... 63
Tablo 33: Cinsiyet ve İşyeri Büyüklüğü Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler (Kadın) ... 64
Tablo 34: İşyeri Büyüklükleri Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler(Genel) ... 65
Tablo 35: Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı ... 71

Tablo 36: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı 73
Tablo 37: İşyeri Büyüklüğüne Göre En Fazla Temininde Güçlük Çekilen Meslekler (%)..... 74
Tablo 38: İşyeri Büyüklüklerine Göre TGÇM Nedenlerinin Dağılımı (%) 75
Tablo 39: Mesleklere Göre TGÇM Nedenleri (%)..... 78
Tablo 40: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri (%) 80
Tablo 41: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi 81
Tablo 42: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler 82
Tablo 43: İşyeri Büyüklüklerine Göre En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler 83
Tablo 44: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri (%) 87
Tablo 45: Sektörlere Göre COVID-19'un İşveren Açısından İşgücü Piyasasına Etkisi 94
Tablo 46: Sektörlere Esnek Çalışmanın Verimliliğe Etkisi..... 96

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: İşyeri Büyüklüklerine Göre Gelecek Bir Yıl İçinde Yatırım Planlayan İşyeri Oranı (%) 22
Grafik 2: Yıllar İtibari İle İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranları (10+ işyerleri için %) 25
Grafik 3: İşyeri Büyüklüğüne ve Yıllara Göre İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranları 26
Grafik 4: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları (10+ işyerleri için) 26
Grafik 5: İşyeri Büyüklüklerine Göre İşyeri ve Çalışan Sayıları 32
Grafik 6: İstihdamın İşyeri Büyüklükleri ve Cinsiyete Göre Dağılımı 33
Grafik 7: Sektörlere Göre Çalışanların Yüzde Dağılımı 33
Grafik 8: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İş Bulunan İşyeri Oranları 36
Grafik 9: Açık İş Oranı (2019-2020) 39
Grafik 10: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi 40
Grafik 12: Yıllar İtibariyle Açık İşlerde İŞKUR'un Arama Kanalı Olarak Kullanılması (10+) 45
Grafik 13: Yıllar İtibariyle Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı (10+ %) 46
Grafik 14: Açık İşlerde Arama Kanalları Bakımından Birliktelik Analizi 49
Grafik 15: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan İşyerlerinin Arama Kanallarının Dağılımı 52
Grafik 16: Açık İş Oranı İl Dağılımı (20+) harita 62
Grafik 17: Teminde Güçlük Çekilen Meslekler Durumuna Göre Açık İş Oranları 66
Grafik 18: İhracat Yapma, Part Time Çalışma, Vardiyalı Çalışma ve Ar-Ge Yapma Durumuna Göre Açık İş Oranları 68
Grafik 19: İşyeri Büyüklüğüne Göre Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı 70
Grafik 20: Yıllar İtibariyle Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı 72
Grafik 21: İşyeri Durumuna Göre TGÇM Nedenleri 76
Grafik 22: Bölgesel Temininde Güçlük Çekilen Meslekler (İBBS Düzey 1) 79
Grafik 23: İllere Göre Net İstihdam Değişimi (10+ İstihdamlı işyerleri) 85
Grafik 24: İşverenlerin İstihdam Beklentileri 86
Grafik 25: Geleceğin Meslekleri 88
Grafik 26: İmalat Sektöründe Gelecek 10 Yılda Ortaya Çıkacağı Öngörülen Meslekler 89
Grafik 27: Bilgi ve İletişim Sektöründe Gelecek 10 Yılda Ortaya Çıkacağı Öngörülen Meslekler 90
Grafik 28: İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmetler Faaliyetleri Sektöründe Gelecek 10 Yılda Ortaya Çıkacağı Öngörülen Meslekler 91
Grafik 29: Finans ve Sigorta Faaliyetleri Sektöründe Gelecek 10 Yılda Ortaya Çıkacağı Öngörülen Meslekler 92
Grafik 30: COVİD-19' un İşveren Açısından Piyasaya Etkisi 93
Grafik 31: Esnek Çalışmanın Verimliliğe Etkisi 95

KISALTMALAR

Kısaltma	Açıklaması
AB	Avrupa Birliği
ABRÖ	Ardışık Basit Rassal Örneklem
EUROSTAT	European Community Statistical Office (Avrupa Birliği İstatistik Ofisi)
ISCO	International Standard Classification of Occupations (Uluslararası Meslek Sınıflama Standardı)
İBBS	İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması
İO	İşsizlik Oranı
İKO	İşgücüne Katılma Oranı
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
İPA	İşgücü Piyasası Araştırması
NACE	European Classification of Economic Activities (Avrupa Birliği Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması)
NİDO	Net İstihdam Değişim Oranı
TGÇM	Temininde Güçlük Çekilen Meslek
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

GİRİŞ

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 617'nci maddesinin b fıkrası uyarınca; *"İşgücü piyasası verilerini, yerel ve ulusal bazda derlemek, analiz etmek, yorumlamak ve yayımlamak, İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulunu oluşturmak ve bu Kurulun çalışmalarını koordine etmek, işgücü arz ve talebinin belirlenmesine yönelik işgücü ihtiyaç analizlerini yapmak, yaptırmak."* görevlerini ifa etmektedir. Bu bağlamda İşgücü Piyasası Araştırma Raporu işgücü piyasası eğilimlerine ışık tutmak üzere gerçekleştirilen araştırma sonuçlarını içermektedir.

İşgücü Piyasası Araştırması (İPA), işgücü piyasasının talep yapısına yönelik olarak 2007 yılından itibaren yürütülen bir çalışmadır. Araştırma, iş ve meslek danışmanlarımız tarafından yüz yüze görüşme yöntemi ile işverenlere işyerlerinde işyeri bilgi formu uygulanması suretiyle gerçekleştirilmektedir. Ancak bu yıl diğer yıllardan farklı olarak, pandemi nedeniyle Kurumumuz tarafından alınan tedbirlere istinaden hibrit yöntem uygulanmıştır. Bu minvalde İl Müdürlüklerimiz, muhtelif yöntemler içerisinden (yüz yüze, telefon, elektronik posta vb) ilin yapısına en uygun biçimi belirlemişlerdir.

Nisan ayında gerçekleştirilmesi planlanan 2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırması'nın saha çalışması, pandemi sebebiyle 9 Ekim ile 6 Kasım tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Pandemi nedeniyle 2015 yılından beri çalışma kapsamında olan 2-9 istihdamlı işyerleri bu yıl araştırma dışında tutulmuştur. Araştırma kapsamında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından seçilen örneklem listesinde kayıtlı bulunan 10-19 ve 20+ istihdamlı 68.146 adet işyerine İşyeri Bilgi Formu uygulanmıştır. Bu nedenle araştırma raporunda bir önceki yılla yapılan karşılaştırmalarda 10 ve daha fazla istihdamlı işyerleri baz alınmıştır. Rapor değerlendirilirken bu hususun göz önüne alınması gerekmektedir. Araştırma kapsamındaki işyerlerinden 10-19 istihdamlı işyerleri için (Ardahan, Bayburt, Gümüşhane, Hakkâri, Kars, Kilis ve Tunceli illeri 10+ tam sayım) Türkiye genelini temsil edecek şekilde örneklem yöntemi uygulanmış iken, 20+ istihdamlı işyerleri için ise hem Türkiye geneli hem de il düzeyi tahmin verecek şekilde Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir illeri hariç olmak üzere 77 ilde tam sayım yöntemi uygulanmıştır. Araştırmaya dahil olacak sektörler, Avrupa Birliği Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması-Revizyon 2 (NACE-Rev. 2.0)'ye göre 17 sektörü yansıtacak şekilde belirlenmiş olup, "Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık", "Kamu Yönetimi ve Savunma", "Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri" ve "Uluslararası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri" sektörleri kapsam dışı tutulmuştur. Sektörel kapsam dahilinde

veriler derlenirken sadece yerel birimler baz alınmış, il dışında kalan işyeri bilgileri ise verilere yansıtılmamıştır.

İşgücü Piyasası Araştırması'ndan elde edilen bilgiler doğrultusunda, mevcut durumu, çalışan sayıları, açık işleri, geleceğin meslekleri, istihdam beklentileri ve temininde güçlük çekilen meslekler bağlamında derlenen veriler ile işgücünün talep yapısı hakkında bilgi ihtiyacı karşılanmaktadır. Bununla birlikte, bu yıl araştırma kapsamında pandemi sürecinde işyerlerinin etkilenme durumuna, Kurumumuz tarafından sağlanan hizmetlere ve esnek çalışmanın verimliliğe olan katkısına da yer verilmiştir.

YÖNETİCİ ÖZETİ

2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırması 9 Ekim-6 Kasım 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olup 68 bin 146 işyerine hibrit bir yöntem benimsenerek soru kağıdı uygulanmıştır. Önceki yıllarda yüz yüze gerçekleştirilen araştırma, bu yıl ülkemizi de etkisi altına alan pandemi nedeniyle telefon, mail ya da yüz yüze olmak üzere çeşitli yöntemler bir arada uygulanarak tamamlanmıştır. Bu kapsamda araştırmaya dahil edilen işyerlerinden 63 bin 434 tanesine ulaşılarak söz konusu işyerlerinin araştırmaya cevap vermeleri sağlanmıştır. 2020 yılında 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerine uygulanan çalışmada cevaplılık oranı geçen yıla göre 0,1 puan artarak %93,1 olarak gerçekleşmiştir.

Araştırma kapsamında 10-19 istihdamlı işyerleri için Türkiye genelini temsil edecek şekilde örneklem yöntemi uygulanmış iken, 20+ istihdamlı işyerleri için ise Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir illeri için örneklem geri kalan 77 ilde tam sayım yöntemi uygulanmıştır. 20+ istihdamlı işyerleri için il düzeyinde tahmin üretilmiştir. Ardahan, Bayburt, Gümüşhane, Hakkâri, Kars, Kilis ve Tunceli illerinde ise ilin işgücü piyasasını ortaya koyacak sayıda 20+ istihdamlı işyeri olmadığı için bu illerde 10+ istihdamlı işyerlerinde tam sayım yapılmıştır. Yapılan araştırma 10-19 istihdamlı 98 bin 424 işyeri, 20 ve daha fazla istihdamlı 89 bin 165 işyeri olmak üzere toplam 187 bin 589 işyeri için genelleştirilmiştir.

Sektörler itibariyle çalışma kapsamında en fazla işyeri sırasıyla "İmalat", "Toptan ve perakende ticaret" ve "İnşaat" sektörlerinde yer almaktadır.

Araştırma kapsamındaki işyerlerinde 7 milyon 340 bin 196'sı erkek ve 3 milyon 66 bin 426'sı kadın olmak üzere toplam 10 milyon 406 bin 622 kişi çalışmaktadır. Çalışanların yüzde 70,5'i erkek, yüzde 29,5'i kadındır. "İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri" ve "Eğitim" sektörlerinde kadın çalışan sayısı erkek çalışan sayısından fazladır. En fazla çalışanı olan üç sektör sırasıyla "İmalat", "Toptan ve perakende ticaret" ve "İdari ve destek hizmet faaliyetleri" sektörlerdir.

Çalışma kapsamındaki işyerlerinin Ar-Ge çalışması yapma durumu incelendiğinde; 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 8,9'unun, 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 17,3'ünün Ar-Ge çalışması yaptığı görülmektedir. En yüksek Ar-Ge çalışması yapan işyeri oranı "Bilgi ve iletişim" sektöründe yüzde 41,4 ile 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerindedir.

Türkiye genelinde 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 12'sinin, 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 14,8'inin gelecek bir yıl içinde yatırım yapmayı planladığı görülmektedir. Araştırma kapsamında olan 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinin ise yüzde 13,3'ü önümüzdeki bir yıl içerisinde yatırım yapmayı planlamaktadır. "Elektrik, gaz, buhar ve

iklimlendirme üretimi ve dağıtımı”, yatırım yapmayı planlayan işyeri oranının en yüksek olduğu sektördür.

En fazla yatırım yapılması planlanan ilk on il sırasıyla; İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa, Antalya, Adana, Muğla, Samsun, Konya ve Mersin illeridir. Yatırım yapmayı planlayan işyerlerinin yüzde 64’ü “ilave yatırım”, yüzde 19,6’sı “teknolojik yatırım”, yüzde 20,5’i “stratejik yatırım” ve yüzde 25,7’si ise “diğer yatırım” türlerinde yatırım yapmayı planlamaktadır.

Araştırma kapsamındaki işyerlerinin yüzde 67,2’si İŞKUR hizmetlerinden yararlanmıştır. 2019 yılında bu oran yüzde 45,2 olarak gerçekleşmiştir. Pandeminin en yoğun yaşandığı dönemlerde Kısa Çalışma Ödeneği ve Nakdi Ücret Desteği nedeniyle İŞKUR’un hizmetlerinden yararlanan işyeri oranında 22 puanlık artmış yaşanmıştır.

Araştırma kapsamındaki toplam 187 bin 589 işyerinden 23 bin 333 tanesinin çalışma döneminde işverenin piyasadan (dışarıdan) işgücü alarak doldurmak istediği işleri ifade eden açık işi olduğu tespit edilmiş ve bu işyerlerinde toplam 121 bin 1 kişilik açık iş olduğu bilgisi alınmıştır.

Araştırma kapsamındaki 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde tespit edilen açık işler sektörler itibariyle en fazla 55 bin 540 kişiyle “İmalat” sektöründe yer almaktadır. İkinci sırayı 21 bin 79 kişiyle “Toptan ve perakende ticaret” sektörü almıştır. Üçüncü sırada 15 bin 643 kişilik açık işle “İdari ve destek hizmet faaliyetleri” sektörü bulunmaktadır.

Araştırma kapsamındaki 10+ istihdamlı her 100 işyerinden 12,4’ünde açık iş bulunmakta olup işyeri büyüklüklerine göre incelendiğinde; işyeri büyüklüğü arttıkça açık işi olan işyeri oranının da arttığı görülmektedir. Zira 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 9,3’ünde açık iş bulunmakta olup ve 20+ istihdamlı işyerlerinde ise bu oran yüzde 15,9’a çıkmaktadır.

Çalışma kapsamında ülkemizdeki açık iş oranı da hesaplanmıştır. 10+ çalışanlı işyerlerindeki açık iş oranı yüzde 1,2 olarak gerçekleşmiştir. Açık iş oranı en yüksek olan sektör “İdari ve destek hizmet faaliyetleri” sektörüdür. Daha sonra sırası ile “İmalat” ile “Bilgi ve iletişim” sektörü gelmektedir. En fazla açık iş “İmalat” sektöründe bulunmasına rağmen “İdari ve destek hizmet faaliyetleri” sektöründeki açık iş kapasitesi daha yüksektir.

Açık iş olan mesleklerde aranan beceriler incelendiğinde en fazla “yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe” nin ön plana çıktığı görülmektedir. İşgücünden beklenen bu beceri talebi tüm işyeri büyüklüklerinde ilk sırada yer almaktadır.

Araştırma kapsamındaki 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinin açık işlerde hangi arama kanallarını tercih ettikleri incelendiğinde; en sık oranda (yüzde 69,8) kullanılan arama kanalının “İŞKUR” olduğu tespit edilmiştir. Bir önceki yıl 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde yüzde 59 olan İŞKUR arama kanalının bu yıl yaklaşık 10 puan arttığı

görülmektedir. Açık işlerin arama kanalında ikinci sırada ise yüzde 53,6 ile "internet-sosyal medya" kanalının yer aldığı görülmektedir. Üçüncü sırada ise yüzde 48,3 ile işverenlerin açık işlerini "kendi çalışanları aracılığıyla" aradıkları anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında en fazla açık iş olan meslekler "Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi", "Satış Danışmanı", "Makineci (Dikiş)", "Konfeksiyon İşçisi" ve "Paketleme İşçisi" dir. Açık işlerde eğitim düzeylerine göre talep edilen mesleklere bakıldığında ;"Lise ve altı" mezunu talepleri arasında en fazla talep edilen üç meslek sırasıyla; "Paketleme İşçisi", "Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı", "Perakende Satış Elemanı (Gıda)" meslekleridir. "Yükseköğretim" mezunları arasında en fazla talep edilen üç meslek sırasıyla; "Makine Mühendisi", "Yazılım Geliştiricisi", "Yazılım Mühendisi" meslekleridir. "Herhangi bir eğitim seviyesi aranmıyor" tercih edenler arasında en fazla açık iş talep edilen meslekler sırasıyla; "Konfeksiyon İşçisi", "Makineci (Dikiş)", "Paketleme İşçisi" dir. Bilgi ve İletişim sektöründe en fazla açık iş "Yazılım Geliştirici," "Bilgisayar Mühendisi", "Yazılım Mühendisi" ve "Bilgisayar Ağ Veri Tabanı Elemanı" mesleklerinde olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında işverenlere son bir yıl içerisinde hangi mesleklerde eleman temininde güçlük çektiği ve bunun nedenleri sorulmuştur. 21 bin 945 işverenin 98 bin 185 pozisyonunda eleman temininde güçlük çektiği tespit edilmiştir. İşyeri büyüklüğüne göre ise 10-19 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 10,7'sinde, 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinin ise yüzde 12,9'unda temininde güçlük çekilen mesleklerin olduğu görülmüştür. İşyeri büyüklüğü arttıkça işverenlerin aradıkları meslekleri teminde zorlandıkları anlaşılmaktadır. Araştırma kapsamında yer alan tüm işyerleri göz önünde bulundurulduğunda 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde eleman temininde güçlük çektiğini bildiren işyeri oranı yüzde 11,7 olarak tespit edilmiştir. Eleman temininde güçlük çeken işyeri oranları sektör bazında incelendiğinde; en yüksek oranın yüzde 18,7 ile İmalat sektöründe olduğu görülmektedir. Ayrıca en fazla sayıda eleman temininde güçlük çeken sektörlerin başında da yine İmalat sektörü gelmektedir.

Meslek gruplarına göre temininde güçlük çekilen kişilere bakıldığında en çok "Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar" meslek grubunda yer almaktadır. Türkiye genelinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında ilk sırada "Makineci (Dikiş)" mesleği yer almaktadır. Bu mesleği "Garson (Servis Elemanı)" ve "Üretim İmal İşçisi" takip etmektedir.

Temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması yer almaktadır. İkinci sırada ise yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması gelmektedir.

Açık işlerde talep edilen mesleklerle, temininde güçlük çekilen meslekler benzerlik göstermektedir. Söz konusu mesleklerde hem arz hem de talebin olması beceri uyumsuzluğu konusunda aktif işgücü programlarının önemini ortaya koymaktadır.

Çalışma kapsamında, 2020 yılının 9 Ekim-6 Kasım döneminde hangi mesleklerde ve hangi sektörlerde istihdamın nasıl seyredeceği sorulmuştur. Bu bağlamda işverenlere bir yıl sonraki istihdam değişimlerini meslek düzeyinde tahmin etmeleri istenmiştir. Buradan elde edilen veriler ışığında Türkiye genelinde 31 Ekim 2021 tarihinde, araştırmanın yapıldığı döneme göre istihdamın yüzde 2,2 artacağı beklenmektedir. 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde net istihdam değişim oranının yüzde 2,8; ve 20+ istihdamlı işyerlerinde net istihdam değişim oranının yüzde 2 olacağı tahmin edilmektedir. İşyeri büyüklüğü arttıkça istihdam artış beklentisi düşmektedir.

Türkiye genelinde çalışma kapsamındaki firmaların yüzde 13,5'i işyerinde önümüzdeki bir yıl içerisinde istihdam artışı beklemektedir. Aynı şekilde yüzde 2,2'si ise önümüzdeki bir yıl içerisinde istihdam azalışı beklemektedir. İşyerlerinin % 18,1'i istihdamlarında değişiklik beklememektedir. İşverenlerin büyük çoğunluğu ise pandemi koşullarında bu konuda fikirlerinin olmadığını beyan etmişlerdir.

Türkiye genelinde en fazla istihdam artış beklentisinin "Satış Danışmanı", "Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi", "Üretim İmal İşçisi", "Makineci (Dikiş)" ve "Konfeksiyon İşçisi" mesleklerinde olduğu görülmektedir.

İşgücü Piyasası Araştırmasında işverenlere sektördeki istihdamın gelecek on yıl içerisinde teknolojik gelişmelerden nasıl etkileneceği hususu sorulmuştur. İşverenlerin yüzde 15,3'ü teknolojinin istihdamı değiştirmeyeceğini belirtmişlerdir. Buna karşın yüzde 24,2'si istihdamı arttıracağını, yüzde 14'ü ise istihdamı azaltacağını ifade etmişlerdir. İşverenlerin yüzde 47'si ise herhangi bir öngörüde bulunamamışlardır.

10 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde gelecek 10 yıl içerisinde öne çıkacağı düşünülen meslekler analiz edildiğinde;

Yazılım Mühendisi, Yapay Zeka Uzmanı, Big Data Uzmanı, Network Mühendisliği, Yazılım Uzmanı, Gerontolog, Blockchain Uzmanı, Yeşil Enerji Mühendisi, Drone Operatörü, Otomasyon Mühendisi, Bilgi Güvenliği Uzmanı, Mobil Yazılım Geliştirici, Veri Bilimci, Biyomedikal Mühendisi, Solunum Terapisti, Duygusal Davranış Bilimleri Uzmanı, Sosyal Medya Uzmanı, Nesnelerin İnterneti Uzmanı(İOT), Dil Konuşma Terapisti, Dijital Pazarlama Uzmanı, Bilgi Güvenliği Uzmanı, Özel Eğitim Öğretmeni gibi meslekler geleceğin öne çıkacak meslekleri arasında görülmektedir. Sanayi 4.0'un işgücü piyasalarına etkilerinin önümüzdeki dönemlerde daha yoğun hissedilmesi beklenmektedir.

2020 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI TÜRKİYE SONUÇLARI

1. AMAÇ ve YÖNTEM

Ülkemizde İşgücü piyasasının ihtiyaçlarının hem arz hem de talep yönlü olarak zamanında ve istenilen düzeyde karşılanabilmesi amacıyla işgücü arz ve talebinin temel niteliklerinin belirlenip bunlara uygun önlemlerin zamanında alınması zorunludur. Dünya genelinde görülen pandeminin etkisi ile ülkemizde geçen yıla göre işgücü, istihdam ve işsiz sayısında düşüş gözlenmiştir. Özellikle pasif işgücü programları ile istihdam mümkün olduğunca korunmaya çalışılmıştır.

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından düzenli olarak hazırlanan İşgücü Piyasası Araştırma Raporlarına göre işgücü piyasasında arz ve talep uyumsuzluğunun ortaya çıkmasında yeni işler oluşturma kapasitesindeki zorlukların yanı sıra mesleksizlik ve beceri uyumsuzluğu ile iş beğenmemenin de önemli bir etken olduğu vurgulanmaktadır.

Açık iş kavramı işgücü piyasasının talep tarafını ifade eden bir kavramdır ve işgücü piyasasında "boş" ya da "doldurulamamış" işleri ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu kavram AB'nin 453/2008 sayılı Tüzüğünde tanımlanmıştır. Bir işgücü talebinin açık iş olarak kabul edilebilmesi için kamu istihdam kurumuna açık işin bildirilmesi, özel istihdam bürosu ile iletişime geçilmesi, açık işe ilişkin internette, gazetelerde, dergilerde vb. ilan verilmesi, muhtemel adaylara ulaşması, onlarla mülakat yapılması ya da aralarından eleme yapılması, akraba-eş-dost-kanalıyla uygun bir aday aranması veya stajyerlikten yararlanılması gibi şartlar gereklidir. Açık işler; işgücü hareketliliğinin yetersizliği ve işverenin talep ettiği niteliklere sahip eleman olmaması dışında bazı mesleklerde ise iş ortamının tercih edilmemesi ve fazla ücret talebi nedeniyle gerektiği kadar karşılanmayabilmektedir. Bu çalışmada işgücü piyasasının talep boyutu ele alınmakta olup, mevcut açık iş ve gelecek dönemde işgücü piyasası eğilimlerine ilişkin temel veriler sağlanmaktadır.

İşgücü piyasasında arz ve talebin etkin bir şekilde uyumlaştırılabilmesi için işgücü piyasası bilgileri büyük önem arz etmektedir. İşgücü piyasasının arz tarafına yönelik veriler ağırlıklı olarak Türkiye İstatistik Kurumu'nun yapmış olduğu Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarından elde edilmektedir. Ancak işgücü piyasasının talep tarafına yönelik çok fazla veri bulunmamaktadır. İŞKUR, işgücü piyasası talep araştırmaları ile işgücü piyasasının talep yönünün fotoğrafını çekmeye çalışmaktadır. İŞKUR tarafından 2007 yılından itibaren her yıl

düzenli olarak uygulanan İşgücü Piyasası Araştırmaları ile Türkiye genelinde ve iller özelinde işgücü piyasası verileri derlenmektedir. İşgücü piyasası araştırmaları, 2011 yılının ikinci yarısından itibaren örneklem seçimi ve işyeri kayıtları konusunda TÜİK işbirliğiyle sürdürülmektedir.

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilen ve sonuçları raporlanan İşgücü Piyasası Araştırmasının ana amacı; ülkemizde işgücü piyasası ile ilgili talep yönlü olarak sürekli bilgi elde etmek; hem mevcut hem de gelecek dönemlerde işgücü piyasasında meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve ihtiyaçları belirlemek ve gelişmeleri izlemek; işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve eleman temininde güçlük çekilen meslekler ve aranan nitelikleri tespit ederek aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmektir. Ayrıca işverenler tarafından planlanan her türlü yatırım ve bu yatırımların istihdama yapacağı katkılar ile piyasada meydana gelen değişiklerin işgücüne yansıması hakkında da bilgiler toplanmaktır.

Bu çalışmanın önemli hedeflerinden bir diğeri de İŞKUR'un yanı sıra diğer kurum ve kuruluşların işgücü talebi hakkında bilgi ihtiyacını karşılamak ve mesleki eğitim planlamasının ihtiyaca uygun olması için veri sağlamaktır. Böylece işgücü piyasasında beceri uyumsuzluğunu "yetersiz beceri" ve "aşırı beceri" yani kişilerin sahip olduğu beceriler ile işgücü piyasasının talep ettiği beceriler arasındaki uyumsuzlukların tespit edilmesi mümkün olacaktır.

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), 2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 9 Ekim-6 Kasım 2020 tarihleri arasında 68 bin 146 işyerini hibrit bir yöntem benimseyerek araştırma kapsamına almıştır. Önceki yılarda yüz yüze gerçekleştirilen araştırma, bu yıl tüm dünyayı ve ülkemizi etkisi altına alan pandemi nedeniyle telefon, mail ya da saha çalışmasının yapıldığı ilde uygun olduğu değerlendirilmesi halinde yüz yüze olmak üzere çeşitli yöntemler bir arada uygulanarak tamamlanmıştır. Araştırma kapsamındaki işyerlerinden 63 bin 434 tanesine ulaşılarak söz konusu işyerlerinin araştırmaya cevap vermeleri sağlanmıştır. 2020 yılında 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerine uygulanan çalışmada cevaplılık oranı %93,1 olarak gerçekleşmiştir.

Çalışmada kullanılan İşyeri Bilgi Formu; mevcut istihdam durumu, açık işler bir yıl sonra çalışan sayısında net değişiklik olacağı düşünülen meslekler, eleman temininde güçlük çekilen meslekler ve işgücü piyasasına genel bakış ana başlıklarından oluşmaktadır. (Ek-1)

Tablo 1. İşgücü Piyasası Araştırmaları (2007-2020)

İŞKUR'UN UYGULADIĞI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI YÖNTEM VERİLERİ						
Dönem	**Kapsamı**	**Periyot**	**Sınıflamalar**	**Yöntem**	**Araştırma Kapsamına Alınan İşyeri Sayısı[1]**	
2007	50+ Tüm İşyerleri	15 Ekim – 30 Kasım	ISCO 88-NACE REV.1.1	Yüz yüze	Toplam	**12.712**
2008	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	15 Ekim- 5 Aralık	ISCO 88-NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**71.001**
					10+ işyeri	26.409
					50+ işyeri	7.224
2009/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	17 Nisan – 30 Mayıs	ISCO 88-NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**275.099**
					10+ işyeri	83.404
					50+ işyeri	15.273
2009/II	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	4 Kasım-13 Aralık	ISCO 88-NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**255.938**
					10+ işyeri	80.638
					50+ işyeri	15.985
2010/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	26 Nisan- 1 Haziran	ISCO 88-NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**218.068**
					10+ işyeri	73.418
					50+ işyeri	14.476
2010/II	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	28 Eylül- 28 Ekim	ISCO 88-NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**198.479**
					10+ işyeri	69.442
					50+ işyeri	14.688
2011/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	1 Nisan- 13 Mayıs	ISCO 88-NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**159.862**
					10+ işyeri	60.501
					50+ işyeri	13.393
2011/II	10+ Girişimler (TÜİK)	19 Aralık- 19 Ocak	ISCO 88-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	**5.941**
					10+ Girişim	3.283
					50+ Girişim	1.606
2012/I	10+ Girişimler (TÜİK)	2 Mayıs- 15 Haziran	ISCO 88-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam Girişim	**5.225**
2012/II	10+ işyerleri (TÜİK)	10 Eylül-31 Ekim	ISCO 88-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri	**53.194**

[1] Araştırma kapsamına alınan işyeri sayısı, bu tabloda ham veri olup genelleştirilmemiştir.

İŞKUR'UN UYGULADIĞI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI YÖNTEM VERİLERİ						
Dönem	**Kapsamı**	**Periyot**	**Sınıflamalar**	**Yöntem**	Araştırma Kapsamına Alınan İşyeri Sayısı[2]	
2013/I	10+ işyerleri (TÜİK)	15 Mayıs-30 Haziran	ISCO 88-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	**87.719**
2013/II	10+ Girişimler (TÜİK)	11-29 Kasım	ISCO 88-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	**10.540**
2014/I	10+ işyerleri (TÜİK)	12 Mayıs-28 Haziran	ISCO 88-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	**110.509**
2014/II	10+ Girişimler (TÜİK)	17 Kasım-28 Kasım	ISCO 88-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	**8.040**
2015	2-9,10+ İstihdamlı İşyerleri (TÜİK)	16 Mart-30 Nisan	ISCO 88-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	**103.390**
					2-9 İşyeri	6.513
					10+ İşyeri	96.877
2016	2-9, 10-19 ile 20+ istihdamlı işyerleri (TÜİK)	8 Nisan-6 Mayıs	ISCO 88-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	**88.966**
					2-9 İşyeri	11.531
					10-19 İşyeri	4.684
					20+ İşyeri	72.751
2017	2-9, 10-19 ile 20+ istihdamlı işyerleri (TÜİK)	3 Nisan – 5 Mayıs	ISCO 88-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	**90.749**
					2-9 İşyeri	11.993
					10-19 İşyeri	5.535
					20+ İşyeri	73.221
2018	2-9, 10-19 ile 20+ istihdamlı işyerleri (TÜİK)	2 Nisan – 11 Mayıs	ISCO 88-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	**89.324**
					2-9 İşyeri	11.588
					10-19 İşyeri	5.348
					20+ İşyeri	72.388
2019	2-9, 10-19 ile 20+ istihdamlı işyerleri (TÜİK)	1 Nisan- 3 Mayıs	ISCO 88-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	**83.887**
					2-9 İşyeri	10.254
					10-19 İşyeri	4.925
					20+ İşyeri	68.708
2020	10-19 ile 20+ istihdamlı işyerleri (TÜİK)	9 Ekim-6 Kasım	ISCO 88-NACE REV.2	Hibrit Yöntem (Telefon, Mail, Yüz yüze)	Toplam	**68.146**
					10-19 İşyeri	4.628
					20+ İşyeri	63.518

Kaynak: İşgücü Piyasası Araştırmaları

[2] Araştırma kapsamına alınan işyeri sayısı, bu tabloda ham veri olup genelleştirilmemiştir

TÜİK İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılarak sektörel kapsam dâhilinde yer alan 10 ve daha fazla istihdamlı işyerleri, çalışmada örnekleme çerçevesi olarak kullanılmıştır. Araştırma kapsamında Türkiye genelinde Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflamasına (NACE Rev 2.) göre; tarım, ormancılık ve balıkçılık, kamu yönetimi ve savunma; sosyal güvenlik, hanehalklarının işverenler olarak faaliyetleri dışındaki 17 alt sektörde yer alan, 10 ve daha fazla istihdamlı işyerleri örnekleme çerçevesi olarak kabul edilmiştir. Örnekleme birimi "işyeri" olarak belirlenmiştir. 17 sektör bazında 10-19 istihdamlı işyerleri için sadece Türkiye geneli, 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için Türkiye geneli ve il düzeyi tahmini verilmiştir. 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için 77 İlde tamsayım, 4 ilde ise örnekleme yöntemi ile tespit edilen işyerleri ziyaret edilmiştir.

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), 2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırmasının saha çalışmasının tamamı İŞKUR personeli tarafından gerçekleştirilmiştir. Pandemi nedeniyle önceki yıllarda yüzyüze gerçekleştirilen araştırma bu yıl hibrit bir yöntem benimsenerek telefon, mail gibi uzaktan erişimi sağlayan araçlara "2020 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi Formu" işverenlere uygulanmıştır. Bu kapsamda;

- Temel işyeri bilgileri (yasal unvan, ihracat, Ar-Ge, vardiyalı çalışma, part-time çalışma, web sitesi, e-ticaret, yatırım – tür/yer/sağlayacağı katkı)
- Mevcut istihdam bilgileri (cinsiyet)
- Açık iş (açık iş sayısı, meslek, cinsiyet, talep edilen eğitim ve beceri düzeyleri, açık işi hangi yolla aradığı)
- 31 Ekim 2020 tarihinde net istihdamda artış/azalış olacağı düşünülen meslekler,
- Eleman temininde güçlük çekilen meslekler (kişi sayısı, meslek, teminde güçlük çekme nedeni)
- İşgücü piyasasına ilişkin genel değerlendirme soruları sorulmuştur.

TÜİK tarafından sağlanan örneklem ile 2020 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 68 bin 146 işyeri ziyaret edilmiştir. Bu işyerlerinden 63 bin 434'ü ile görüşme gerçekleştirilebilmiş, geriye kalan 4 bin 712 işyeri için cevapsızlık durumları tespit edilmiştir. Çalışma örneklemi ile Türkiye, il ve sektörel temsiliyet bir istatistiksel olarak yeterlidir. Ancak bu çalışmada mesleklere göre yapılan tahminlerin ihtiyatla karşılanması gerekmektedir. Çünkü mesleklere göre bir çerçeve olmadığı için TÜİK örneklem çekimine meslek kırılımı dâhil edilmemiştir. Anket formu ile toplanan mesleklere ilişkin bilgiler, detay olarak sunulmuştur.

İşgücü Piyasası Araştırmaları (2020 İPA) kapsamında Türkiye genelinde 2-9 istihdamlı işyerleri için tahmin üretilememiştir. 2015 yılında bu yana yapılan işgücü piyasası araştırmalarına 2 ve daha fazla istihdamlı işyerleri kapsama dâhil edilmiştir. Ancak pandemi nedeniyle küçük işyerlerine ulaşmanın teknik kısıtları dikkate alınarak 2-9 istihdamlı işyerleri 2020 yılında araştırmaya dahil edilememiştir.

2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırmasının saha çalışmasının yapıldığı dönemde TÜİK'in 2019 yılı işyeri kayıtları kullanılmıştır.

Örneklem çerçevesi ile tahmin ve notasyonlara ilişkin 10-19 istihdamlı işyerleri ile 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerine ilişkin bilgiler ayrı ayrı verilecektir.

Coğrafi Kapsam: Coğrafi kapsam olarak nüfus büyüklüklerine bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan tüm il ve ilçe merkezleri ile köyler kapsama dâhil edilmiştir.

Sektörel Kapsam: Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması (NACE) Rev 2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan 17 sektör kapsamı oluşturmaktadır.

Sektör Harf	Sektör Tanımı
B	Madencilik ve taş ocakçılığı
C	İmalat
D	Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
E	Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motorsikletlerin onarımı
H	Ulaştırma ve depolama
I	Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
J	Bilgi ve iletişim
K	Finans ve sigorta faaliyetleri
L	Gayrimenkul faaliyetleri
M	Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri
N	İdari ve destek hizmet faaliyetleri
P	Eğitim
Q	İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
R	Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor
S	Diğer hizmet faaliyetleri

Kapsanan Kitle: Sektörel kapsam dâhilinde tüm yerel birimler anket kapsamını oluşturmaktadır.

Örnekleme Çerçevesi: 2019 yılı TÜİK İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılmak üzere sektörel kapsam dâhilinde ilgili sektörde yer alan 10-19 çalışana sahip yerel birimler (Ardahan, Bayburt, Kars, Gümüşhane, Kilis, Hakkari ve Tunceli illerindekiler hariç) ile 20 ve

daha fazla çalışana sahip Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir illerinde bulunan yerel birimler çalışmada örnekleme çerçevesi olarak tanımlanmıştır. 10-19 çalışana sahip işletmelerden Ardahan, Bayburt, Kars, Gümüşhane, Kilis, Hakkari ve Tunceli illeri ile 20 ve daha fazla çalışanı olan 77 ilde ise tüm yerel birimler tam sayım ile araştırma kapsamına dâhil edilmiştir.

Örnekleme Birimi: Örnekleme birimi yerel birimdir.

Gözlem Birimi: Gözlem birimi yerel birimdir.

Tahmin Boyutu: 2020 yılı İPA çalışması 10-19 çalışanı olan yerel birimlerde 17 sektörde Türkiye tahmini; 20 ve daha fazla çalışanı olan yerel birimlerde 17 sektörde il bazında tahmin vermek üzere planlanmıştır.

Örnekleme Yöntemi: 2020 yılı İPA çalışmasında Tabakalı Tesadüfi Örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Örnek Hacmi ve Örnek Seçimi: 2020 yılı İPA çalışmasında amaç, kapsam dâhilindeki sektörler bazında 10-19 büyüklük grubunda Türkiye, 20 ve üzeri büyüklük grubunda il bazında tahmini vermektir. Bu doğrultuda 10-19 büyüklük gruplarında tahmin için gerekli örnek hacmi **4.014,** 20 ve daha fazla çalışan sayısına sahip ve Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir illerinde bulunan yerel birimler için toplam örnek hacmi **18.358** olarak hesaplanmıştır. 10-19 çalışana sahip iş yerlerinde Ardahan, Bayburt, Kars, Gümüşhane, Kilis, Hakkâri ve Tunceli illerindeki **614** ve 20 ve daha fazla çalışanı olan diğer 77 ilde ise **45.160** yerel birim tam sayımla kapsama alınmıştır.

Örnek hacminin dağıtımı, sektör düzeyinde uzlaşık dağıtım yöntemi ile yapılmıştır.

$n_h = ñ [K^2 + (1- K^2) M_h^2]^{½}$

ñ = Göze düşen ortalama örnek hacmi

$M_h = N_h / (N / h) = h.W_h$

K = Göreceli önem

h = Tabaka sayısı

n_{min} = K.ñ en küçük göze düşen örnek hacmi

Bu yöntem birim sayısı çok küçük dahi olsa her tabakada belirli sayıda örnek hacmini garanti etmektir. Dolayısıyla yerel birim sayısının çok az sayıda olduğu tabakalar yapısal olarak sistem içerisinde belirlenerek tamsayımla ele alınmıştır.

Örneklerin seçimi ardışık basit rassal örneklem (ABRÖ) yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemde, birimlere (0,1] aralığında uniform dağılan sürekli rassal sayılar (permanent random number-PRN) atanır. Atanan bu rassal sayılara göre birimler küçükten büyüğe doğru dizilir, tabaka bazında belirlenen $d_h \in [0,1]$ şeklindeki sabit bir başlangıç noktasından sonraki ilk birimden başlamak üzere, tabaka bazında belirlenen örnek hacmi kadar birim örneğe seçilir.

Tahmin ve Notasyonlar: Her sektörde yerel birimler bulundukları tabaka esas olmak üzere ABRÖ yöntemi ile örneğe seçilmişlerdir. Her tabakadan örneğe seçilen toplam n_h tane birimin π_h olarak tanımlanan bir seçim olasılığı vardır. Herhangi bir tabakadaki örnek birimin seçim olasılığı aşağıdaki gibi yazılır:

$$\pi_h = \frac{n_h}{N_h}$$

h = ele alınan ekonomik faaliyet grubundaki tabaka indisi

n_h = h. tabakadaki örnek birim sayısı

N_h = h. tabakadaki toplam birim sayısı

Herhangi bir karakteristiğin (y) toplam tahmini ($\hat{Y}$), seçilen birimlerin seçim olasılıklarının tersi ile çarpımının toplamından elde edilir.

$$\hat{Y}_h = \sum_i \left(y_i / \pi_h \right) = \sum_i \frac{N_h}{n_h} y_i$$

($\hat{Y}$) toplam tahminine ilişkin h. tabakadaki varyans formülü aşağıda verilmiştir:

$$v\left(\hat{Y}_h\right) = N_h^{\,2} v\left(\bar{y}_h\right) = N_h^{\,2} \left[\sum \left(y_i - \bar{y}_h\right)^2 / n_h \left(n_h - 1\right) \right] \text{ dır.}$$

Tabaka bazında gerçekleştirilen bu tahminlerden Türkiye toplamına tabakalı örneklemin genel kuralları kullanılarak ulaşılır. Herhangi bir karakteristiğin genel toplam tahmini

$\hat{Y} = \sum_h \hat{Y}_h$ şeklinde bulunur.

Toplam tahmine ilişkin varyans ise $v\left(\hat{Y}\right) = \sum_h v\left(\hat{Y}_h\right)$ olarak elde edilir.

2. İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırması, 9 Ekim-6 Kasım 2020 tarihleri arasında, 10-19 ve 20+ işyerleri ziyaret edilerek gerçekleştirilmiştir. 10-19 çalışanı olan işyerlerinde Türkiye geneli sonuç elde edilecek şekilde örneklem çekilirken, 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri için ise il düzeyinde tahmin üretecek 77 ilde tam sayım, Ankara, İstanbul, İzmir ve Bursa olmak üzere 4 ilde örneklem ile çalışma hayata geçirilmiştir. Çalışma kapsamında Türkiye genelinde 187 bin 589 işyerini kapsayan veri derlenmiştir. 187 bin 589 işyerinde 10 milyon 406 bin 622 çalışan olduğu tespit edilmiştir.

2.1.1. İşyeri Verileri

Bu bölümde çalışma kapsamındaki işyerlerinin özelliklerine ilişkin veriler sunulacaktır. İşyerlerinin sektörel dağılımı, part-time çalışma yapma durumu, vardiyalı çalışma durumu, ihracat yapma durumu, Ar-Ge çalışması yapılıp yapılmadığı, işyerlerinin web siteleri olup olmadığı, gelecek yıl planlanan yatırım durumu, yatırım türü, İŞKUR hizmetlerinden yararlanma durumu gibi kapsamlı verilere yer verilecektir. Çalışma kapsamında 17 sektör bulunmaktadır. Veri üretilen işyerlerinin sektörlere göre sayılarına Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2: Sektörlere ve Büyüklüklerine Göre İşyeri Sayıları

Sektörler	10-19	20+	10+
İmalat	22.487	29.313	51.800
Toptan ve perakende ticaret	25.828	17.337	43.165
İnşaat	11.856	8.746	20.602
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	9.835	7.356	17.191
Ulaştırma ve depolama	6.888	5.979	12.867
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	5.548	3.256	8.804
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	2.748	4.624	7.372
Eğitim	3.491	3.433	6.924
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	2.541	2.894	5.435
Diğer hizmet faaliyetleri	2.309	1.117	3.426
Bilgi ve iletişim	1.642	1.575	3.217
Madencilik ve taş ocakçılığı	729	973	1.701
Finans ve sigorta faaliyetleri	651	557	1.208
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	591	564	1.155
Gayrimenkul faaliyetleri	647	479	1.126
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	313	559	872
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	319	404	723
Genel Toplam	**98.424**	**89.165**	**187.589**

Kaynak: İPA 2020

Çalışma kapsamında 98 bin 424'ü 10-19 istihdamlı ve 89 bin 165'i ise 20+ istihdamlı olmak üzere toplam 187 bin 589 işyeri için veri üretilmiştir. İşyerlerinin yüzde 52,5'i 10-19, yüzde 47,5'i ise 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleridir. Sektörler itibariyle en fazla işyeri sırasıyla "İmalat", "Toptan ve perakende ticaret" ve "İnşaat" sektörlerinde yer almaktadır. En az işyeri ise "Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri" sektöründe yer almaktadır.

İşyerlerinin sektörel dağılımını işyeri büyüklüklerine göre incelediğimizde sıralamalarda farklılaşma olduğu görülmektedir. 10-19 istihdamlı en fazla işyeri bulunan ilk sektör "Toptan ve perakende ticaret" sektörü iken 20+ istihdamlı en fazla işyeri bulunan ilk sektör ise "İmalat"" sektörüdür. Araştırma kapsamında 10-19 istihdamlı işyeri sayısının 20+ istihdamlı işyeri sayılarından fazla olduğu görülmektedir. İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında yer alan işyerleri ile aynı büyüklükteki ve sektördeki SGK verileri incelediğinde ise şu sonuca varmaktadır; Ülkemizde kayıtlı işyerleri içerisinde 10+ istihdamlı işyerlerinin %53,4'lük kısmı 10-19 ve %46,6'sı ise 20 ve daha fazla sayıda zorunlu sigortalı çalıştırılan işyerlerinden oluşmaktadır.[3] Buna göre araştırma kapsamında seçilen örneklem ülkemizi yansıtan büyüklükte ele alınmıştır.

Ülkemizde esnek çalışma modellerinden biri olarak uygulanan part-time çalışma son yıllarda artmaktır. Araştırma kapsamında yer alan işyerlerinin part-time eleman çalıştırıp çalıştırmadıkları ele alınmıştır. Ulaşılan sonuçlar sektörlere göre analiz edilmiştir.

Tablo 3'de yer alan bilgiler ışığında sektörlere göre işyerlerinde part-time çalışma yapılıp yapılmadığı durumuna bakıldığında; 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 20,1'inin (19.751 işyeri), 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 22,7'sinin (20.282 işyeri) part-time çalışma yapan işyerleri olduğu görülmektedir. İşyeri büyüklüğü arttıkça part-time çalışanı olan işyeri oranı da artmaktadır. Part-time çalışma yapan işyeri oranı tüm Türkiye'deki 10+ istihdamlı işyerleri için yüzde 17,2'dir.

[3] SGK, 2020 Ekim Aylık Bülten Tablosu, 4/a Kapsamında İşyerlerinin Faaliyet Kollarına ve İşyeri Büyüklüğüne Göre Dağılımı

Tablo 3: Sektörlere Göre Part-Time Çalışma Yapan İşyeri Oranı (%)

Sektör	10-19	20+	10+
Eğitim	42,3	46,8	44,5
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	32,3	49,1	41,2
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	42	38,4	40,2
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	36,1	36,6	36,3
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	30,3	31,7	30,8
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	26	31,1	29,2
Bilgi ve iletişim	25,8	28,2	26,9
Ulaştırma ve depolama	23,1	26,6	24,7
Diğer hizmet faaliyetleri	20,9	22,2	21,3
Finans ve sigorta faaliyetleri	12	27,7	19,2
Gayrimenkul faaliyetleri	14,6	22,2	17,8
Toptan ve perakende ticaret	13,2	23,7	17,4
İmalat	15,1	13,3	14,1
İnşaat	14	12,7	13,5
Madencilik ve taş ocakçılığı	11,1	10,4	10,7
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	5,5	12,2	9,8
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	6,2	9,2	7,9
Genel Toplam	**20,1**	**22,7**	**17,2**

Kaynak: İPA 2020

10-19 istihdamlı işyerleri içinde; part-time çalışma yapan işyeri oranı en yüksek olan sektör "Eğitim" sektörüdür. En düşük ise "Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı" sektöründedir.

20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri içinde; part-time çalışma yapan işyeri oranı en yüksek olan sektör "İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri" sektörüdür. En düşük ise "Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri" sektöründe mevcuttur.

10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde part-time çalışma yapan işyerleri içerisinde ilk sırada yüzde 44,5 ile "Eğitim" sektörü yer almaktadır. "Eğitim" sektöründeki yaklaşık her 2 işyerinden 1 tanesinin part-time çalışanı bulunmaktadır.

Part-time çalışmanın en yoğun olduğu sektörler kısa çalışma ödeneğinden de en fazla yararlanan sektörlerdir. Pandemi nedeniyle istihdamın azaltılmasını engellemek için kullanılan kısa çalışma ödeneği part-time çalışma oranını arttırmıştır.

Mevcut istihdamda ağırlığını hissettiren "İmalat" ile "Toptan ve perakende ticaret" sektörlerinde ise 10+ işyerlerinde part-time çalışanı olan işyerleri oranı sırasıyla yüzde 14,1 ve yüzde 17,4 olarak gerçekleşmiştir. Araştırmada part-time çalışma yapan işyerlerine dair en dikkat çeken bilgilerden biri de "İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri" sektöründe 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinin yaklaşık yarısının part-time çalışanının bulunmasıdır. Söz konusu sektörde part-time çalışma yapan işyeri oranı yüzde 49,1'dir. Part-time çalışmanın ülkemizde önemi giderek artmaktadır. 2019 yılı İşgücü Piyasası Araştırmasında 10+ işyerleri için part-time çalışma oranı yüzde 15,3 iken bu yıl 1,9 puan artarak yüzde 17,2'ye ulaşmıştır.

Tablo 4: Sektörlere Göre Vardiyalı Çalışma Yapan İşyeri Oranı (%)

Sektör	10-19	20+	10+
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi, dağıtımı	60	69,2	65,9
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	36,2	61,9	47,2
Madencilik ve taş ocakçılığı	25,2	51,7	40,3
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	18,7	46,4	36,1
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme f.	19,4	45,5	33,9
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	20,9	40,9	31,6
Gayrimenkul faaliyetleri	20,6	40,4	29,1
İmalat	13,8	40,7	29
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	25,7	32,4	29
Toptan ve perakende ticaret	23,5	35,7	28,4
Ulaştırma ve depolama	14,8	29,4	21,6
Bilgi ve iletişim	12,1	17,4	14,7
Diğer hizmet faaliyetleri	12,2	19,1	14,4
Finans ve sigorta faaliyetleri	7,2	20,3	13,2
İnşaat	9,5	14,9	11,8
Eğitim	5,1	7,4	6,3
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	3,5	10,4	6
Genel Toplam	**17,8**	**35,6**	**28,9**

Kaynak: İPA 2020

İşyerlerinin vardiyalı çalışma yapma durumuna bakıldığında, 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 17,8'i, 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 35,6'sının vardiyalı çalışma yaptığı görülmektedir. Vardiyalı çalışma, 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde daha çok tercih edilmektedir. İşyeri büyüklüğü arttıkça vardiyalı çalışma oranı da artmaktadır. Sektörlerin hepsinde aynı yapı görülmektedir.

10-19 istihdamlı işyerleri içinde en yüksek vardiyalı çalışma oranı yüzde 60 ile "Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı" sektöründedir. En düşük vardiyalı çalışma oranı ise yüzde 3,5 ile "Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler" sektörlerindedir. 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri içinde en yüksek vardiyalı çalışma oranı yüzde 69,2 ile "Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı" sektöründedir. En düşük vardiyalı çalışma oranı ise yüzde 7,4 ile "Eğitim" sektöründedir. Sektörler arasında vardiyalı çalışma oranlarında farklılaşma görülmektedir. "Finans ve sigorta faaliyetleri", "İnşaat", "Eğitim", "Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler" sektörlerinde bu sektörlerin yapısından dolayı vardiyalı çalışma oranı düşüktür.

Ülkemizde 10 ve üzeri çalışanı bulunan vardiyalı çalışma yapan işyerleri önceki yıla göre 3,2 puan artarak yüzde 28,9'a yükselmiştir.

Tablo 5: Sektörlere Göre İhracat Yapan İşyeri Oranı (%)

Sektör	10-19	20+	10+
İmalat	30,7	59,8	47,2
Madencilik ve taş ocakçılığı	30,7	36,1	33,8
Bilgi ve iletişim	17,7	24,1	20,8
Toptan ve perakende ticaret	16,8	26,6	20,7
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme f.	13,8	15,6	14,8
Ulaştırma ve depolama	8,9	16,8	12,6
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	7,3	11,1	8,7
İnşaat	5,9	7,8	6,7
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	8,9	4,9	6,4
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	5,5	5,9	5,8
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	4,8	4,3	4,5
Gayrimenkul faaliyetleri	3,5	3,5	3,5
Diğer hizmet faaliyetleri	3,4	3,6	3,5
Finans ve sigorta faaliyetleri	2,4	4,5	3,4
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	0,5	3,6	1,8
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1	1,9	1,5
Eğitim	0,5	0,9	0,7
Genel Toplam	**14,2**	**28,8**	**21,2**

Kaynak: İPA 2020

İşyerlerinin ihracat yapma durumuna bakıldığında; 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 14,2'sinin, 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 28,8'inin ihracat yaptığı görülmektedir. En yüksek ihracat yapma oranı "İmalat" sektöründe yüzde 59,8 ile 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerindedir. En düşük ihracat yapma oranı ise "Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri" ve "Eğitim" sektörlerinde yüzde 0,5 ile 10-19 istihdamlı işyerlerindedir. İşyeri büyüklüğü arttıkça ihracat yapan işyeri oranı da artmaktadır. Bu durum sektörlerin önemli bir kısmı için de geçerlidir. 2020 yılında 10+ istihdamlı işyerlerinde geçen yıla göre ihracat yapma oranı 1,3 puan yükselerek yüzde 21,2 olarak gerçekleşmiştir.

10-19 istihdamlı işyerleri içinde; en yüksek ihracat yapan işyeri oranı yüzde 30,7 ile "İmalat" ve "Madencilik ve taş ocakçılığı" sektörleridir. En düşük ihracat yapan işyeri oranı ise yüzde 0,5 ile "Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri" ve "Eğitim" sektörlerinde görülmektedir. 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri içinde; ihracat yapan işyeri oranı en yüksek olan sektör yüzde 59,8 ile "İmalat" sektörüdür. En düşük ihracat yapan işyeri oranı ise yüzde 0,9 ile "Eğitim" sektöründedir. Genel olarak ise ülkemizde en fazla ihracat yapan sektörler bir önceki yıl olduğu gibi "İmalat" ve "Madencilik ve taş ocakçılığı" sektörleridir. Dikkat çekici bir nokta ise işyerlerinin büyüklükleri değişse bile ülkemizde ihracat yapan ilk iki sektörün değişmiyor olmasıdır. "İmalat" ve "Madencilik ve taş ocakçılığı" sektöründe bulunan işyerlerinde ihracat yapan işyeri sayısı yüksektir. Söz konusu sektörlerdeki üretimler diğer sektörlere göre daha fazla dış pazara yöneliktir.

Sektörlerin yapısına göre işyerlerinin ihracat yapma oranları değişmektedir. Bazı sektörlerin ürettikleri mal veya hizmetin ihracatı zor olduğu için ("Eğitim", "İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri", "Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri" vb.) ihracat yapan işyeri oranları oldukça düşüktür. "İmalat", "Madencilik ve taş ocakçılığı", sektörlerinde ihracat yapan işyerlerinin oranı yüzde 33 seviyesinin üzerinde iken "Bilgi ve iletişim", "Toptan ve perakende ticaret" ve "Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri" sektörlerinde ihracat yapan işyerlerinin oranı ise en fazla yüzde 20 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 6: Sektörlere Göre Ar-Ge Çalışması Yapan İşyeri Oranı (%)

Sektör	10-19	20+	10+
Bilgi ve iletişim	33,8	41,4	37,6
İmalat	15,1	31	24,1
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	11,9	23,4	19,3
Madencilik ve taş ocakçılığı	11,3	20	16,3
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	11,9	15	13,6
Toptan ve perakende ticaret	9,1	13,2	10,7
Finans ve sigorta faaliyetleri	1,4	19,5	9,8
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	7,9	12,2	9,5
Gayrimenkul faaliyetleri	9,2	4,1	7
İnşaat	5,5	7,5	6,3
Eğitim	4,7	7,3	6
Ulaştırma ve depolama	4,4	7,6	5,9
Diğer hizmet faaliyetleri	5,4	5,9	5,5
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	3,8	7,2	5,3
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	3,7	6	5,2
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	2,5	7,5	5,2
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	2,4	5	3,7
Genel Toplam	**8,9**	**17,3**	**12,9**

Kaynak: İPA 2020

İşyerlerinin Ar-Ge çalışması yapma durumuna bakıldığında; 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 8,9'unun, 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 17,3'ünün Ar-Ge çalışması yaptığı görülmektedir. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinin sadece yüzde 12,9'u Ar-Ge çalışması yapmaktadır.

En yüksek Ar-Ge çalışması yapma oranı "Bilgi ve iletişim" sektöründe yüzde 41,4 ile 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerindedir. Sektörün teknolojik gelişmelerle özdeşleşen yapısı gereği her yıl Ar- Ge çalışması yapan işyeri oranı bir önceki yıla göre artmaktadır. En düşük Ar-Ge çalışması yapma oranı ise "Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor" sektöründe yüzde 2,4 ile 10-19 istihdamlı işyerlerindedir. İşyeri büyüklüğü arttıkça Ar-Ge çalışması yapan işyeri oranı da artmaktadır. Bu durum sektörlerin önemli bir kısmı için de geçerlidir.

10-19 istihdamlı işyerleri içinde; Ar-Ge çalışması yapan işyeri oranı en yüksek olan sektör yüzde 33,8 ile "Bilgi ve iletişim" sektörüdür. En düşük Ar-Ge çalışması yapan işyeri oranı ise yüzde 2,4 ile "Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor" sektöründedir.

20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri içinde; Ar-Ge çalışması yapan işyeri oranı en yüksek olan sektör yüzde 41,4 ile "Bilgi ve iletişim" sektörüdür. En düşük Ar-Ge çalışması yapan işyeri oranı ise yüzde 5 ile "Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor" sektöründe mevcuttur.

Sektörlerin yapısına göre işyerlerinin Ar-Ge çalışması yapma oranları değişmektedir. "Bilgi ve iletişim" sektöründe Ar-Ge yapma oranı yüzde 30' lardan daha yüksek iken "Ulaştırma ve depolama", "Diğer hizmet faaliyetleri, "Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri", "İdari ve destek hizmet faaliyetleri", "İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri" sektörlerinde ise sadece yüzde 5 bandında kalmıştır.

Tablo 7: Sektörlere Göre Web Sitesi Olan İşyeri Oranı (%)

Sektör	10-19	20+	10+
Bilgi ve iletişim	87,4	88,1	87,7
Finans ve sigorta faaliyetleri	73,2	93,7	82,6
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi, dağıtımı	69,9	83,2	78,4
Gayrimenkul faaliyetleri	77,2	78,2	77,6
İmalat	55,4	77,2	67,7
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	64,5	70,6	66,8
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	52,6	78,7	66,5
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	56,3	72,7	64,3
Eğitim	54	73,7	63,8
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi, iyileştirme f.	53,3	71,8	63,7
Toptan ve perakende ticaret	53,7	73,1	61,5
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	56,7	59,5	58,4
Madencilik ve taş ocakçılığı	46,9	63,8	56,6
Ulaştırma ve depolama	43,6	62,7	52,5
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	36,2	65,3	48,6
İnşaat	40,8	56,6	47,5
Diğer hizmet faaliyetleri	39,4	55,7	44,7
Genel Toplam	**51,3**	**71**	**60,7**

Kaynak: İPA 2020

2020 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında bu yıl ilk kez işverenlere "İşyerinizin web sitesi var mı?" sorusu sorulmuştur. İşyerlerinin teknolojiyi kullanma konusundaki eğilimlerine bakılmaya çalışılmıştır. Buna göre ülkemizde 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinin çoğunun web sitesi olduğu anlaşılmaktadır.

İşverenlerden alınan cevaplara göre, işyeri büyüklüğü artıp firmalar daha kurumsal yapılar haline geldikçe web sitesi bulunan işyeri sayısının da arttığı görülmüştür. Buna göre 10-

19 istihdamlı işyerlerinde web sitesi bulunan işyeri oranı sadece yüzde 51,3 iken, 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde bu oran yüzde 71'e yükselmektedir. Söz konusu firmalarda sektörler arasında da farklılıklar mevcuttur. "Bilgi ve iletişim" sektörü yüzde 87,7 ile en çok oranda web sitesi bulunduran sektör iken, yüzde 44,7 ile "Diğer hizmet faaliyetleri" sektörü en az oranda web sitesi bulunduran sektördür.

Yatırımların ekonomilerin büyüme ve kalkınma süreçlerinin desteklenmesinde etkili araçlar olmasından hareketle araştırma kapsamında "yatırım" kavramına özellikle yer verilmiştir. Ülkemizde gelecek bir yıl içerisinde yatırım yapmayı planlayan işyerlerine dair veriler derlenmiştir. Buna göre işverenlerin yüzde 13'ü gelecek bir yıl içerisinde yatırım yapmayı planlamaktadır.

Grafik 1: İşyeri Büyüklüklerine Göre Gelecek Bir Yıl İçinde Yatırım Planlayan İşyeri Oranı (%)

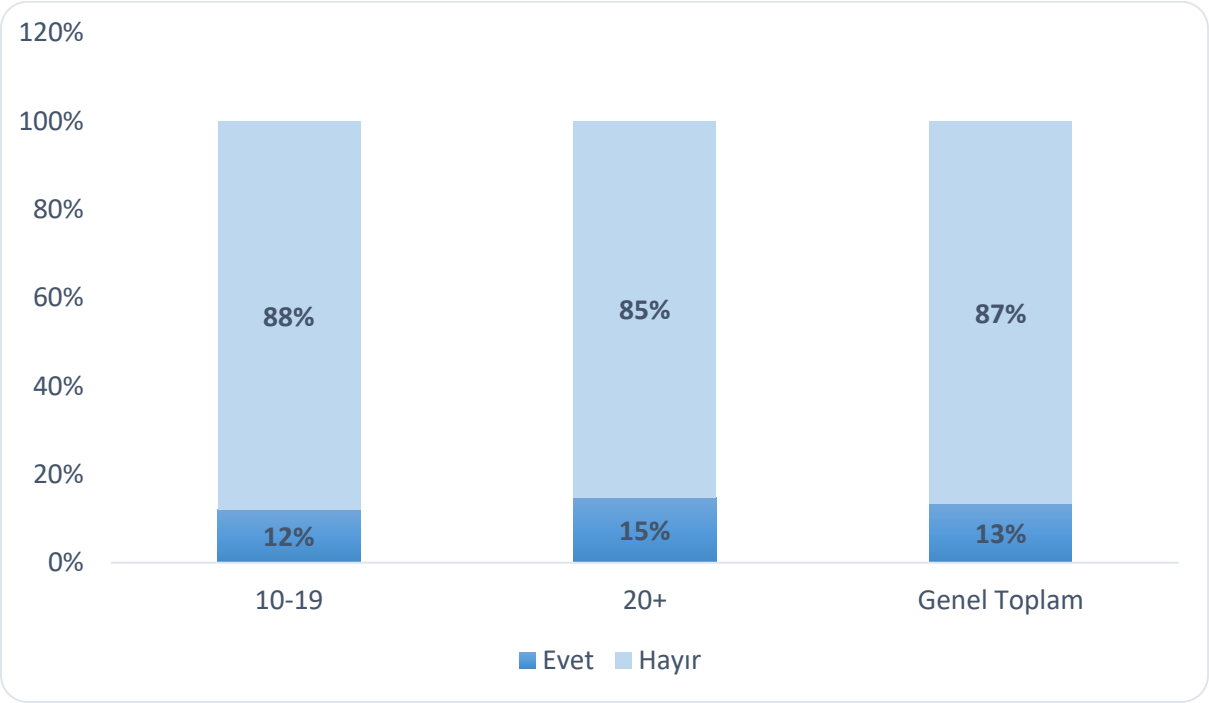

Kaynak: İPA 2020

İşverenlerin yatırım planları işyerlerinin büyüklüklerine göre değişmektedir. 10-19 kişi istihdam eden işyerlerinde yatırım planlayan işyeri oranı yüzde 12 iken 20 ve üzeri istihdamlı işyerlerinde yüzde 15'lere kadar yükselmektedir.

Tablo 8: Sektörlere Göre Gelecek Bir Yıl İçinde Yatırım Planlayan İşyeri Oranı (%)

Sektör	10-19	20+	10+
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	10,1	26,1	20,3
Bilgi ve iletişim	17,2	15,8	16,5
İmalat	12,9	19	16,4
İnşaat	15	17,5	16,1
Madencilik ve taş ocakçılığı	15,3	16,4	15,9
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi, iyileştirme faaliyetleri	10,8	19,3	15,6
Toptan ve perakende ticaret	13,6	14,1	13,8
Gayrimenkul faaliyetleri	12,1	11,8	12
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	9,6	11,9	10,8
Ulaştırma ve depolama	9,9	11,5	10,7
Eğitim	12,3	8,6	10,5
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	10,3	8,7	9,3
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	7,3	10,8	8,8
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	8,3	8,3	8,3
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	10	6,3	8,2
Diğer hizmet faaliyetleri	7,4	7	7,3
Genel Toplam	**12**	**14,8**	**13,3**

Kaynak: İPA 2020

Gelecek bir yıl içerisinde yatırım yapmayı planlayan işyerlerinin sektörel dağılımına bakıldığında ise sektörler arası farklılıklar göze çarpmaktadır. Ülke genelinde yatırım yapmayı planlayan işyerlerinin en yüksek oranda "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı" sektöründe olduğu görülmektedir. Bu sektörü sırasıyla "Bilgi ve İletişim" ile "İmalat" sektörleri takip etmektedir. İşyerleri içerisinde en yüksek yatırım planı yapma oranı ise yüzde 26,1 ile "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı" ve yüzde 19,3 ile "Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri" sektörlerinde yer alan 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerindedir. En düşük yatırım planı yapma oranı ise yüzde 5,6 oranı ile "Finans ve Sigorta Faaliyetleri" sektöründe 20+ istihdamlı işyerlerindedir. Ayrıca söz konusu sektörün 10-19 istihdamlı işyerlerinde gelecek bir yıl içerisinde yatırım yapmayı planlayan işyeri oranı yüzde 6,7'dir. İşgücü piyasası araştırması, Ekim ve Kasım aylarında gerçekleştiği için yatırım süreci bu tarihlerden itibaren dikkate alınmalıdır.

Tablo 9: Yatırım Yapmayı Planlayan İşyerlerinin Yatırım Türüne Göre Dağılımı (%)

İşyeri Büyüklüğü	İlave Yatırım	Teknolojik Yatırım	Stratejik Yatırım	Diğer Yatırım
10-19	63,6%	15,7%	20,4%	28,3%
20+	64,3%	23,1%	20,6%	23,3%
10+	**64,0%**	**19,6%**	**20,5%**	**25,7%**

Kaynak: İPA 2020

Gelecek bir yıl içinde yatırım yapmayı planlayan işyerlerinin yatırım türlerine göre dağılımı incelendiğinde; tüm işyeri büyüklüklerinde yüzde 64'ü "ilave yatırım", yüzde 19,6'sı "teknolojik yatırım", yüzde 20,5'i "stratejik yatırım" ve yüzde 25,7'si ise "diğer yatırım" türlerinde yatırım yapmayı planlamaktadır. İşyeri büyüklüğünün artması planlanan "ilave yatırım", "teknolojik yatırım" ve "stratejik yatırım" da artışa neden olmaktadır. "Diğer yatırım" türünde ise işyeri büyüklüğü arttıkça diğer yatırım planları azalmaktadır.

En fazla yatırım yapılması planlanan ilk on il sırasıyla; İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa, Antalya, Adana, Muğla, Samsun, Konya ve Mersin illeridir.

"İlave yatırım" için yatırım yapılması planlanan ilk on il sırasıyla; İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa, Antalya, Konya, Samsun, Muğla, Kocaeli ve Tekirdağ illeridir.

"Teknolojik yatırım" için yatırım yapılması planlanan ilk on il sırasıyla; İstanbul, İzmir, Ankara, Adana, Manisa, Antalya, Mersin, Trabzon, Hatay ve Sivas illeridir.

"Stratejik yatırım" için yatırım yapılması planlanan ilk on il sırasıyla; İstanbul, İzmir, Ankara, Antalya, Kocaeli, Bursa, Hatay, Tekirdağ, Trabzon ve Zonguldak illeridir.

"Diğer yatırım" için yatırım yapılması planlanan ilk on il sırasıyla; İstanbul, Ankara, İzmir, Mersin, Adana, Zonguldak, Kocaeli, Antalya, Muğla ve Bursa illeridir.

Tablo 10: Sektörlere Göre E-Ticaret Uygulaması Olan İşyeri Oranı (%)

Sektör	10-19	20+	10+
Toptan ve perakende ticaret	21,8	29,1	24,7
Bilgi ve iletişim	17,2	16,9	17
İmalat	8,7	15,2	12,4
Finans ve sigorta faaliyetleri	7,7	13,9	10,5
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	6,2	16,1	10,4
Ulaştırma ve depolama	7,5	11,3	9,3
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	10,3	7,1	8,3
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	5,5	9,7	8,2
Diğer hizmet faaliyetleri	8,2	6,2	7,6
Gayrimenkul faaliyetleri	8,6	5	7
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	5,2	7	6,1
Madencilik ve taş ocakçılığı	5,5	6,6	6,1
İnşaat	5,4	5,6	5,5
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme f.	6,7	4,6	5,5
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	3,9	4,2	4
Eğitim	3,7	3,5	3,6
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1,5	3,6	2,6
Genel Toplam	**10,9**	**14,8**	**12,7**

Kaynak: İPA 2020

Türkiye geneli 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde e-ticaret uygulamasından yararlanan işverenler değerlendirildiğinde; işverenlerin sadece %12,7'sinin e-ticaretten faydalandığı gözlemlenmiştir. En fazla e-ticaret uygulaması olan sektörler sırasıyla "Toptan ve

Perakende Ticaret", "Bilgi ve İletişim", "İmalat", "Finans ve Sigorta Faaliyetleri", "Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri" ve "Ulaştırma ve Depolama" sektörleridir. İşyerlerinin önemli bir kısmının web sitesi bulunmakta iken e-ticaret yapan işyeri oranı ise düşüktür. İşyerleri web sitesini ağırlıklı olarak tanıtım amaçlı kullanmaktadır.

Çalışma kapsamında işyerlerine daha önce son 1 yıl içinde İŞKUR'un sunmuş olduğu hizmetlerinden yararlanıp yararlanmadığı sorulmuştur. Araştırma kapsamındaki işyerlerinden yüzde 67,2'si daha önce İŞKUR hizmetlerinden yararlanmıştır. 2019 yılında bu oran yüzde 45,2 iken bu yıl 22 puan yükselmiştir. Kurumun işverenlere yönelik faaliyetlerinde nitelik ve nicelik olarak artış göstermesi neticesinde geçen yıla göre hizmetlerden yararlanan işyeri sayısında önemli bir artış sağlanmıştır.

Grafik 2: Yıllar İtibari İle İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranları (10+ işyerleri için %)

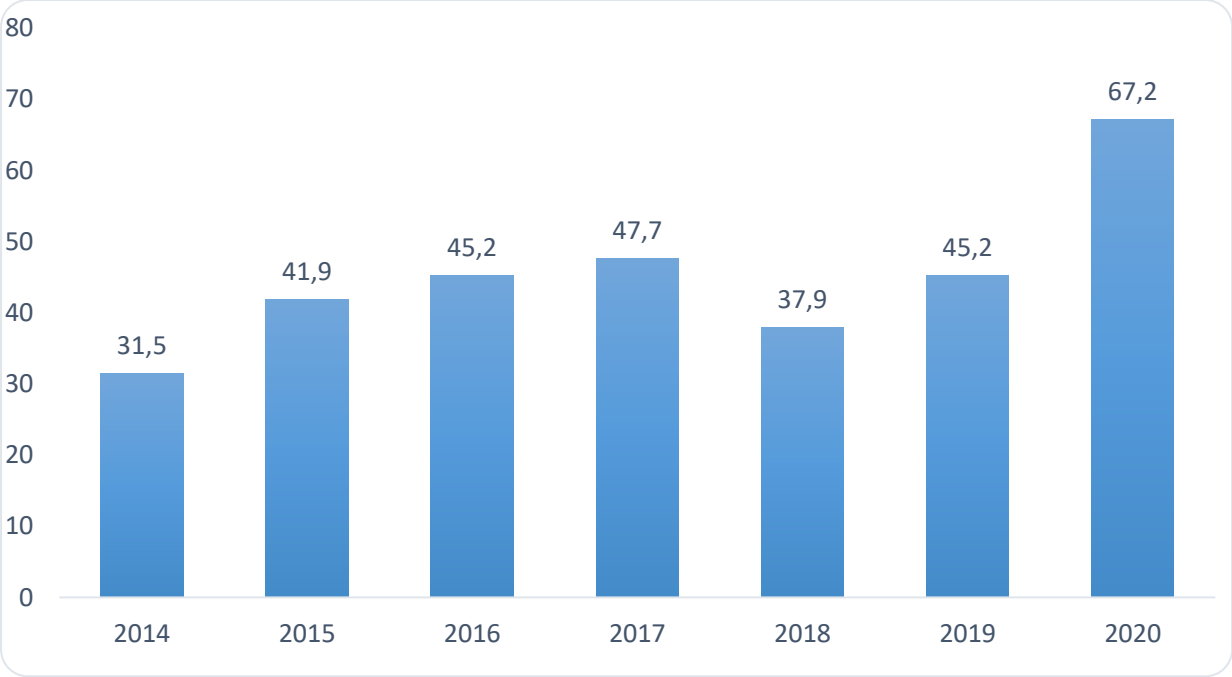

Kaynak: İPA 2014-2020

10+ işyerleri içinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanma oranı yıllar itibariyle artmıştır. İŞKUR'un sunduğu hizmetlerin hem nitelik hem de nicelik olarak artması bu tablonun ortaya çıkmasında etkili olmuştur. 2019 yılında İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerleri oranı Kısa Çalışma Ödeneği yüzde 0,7 iken, içerisinde bulunduğumuz pandemi koşulları sebebiyle 2020 yılında 69,3 puan artarak yüzde 70 seviyesine ulaşmıştır. Bununla birlikte, diğer yıllardan farklı olarak işverenler yüzde 33,6 oranında Nakdi Ücret Desteği'nden faydalanmışlardır. Tüm bu sebepler sonucunda ise, hizmetlerden yararlanma oranı 2019 yılına kıyasla 22 puan artmıştır.

İŞKUR'dan faaliyetlerinden yararlanan işyeri oranının artması, Kurumun işgücü piyasasındaki etkinliğinin de artmasının bir göstergesidir.

Grafik 3: İşyeri Büyüklüğüne ve Yıllara Göre İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranları

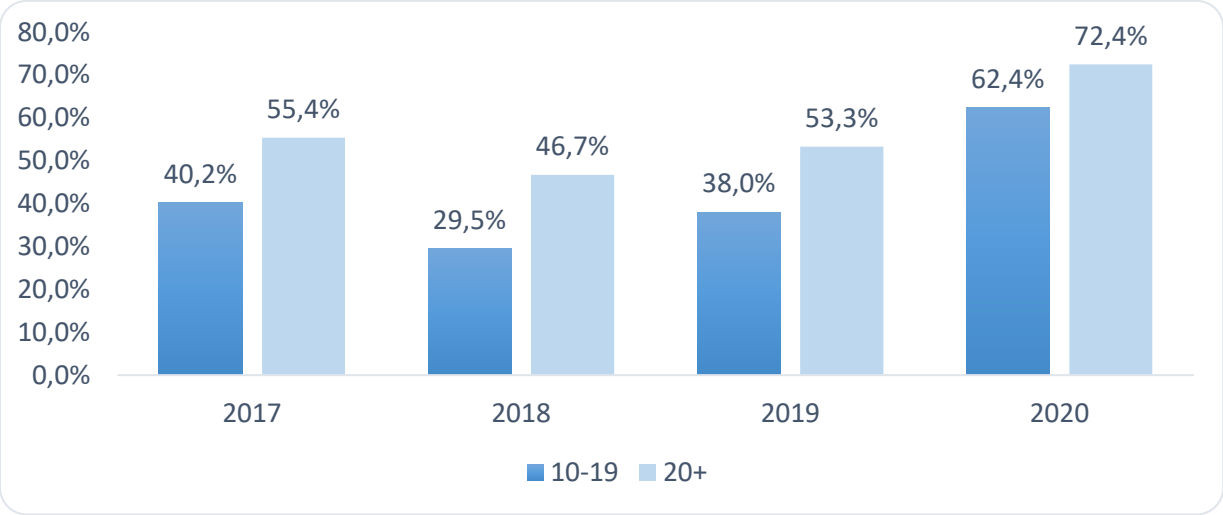

Kaynak: İPA 2017-2020

İşyeri büyüklüklerine göre bakıldığında İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranının işyeri büyüklüğü arttıkça arttığı anlaşılmaktadır. Buna ek olarak işyerleri içerisinde en fazla oranda 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır. Son 4 yıla bakıldığında bu durumun değişmediği anlaşılmaktadır.

Grafik 4: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları (10+ işyerleri için)

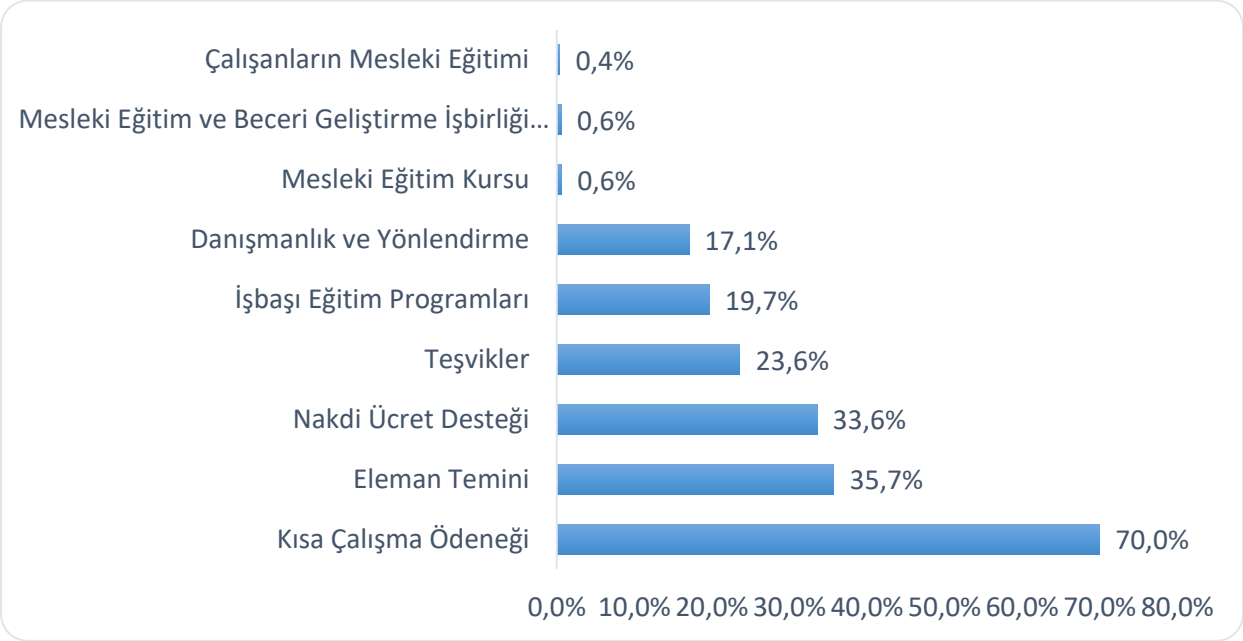

Kaynak: İPA 2020

Türkiye genelinde 10+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 67,2'si İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır. İŞKUR faaliyetlerinden yararlanan işyerlerinin yüzde 70'i Kısa Çalışma Ödeneği'nden yararlanmış olup, yüzde 35,7'si eleman temini hizmetlerinden faydalanmıştır. Nakdi Ücret Desteği hizmetinden faydalanan işyerlerinin oranı yüzde 33,6, İşbaşı Eğitim Programı hizmetinden yararlanan işyerlerinin oranı ise %19,7'dir. 2019 yılında en fazla faydalanılan hizmet % 67,9'luk oranı ile eleman temini daha sonra ise % 46,7 ile danışmanlık hizmeti gelmiştir. 2020 yılında yaşanan pandemi süreci İŞKUR'dan alınan hizmetlerin dağılımını ve oranını ciddi şekilde değiştirmiştir.

Teşvikler de Kurumumuzun işverenler tarafından sıkça yararlanılan hizmetlerinden birisidir. Çalışanların Mesleki Eğitimi, Mesleki Eğitim ve Beceri Geliştirme İşbirliği Protokolü(MEGİP) ve Mesleki Eğitim Kursu ise en az faydalanılan İŞKUR hizmetleri olarak sıralanmaktadır.

Sektörlerin İŞKUR hizmetlerinden yararlanma durumlarına bakıldığında sırasıyla "Eğitim", "İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri" ile "Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri" sektörlerinde bulunan işyerlerinin en yüksek oranda İŞKUR hizmetlerinden faydalandıkları görülmektedir. Söz konusu sektörlerin İŞKUR'dan faydalanma oranları yüzde 80'inin üzerindedir. Diğer bir deyişle bu sektörlerde yer alan her 10 firmadan 8'i İŞKUR hizmetlerini kullanmıştır.

"Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi, İyileştirme Faaliyetleri", "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı" ve "İnşaat" sektörleri ise İŞKUR hizmetlerini en düşük oranda kullanan sektörlerdendir. Söz konusu sektörlerde İŞKUR hizmetlerinden yararlanma oranı yüzde 50 ve daha az orandadır.

İŞKUR Hizmetlerden yararlanan Eğitim, Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri, Kültür, Sanat, Eğlence ve Spor faaliyetleri, Diğer Hizmet faaliyetleri ve mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler sektörlerindeki firmaların ağırlıklı olarak (yüzde 80 üzeri) kısa çalışma ödeneğinden yararlandığı görülmektedir. Daha sonra nakdi ücret desteği yararlandıkları hizmetlerde ön plana çıkmaktadır. 17 sektörden Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı (eleman temini) ile Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi, İyileştirme Faaliyetleri (eleman temini) hariç diğer sektörlerde en fazla yararlanılan hizmet kısa çalışma ödeneği olmuştur.

Tablo 11: 10+ İstihdamlı İşyerlerinin Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Durumu (%)

Sektörler	Kısa Çalışma Ödeneği	İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranı	Eleman Temini	Nakdi Ücret Desteği	Teşvikler	İşbaşı Eğitim Programları	Danışmanlık ve Yönlendirme	Mesleki Eğitim Kursu	Mesleki Eğitim ve Beceri Geliştirme İşbirliği Protokolü (MEGİP)	Çalışanların Mesleki Eğitimi
Eğitim	86,3	85,9	28,3	44,6	21,1	26,8	13,1	1,3	0,1	0,1
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	79,5	83,2	32,3	40,3	22,8	34,7	18,1	1,6	0,5	0,5
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	87,4	80,3	27,2	49,6	24,9	18,2	17,3	0,5	0,6	0,2
Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor	88,5	73	19,2	43,7	21,7	10	9,9	1	0	0
Diğer hizmet faaliyetleri	80,9	71,6	24,7	33,3	22	19	15,3	0,2	1	1
İmalat	66	71,2	45,9	30,3	24,1	20,6	17,5	1	1,3	0,8
Toptan ve perakende ticaret	66,4	67	36,8	32	24,5	19,1	16,6	0,3	0,2	0,1
Mesleki, bilimsel ve teknik Faaliyetler	81,5	66,4	20,7	31,5	19,9	17,4	10,7	0,1	0,1	0,1
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	69,4	65,7	35,7	38,5	22,4	19,8	18,8	1,2	1,1	0,3
Gayrimenkul faaliyetleri	72,8	65,6	32	29,1	22,8	14,6	16,1	0,6	0	0,2
Bilgi ve iletişim	75,4	61,4	19,4	31,5	27,2	21,7	13,7	0,7	0,1	0,1
Madencilik ve taş ocakçılığı	55,8	55,3	44	26,8	21,4	9,1	24,6	0,3	0,1	0,4
Ulaştırma ve depolama	61,5	55	33,3	28,3	21,6	16,9	21,1	0,3	0,2	0,7
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi, iyileştirme faaliyetleri	48,1	50,8	52,2	22,3	17,8	11	24,9	0,8	0,3	0
Finans ve sigorta faaliyetleri	59,1	50	24,2	26,4	28,7	18,9	15,7	0	0,2	0
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	35,9	48	41	9,7	25,1	18,8	27,2	0,5	0,2	0,5
İnşaat	55,1	47,6	30,2	22,9	23,7	14,2	18,8	0,3	0,2	0,3
Genel Toplam	**70**	**67,2**	**35,7**	**33,6**	**23,6**	**19,7**	**17,1**	**0,6**	**0,6**	**0,4**

Kaynak: İPA 2020

Ülke geneli 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde sektörlere göre hangi İŞKUR hizmetlerinden faydalanıldığına bakıldığında; çalışanların mesleki eğitimi, mesleki eğitim ve beceri geliştirme işbirliği protokolü ve mesleki eğitim kursları oranlarının çok düşük olduğu gözlenmektedir. Eleman talebinde, "Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri", "İmalat" ve "Madencilik ve Taş Ocakçılığı", danışmanlık ve yönlendirmede "Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı", "Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri" ve "Madencilik ve Taş Ocakçılığı" ile işbaşı eğitim programlarında "İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri", "Eğitim" ve "Bilgi ve İletişim" sektörleri en başta gelmektedir.

Tablo 12: **İşyeri Türüne Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanmama Nedenleri (%)**

İşyeri Türü	İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanmama Oranı	Bürokrasi (kırtasiye) işlerinin çok olması	Daha önce aldığım hizmetlerden memnun kalmadım	İnternet sitesi kullanışlı değil	İŞKUR Hizmet birimi çok uzak	İŞKUR hizmetlerinden haberdar değilim	İŞKUR, sektörüme uygun faaliyet sunmuyor	İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşıyorum
10-19 istihdamlı	37,6	7,8	16,5	4,4	2,3	24,5	16,3	37,4
20 + istihdamlı	27,6	11,3	18,1	4,3	2,3	21,6	18,3	35,3
Genel Toplam	**32,8**	**9,2**	**17,2**	**4,3**	**2,3**	**23,3**	**17,1**	**36,6**

Kaynak: İPA 2020

Araştırma kapsamındaki her 3 işyerinden 1 tanesi İŞKUR hizmetlerinden faydalanmadığını belirtmiştir. Bu oran işyeri büyüklüğü arttıkça düşmektedir. İŞKUR hizmetlerinden faydalanmayan işverenlerin incelendiğinde; 10-19 kişi istihdamlı işyerlerinde yüzde 37,4'ü "İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşıyorum" ve yüzde 24,5'i "İŞKUR hizmetlerinden haberdar değilim" demişlerdir. 20+ istihdamlı

işyerlerinden yüzde 35,3'ü "İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşıyorum" ve yüzde 21,6'sı "İŞKUR hizmetlerinden haberdar değilim" şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 13: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanmama Nedenleri (%)

Sektörler	İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşıyorum	İŞKUR hizmetlerinden haberdar değilim	Diğer	İŞKUR, sektörüme uygun faaliyet sunmuyor	Bürokrasi (kırtasiye) işlerinin çok olması	İnternet sitesi/Mobil Uygulaması kullanışlı değil	Daha önce aldığım hizmetlerden memnun kalmadım
Madencilik ve taş ocakçılığı	33,1	20,3	19,5	17,4	9,7	5,6	1,9
İmalat	42,3	22,4	16	13,9	12,2	5	2,9
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	42,1	9,6	27	19,9	8,2	3,2	1,1
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	28,1	18,5	23,9	19,8	9	5,6	1,9
İnşaat	29,6	25,6	17,9	24,3	6,6	3,3	1,3
Toptan ve perakende ticaret	37,4	23,7	17	10,7	10,4	5,3	3,6
Ulaştırma ve depolama	35,1	20,4	15,9	24,4	8,4	3,5	1,1
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	38,5	22,8	13,8	18	6,3	5,6	3,7
Bilgi ve iletişim	37,9	25,8	16,2	16,9	8,1	3,8	1,5
Finans ve sigorta faaliyetleri	41,4	14,5	22,8	18,3	8,5	2	0,5
Gayrimenkul faaliyetleri	32,1	17,1	26,1	15,7	6,8	3,1	2,2
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	33,6	30,9	18,9	17,1	6,6	3,3	0,7
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	34,4	23,1	21	18,6	6,2	2,6	1
Eğitim	30,6	25,8	16,7	14,3	15	2,7	0,9
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	39,9	17,4	24,5	16	6,1	5,6	1,2
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	31,9	19,9	16	31,9	4,7	2,2	1,6
Diğer hizmet faaliyetleri	35,1	21,4	12,6	24,2	7,1	3,6	2,4
Genel Toplam	**36,6**	**23,3**	**17,2**	**17,1**	**9,2**	**4,3**	**2,3**

Kaynak: İPA 2020

Bütün sektörlerde "İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşıyorum" seçeneği ilk sırada yer almıştır. "Ulaştırma ve depolama" sektöründe hizmetlerimizden yararlanmayan işverenlerin yüzde 24,4'ü "İŞKUR, sektörüme uygun faaliyet sunmuyor" demiştir. "Bilgi ve iletişim" sektöründe hizmetlerimizden yararlanmayan işverenlerin yüzde 25,8'i "İŞKUR hizmetlerinden haberdar değilim" demiştir. "İdari ve destek hizmet faaliyetleri" sektöründe hizmetlerimizden yararlanmayan işverenlerin yüzde 2,6'sı "İnternet sitesi kullanışlı değil" şeklinde ifadede bulunmuştur. Daha önce alınan hizmetlerden memnun kalmama oranı oldukça düşüktür (yüzde 2,3). Bu seçeneğin en fazla ağırlıkta olduğu sektörler "Toptan ve perakende ticaret" (yüzde 3,6) ve "Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri" (yüzde 3,7) sektörleridir.

2.1.2. Mevcut İstihdam Verileri

Bu başlık altında araştırma kapsamına giren işyerlerinde istihdamda olanlara ilişkin verilere yer verilecek ve çalışanların sektörlere göre dağılımları analiz edilecektir.

Tablo 14: Sektörlere Göre İstihdam Durumu

Sektör	Erkek Çalışan Sayısı	Kadın Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı
İmalat	2.644.129	856.636	3.500.764
Toptan ve perakende ticaret	1.296.026	680.824	1.976.850
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	642.362	258.733	901.095
Ulaştırma ve depolama	629.671	201.775	831.446
İnşaat	555.017	67.739	622.756
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	545.821	277.466	823.287
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	213.091	117.807	330.898
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	143.317	230.477	373.793
Eğitim	124.661	182.304	306.964
Madencilik ve taş ocakçılığı	110.855	8.291	119.146
Bilgi ve iletişim	108.818	49.646	158.465
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	83.920	12.373	96.293
Diğer hizmet faaliyetleri	60.790	32.956	93.747
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	59.269	9.861	69.130
Finans ve sigorta faaliyetleri	51.882	48.573	100.455
Gayrimenkul faaliyetleri	36.074	16.802	52.876
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	34.494	14.162	48.657
Genel Toplam	**7.340.196**	**3.066.426**	**10.406.622**

Kaynak: İPA 2020

Sektörlere göre istihdam durumu incelendiğinde; araştırma kapsamındaki işyerlerinde 7 milyon 340 bin 196'sı erkek ve 3 milyon 66 bin 426'sı kadın olmak üzere toplam 10 milyon

406 bin 622 kişi çalışmaktadır. Araştırma kapsamında yer alan istihdamı, Sosyal Güvenlik Kurumu verileri ile karşılaştırdığımızda da benzer sonuca ulaşmaktayız. 2020 Ekim döneminde 4/a kapsamında 17 sektörde yer alan 10+ istihdamın 10 milyon 560 bin kişi olduğu görülmektedir.[4] Araştırma sonuçları ile idari kayıtlar yüksek oranda uyuşmaktadır.

Araştırma kapsamında tespit edilen çalışanların yüzde 70,5'i erkeklerden yüzde 29,5'i ise kadınlardan oluşmaktadır. Diğer bir deyişle her on çalışandan yedisi erkek, üçü kadın çalışandır. "İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri" ve "Eğitim" sektörlerinde kadın çalışan sayısı erkek çalışan sayısından fazladır. Diğer sektörlerin tümünde erkek çalışan sayısı kadın çalışan sayısından fazladır. En fazla çalışan olan üç sektör sırasıyla "İmalat", "Toptan ve Perakende Ticaret" ve "İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri" sektörlerdir. Çalışanların yüzde 33,6'sı İmalat sektöründedir. En az çalışan bulunan sektör ise "Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor" sektörüdür.

Grafik 5: İşyeri Büyüklüklerine Göre İşyeri ve Çalışan Sayıları

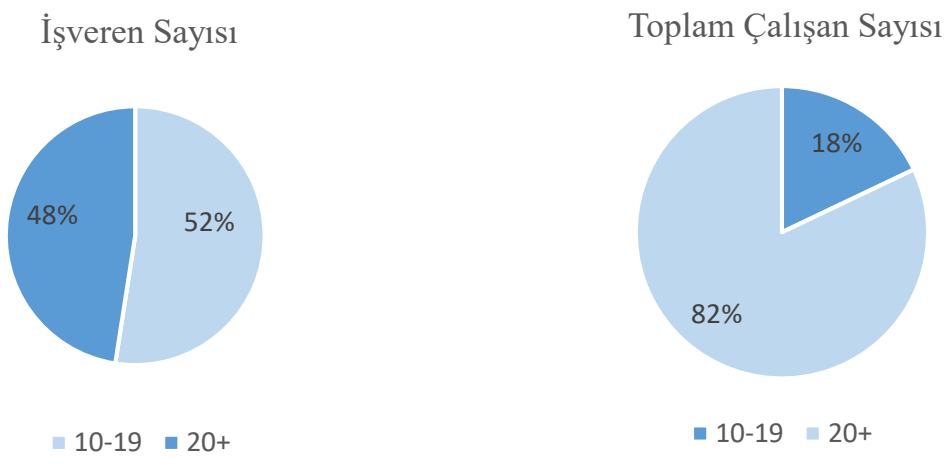

Kaynak: İPA 2020

İşyeri büyüklüklerine göre işyeri ve çalışan sayıları incelendiğinde; işyeri sayısı en fazla 10-19 arası istihdamlı işyerlerindeyken, çalışan sayısı en fazla 20 ve üzeri istihdamlı işyerlerinde bulunmaktadır.

[4] SGK, 2020 Ekim Aylık Bülten Tablosu, 4/a Kapsamında Zorunlu Sigortalıların Faaliyet Kollarına ve İşyeri Büyüklüğüne Göre Dağılımı

Grafik 6: İstihdamın İşyeri Büyüklükleri ve Cinsiyete Göre Dağılımı

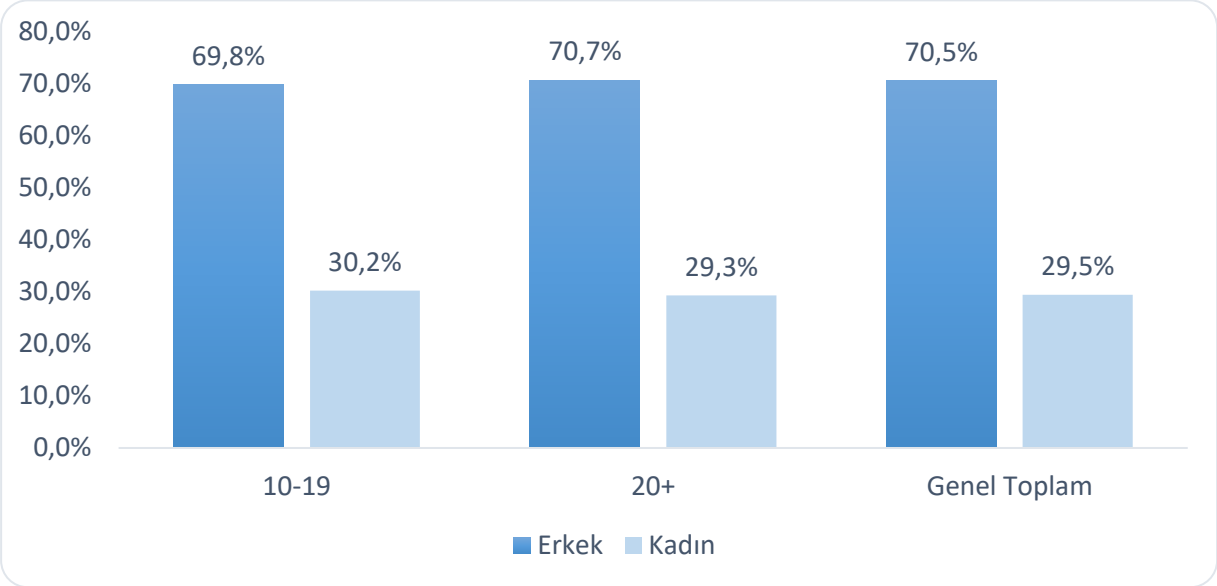

Kaynak: İPA 2020

Bütün işyeri büyüklüklerinde yaklaşık olarak her 4 çalışandan 3'ü erkektir. Kadınların en yüksek oranda çalıştığı işyeri büyüklüğü 10-19 arası istihdam eden işyerleridir. Bu sonuç değerlendirilirken bu çalışmanın özel sektör işyerlerini kapsadığı dikkate alınmalıdır.

Grafik 7: Sektörlere Göre Çalışanların Yüzde Dağılımı

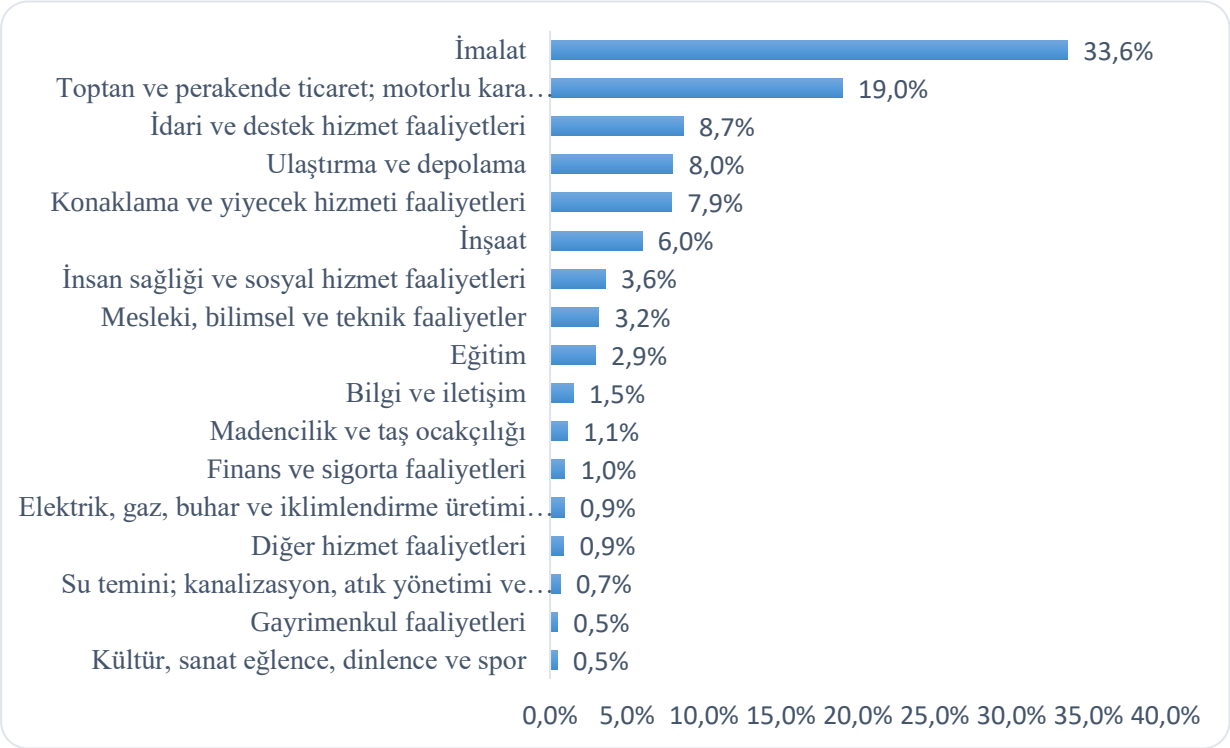

Kaynak: İPA 2020

Grafik 7'de sektörlere göre çalışanların toplam istihdam içindeki yüzdesi ifade edilmiştir. Buna göre en fazla istihdam "İmalat" sektöründedir. Bunu "Toptan ve perakende ticaret" ve "İdari ve destek hizmet faaliyetleri" sektörleri izlemektedir. En az istihdama sahip olan sektör "Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor" sektörüdür. Geçen yıla göre sektör sıralamasında "İmalat" ile "Toptan ve perakende ticaret"'nın yeri aynı kalırken; en çok istihdamın olduğu üçüncü sektör olan "İnşaat" yerini "İdari ve destek hizmet faaliyetleri" sektörüne bırakmıştır.

2.2.AÇIK İŞLER

İşgücü piyasasının talep tarafına ilişkin bir gösterge olan açık işler, işgücü talebine yönelik olarak planlanan politikalar anlamında başvurulan önemli bir veri kaynağını ifade etmektedir. İşgücü piyasasının talep yönünü ortaya çıkarmada temininde güçlük çekilen meslekler ile açık iş verileri en önemli göstergelerdir. 2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırmasında, açık iş tanımı; henüz ortaya çıkmış ve doldurulmamış, işverenin işyeri dışından uygun bir aday bulmak amacıyla aktif adımlar atmakta olduğu ve daha fazla adım atmaya hazırlandığı, işveren tarafından hemen doldurulmak istenen ücretli bir iş olarak ifade edilmektedir. Bu anlamda İşgücü Piyasası Araştırmalarında işyeri bilgi formunun uygulanması sırasında açık işler, işyerinde "fiilen" ihtiyaç duyulan ve aktif arama kanalı ile aranılan meslekleri ifade etmektedir.

Açık iş, işverenin piyasadan (dışarıdan) işgücü alarak doldurmak istediği işleri ifade eder. Açık iş oranı hakkındaki veriler, işgücü yetiştirme programlarının cari ihtiyaçlara daha duyarlı hale getirilmesini sağlama ve işgücü arz ve talebi arasındaki dengesizliği belirleme gibi yönlerden fayda sağlamaktadır.

Araştırma kapsamında işyerlerine 2020 yılı 9 Ekim-6 Kasım tarihleri arasında açık işlerinin bulunup bulunmadığı sorulmuştur. Bir anlamda ziyaret edilen tarihler arasında işyerlerinin personel ihtiyaçları tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında işyerlerine açık iş bulunan meslekler yanında bu meslekte cinsiyet tercihlerinin olup olmadığı, açık iş olan meslekler için talep edilen asgari eğitim düzeyi, aranan beceriler ve açık işleri hangi kanallar ile aradıkları da sorulmuştur. Bu kapsamda toplanan verilere bu bölümde detaylı bir şekilde yer verilecektir.

Çalışma kapsamında açık işlere ilişkin talep edilen cinsiyet bilgisi de sorulmuştur. Kurum iş taleplerini cinsiyet ayrımı olmadan toplamaktadır. Ancak bu çalışma veri üretmeye yönelik bir araştırma olduğundan dolayı açık işlerde cinsiyet ayrıntısı sorulmuştur. Kadın istihdamına yönelik eğilimler tespit edilmeye çalışılmıştır. Seçenekler arasında "cinsiyet önemli değil" seçeneği de yer almıştır.

Araştırma kapsamındaki toplam 187 bin 589 işyerinden 23 bin 333 tanesinin çalışma döneminde açık işi olduğu tespit edilmiş ve bu işyerlerinde toplam 121 bin 1 kişilik açık iş olduğu bilgisi alınmıştır.

Pandemi nedeniyle hem araştırma döneminin değiştirilmesi hem de işgücü piyasasında yaşanan gelişmelerden ötürü bir önceki yıla göre 10+ istihdamlı işyerlerindeki açık iş sayısı %19,8 oranında azalmıştır.

2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamındaki 10+ istihdamlı her 100 işyerinden 12,4'ünde açık iş bulunmakta olup işyeri büyüklüklerine göre incelendiğinde; işyeri büyüklüğü arttıkça açık işi olan işyeri oranının da arttığı ortaya çıkmaktadır. Zira 10-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 9,3'ünde açık iş bulunmakta olup 20+ istihdamlı işyerlerinde bu oran yüzde 15,9'a çıkmaktadır.

Grafik 8: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İş Bulunan İşyeri Oranları

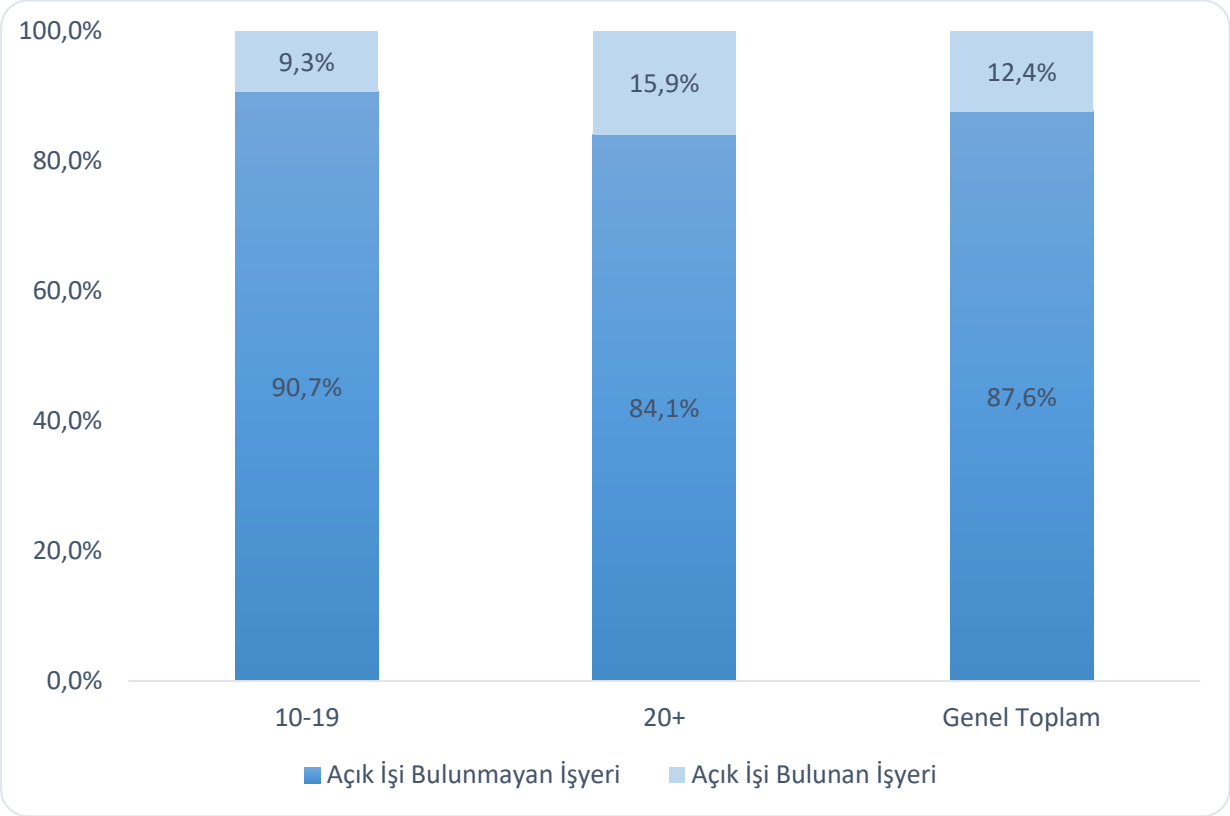

Kaynak: İPA 2020

Ülkemizi ve dünyayı etkisi altına alan pandemi nedeniyle de açık işi olan işyerleri oranının bir önceki yıla göre düştüğü görülmektedir. 2019 yılına göre(%15,6) bu yıl 10+ istihdamlı işyerlerinde açık işi olan işyeri oranı 3,2 puan azalmıştır. İşyeri büyüklükleri açısından geçen yıl ile karşılaştırıldığında ise 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde 3,7 puan, 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde 2,5 puan azaldığı görülmüştür. 10-19 istihdamlı her 100 işyerlerinin yüzde 9,3'ünde ve 20+ istihdamlı işyerlerinde ise her 100 işyerinin yüzde 15,9'unda açık iş bulunmaktadır.

Tablo 15: Sektörlere ve İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İşi Olan İşyeri Oranı (%)

Sektör	10-19	20+	Genel Toplam
İmalat	13,3%	24,4%	19,6%
Bilgi ve iletişim	11,6%	21,0%	16,2%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	13,0%	18,6%	16,0%
Toptan ve perakende ticaret	10,7%	15,0%	12,4%
Gayrimenkul faaliyetleri	11,6%	10,8%	11,2%
Finans ve sigorta faaliyetleri	4,8%	18,6%	11,1%
Diğer hizmet faaliyetleri	10,7%	10,6%	10,7%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	8,8%	11,4%	9,8%
Madencilik ve taş ocakçılığı	5,8%	11,7%	9,2%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	3,8%	12,8%	8,8%
Ulaştırma ve depolama	7,0%	10,8%	8,7%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	3,2%	11,2%	8,2%
Eğitim	7,1%	7,9%	7,5%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	5,0%	8,4%	7,2%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	5,7%	8,7%	7,0%
İnşaat	5,0%	6,7%	5,7%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	2,1%	3,5%	2,8%
Genel Toplam	9,3%	15,9%	12,4%

Kaynak: İPA 2020

Açık işi olan işyerlerinin toplam işyerleri içerisindeki oranı, işyerlerinin açık iş verme potansiyelini göstermektedir. "İmalat" sektörü diğer sektörlere nazaran en yüksek oranda açık işi olan işyeri bulunan sektördür. Sektörde yer alan işyerlerinin yüzde 19,6'sında açık iş bulunmaktadır. 10-19 istihdamlı işyerlerinde bu oran yüzde 13,3 ve 20+ işyerleri için yüzde 24,4 olarak tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında ülkemizde en fazla oranda açık işi bulunan işyeri olan "İmalat" sektörünü sırasıyla "Bilgi ve iletişim" ile "İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri" sektörleri takip etmektedir. Bu yıl pandemi nedeniyle açık işlerde insan sağlığı sektörünün ilk üç sırada yer alması bu alanda hissedilen ihtiyacın göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

İmalat sektöründe 20+ işyerlerinde işyerlerinin %24,4'ünün açık işi bulunmasına rağmen bu oran "Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor" sektöründe ise %3,5'e kadar düşmektedir.

İmalat sektöründen sonra Bilgi ve İletişim sektöründe açık işi olan işyeri oranının artmış olması nitelikli işgücüne olan ihtiyacı ortaya koymaktadır. Buna karşın pandeminin en çok etkilediği sektörlerden biri olması nedeniyle "Konaklama ve yiyecek faaliyetleri" sektöründe ise açık işi olan işyeri sayısı önceki yıla göre bir hayli azalmıştır. Kısa Çalışma Ödeneğinden yararlanan işyeri oranının yüksek olduğu sektörlerde doğal olarak açık işi olan işyeri oranı düşük seviyede kalmıştır. İnşaat sektöründe gözlenen düşük oranda mevsimselliğin etkisi büyüktür.

Tablo 16: Sektörlere ve İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İş Sayısı

Sektör	10-19	20+	Genel Toplam
İmalat	7.321	48.220	55.540
Toptan ve perakende ticaret	7.727	13.353	21.079
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	878	14.765	15.643
Ulaştırma ve depolama	3.222	5.191	8.412
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	2.212	2.039	4.251
İnşaat	984	2.338	3.322
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	1.060	1.757	2.817
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	558	2.102	2.660
Bilgi ve iletişim	381	1.989	2.371
Eğitim	330	834	1.164
Diğer hizmet faaliyetleri	729	419	1.148
Finans ve sigorta faaliyetleri	59	637	696
Madencilik ve taş ocakçılığı	139	536	675
Gayrimenkul faaliyetleri	387	235	622
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	24	296	321
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	22	195	216
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	16	47	63
Genel Toplam	26.049	94.953	121.001

Kaynak: İPA 2020

Araştırma kapsamındaki 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin sektörel dağılımına bakıldığında birinci sırayı yüzde 45,9 oranıyla "İmalat" sektörü almaktadır. İkinci sırada yüzde 17,4 oranıyla "Toptan ve perakende ticaret" sektörü, Üçüncü sırada ise yüzde 12,9 ile "İdari ve destek hizmet faaliyetleri" sektörü bulunmaktadır. Her 10 açık işten yaklaşık 7 tanesi (% 76,2) bu üç sektöre aittir. Alınan açık işlerde en düşük paya sahip olan sektör ise "Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor" sektörüdür.

2019 yılına göre 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde açık iş sayısı yaklaşık 30 bin kişi azalmıştır. Azalışı başta çeken sektör 15 bin ile Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri olurken, sektördeki açık iş kapasitesinin yüzde 78 gibi yüksek oranda azaldığını görmekteyiz. Ek olarak İmalat ve Toptan perakende ticaret sektörlerinde de açık iş sayılarında azalış olduğu anlaşılmaktadır. Buna karşın önceki yıl göre göre açık iş sayısı artan sektörlerin başında İdari ve destek hizmet faaliyetleri ile Ulaştırma ve depolama sektörleri gelmektedir. Söz konusu sektörlerde bu yıl yaklaşık 8 bin kişilik ihtiyaç oluşmuştur.

Grafik 9: Açık İş Oranı (2019-2020)

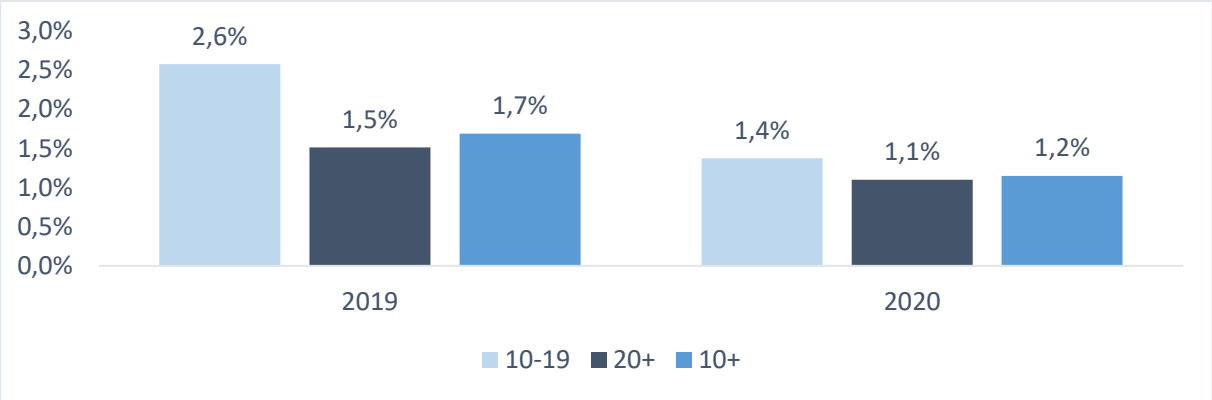

Kaynak: İPA 2020

Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilen açık iş oranı, işyerleri tarafından fiilen doldurulmak istenen ve bu doğrultuda gerekli girişimlerin yapıldığı pozisyonları göstermektedir. Bu kapsamda 2020 yılında ülke geneli 10+ istihdamlı işyerlerinde açık iş oranı yüzde 1,2 olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılına göre söz konusu büyüklükteki işyerlerinde(%1,7) bu yıl açık iş oranı 0,6 puan azalmıştır.

Açık iş oranı işyerlerinin büyüklüğüne göre değişmekte olup bu kapsamda açık iş oranının en çok 10-9 istihdamlı işyerlerinde yüksek olduğu görülmektedir. Söz konusu işyerlerinde açık iş oranı, yüzde 1,4 olarak gerçekleşmiştir. Buna ek olarak 20+ istihdamlı işyerlerinde yüzde 1,1 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 17: Sektörlere ve İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İş Oranları(%)

Sektör	10-19	20+	Genel Toplam
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	1,9%	1,7%	1,7%
İmalat	1,8%	1,5%	1,6%
Bilgi ve iletişim	1,6%	1,5%	1,5%
Diğer hizmet faaliyetleri	2,1%	0,7%	1,2%
Gayrimenkul faaliyetleri	3,2%	0,6%	1,2%
Toptan ve perakende ticaret	1,5%	0,9%	1,1%
Ulaştırma ve depolama	2,4%	0,7%	1,0%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	0,9%	0,8%	0,8%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	0,9%	0,7%	0,7%
Finans ve sigorta faaliyetleri	0,5%	0,7%	0,7%
Madencilik ve taş ocakçılığı	0,8%	0,5%	0,6%
İnşaat	0,6%	0,5%	0,5%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	0,9%	0,4%	0,5%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme f.	0,3%	0,5%	0,5%
Eğitim	0,6%	0,3%	0,4%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	0,3%	0,2%	0,2%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0,1%	0,1%	0,1%
Genel Toplam	1,4%	1,1%	1,2%

Kaynak: İPA 2020

Açık iş oranı en yüksek olan sektör "İdari ve destek hizmet faaliyetleri" sektörüdür. Daha sonra sırası ile "İmalat" ve "Bilgi ve İletişim " sektörü gelmektedir. En fazla açık iş "İmalat" sektöründe bulunmasına rağmen "İdari ve destek hizmet faaliyetleri" sektöründeki açık iş kapasitesi daha yüksektir. 10+ istihdamlı işyerlerinde Türkiye genelinde açık iş oranı olan yüzde 1,1'in üzerinde kalan sektörler; "İdari ve destek hizmet faaliyetleri", "İmalat", "Bilgi ve iletişim", "Diğer hizmet faaliyetleri", "Gayrimenkul faaliyetleri" sektörleri olmuştur.

Açık iş oranı en düşük olan sektörler ise "Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor", "Elektrik, gaz, buhar, iklimlendirme üretimi ve dağıtımı" ile "Eğitim" sektörleridir. Geçen yıl "Elektrik, gaz, buhar, iklimlendirme üretimi ve dağıtımı" sektörü açık iş oranı en düşük olan sektör iken "Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor" ve "Eğitim" sektörleri daha üst sıralarda bulunmaktaydı.

2019 yılına göre sektörlerin çoğunda açık iş oranında azalma görülmektedir. En fazla azalış 2,4 puan ile Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe iken Gayrimenkul faaliyetleri ile İdari ve destek hizmet faaliyetleri sektörlerinde ise 0,3 puanın üzerinde bir artış gerçekleşmiştir.

Grafik 10: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi

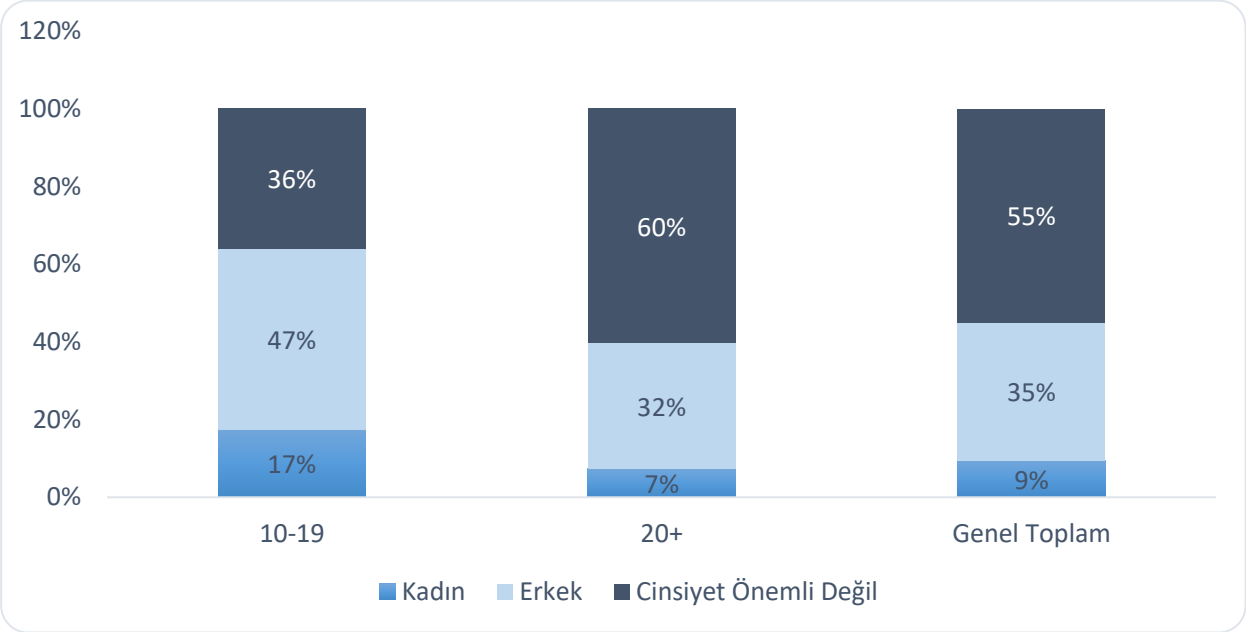

Kaynak: İPA 2020

Açık işlerde talep edilen cinsiyet tercihi bilgisi işgücü piyasasının talep yapısına ilişkin önemli bir veri sunmaktadır.

Türkiye genelinde 23 bin 333 işyerinden toplam 121 bin 1 kişilik açık iş derlenmiştir. Bunların yüzde 35,5'inde sadece erkek işgücü talebinin olduğu görülmektedir. 2019 yılında ise

10+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 34,1'inin sadece "erkek" işgücü talebinin olduğu bu oranın 2020'de 1,4 puan arttığı gözlemlenmiştir. Kadın işgücü talebi ise yüzde 10,2 'den yüzde 9,5'e; cinsiyeti önemli değil diyenlerin oranı ise yüzde 55,7'den yüzde 55,1'e düşmüştür. Pandemi şartları dikkate alındığında yaşanan oransal değişimler çok fazla olmadığı değerlendirilebilir. Açık işlerde cinsiyet farketmez seçeneğinin yüzde 50 oranının üzerinde tercih edilmesi işgücü piyasasında cinsiyet farklılaştırılmasının kaldırılması açısından önemli bir orandır.

20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde ise daha farklı bir tablo karşımıza çıkmaktadır. Kadın işgücü talebi geçen yıla göre yüzde 8,8'den 7,5'e düşerken cinsiyet önemli değil diyenlerin oranı ise yüzde 59,1 den yüzde 60,3'e yükselmiştir. Erkek işgücü talebi ise neredeyse aynı kalarak yüzde 32,1'den yüzde 32,4'e çıkmıştır. Kurumsal olan 20 ve daha fazla kişi istihdamlı işyerlerinde kadın işgücü talebi ortalamanın oldukça altında gibi görülse de aslında bu işyeri grubunda açık işler için cinsiyetin önemli olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak açık işlerde işyeri büyüdükçe belirli bir cinsiyetin tercih edilme olasılığı azalırken cinsiyetin önemli olmadığı işgücü talebinin belirgin oranda arttığı anlaşılmaktadır.

Türkiye geneli işyerlerinden alınan açık işlerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde 10–19 istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerde kadın işgücünü istihdam etme eğiliminin, Türkiye ortalamasına göre daha yüksek olduğu tespiti önemlidir. Araştırma kapsamındaki işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 9'unda sadece kadın işgücünü istihdam etme eğilimi göze çarpmaktadır.

Tablo 18: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi (%)

Eğitim Düzeyi	Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil	Genel Toplam
Herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum	25,5%	34,6%	29,1%	30,7%
Genel Lise	25,3%	15,3%	37,0%	28,2%
Lise Altı	17,1%	22,6%	12,9%	16,8%
Meslek Lisesi	23,7%	18,5%	5,1%	11,6%
Lisans	5,1%	3,1%	12,7%	8,6%
Meslek Yüksekokulu	3,1%	3,7%	2,6%	3,1%
Çıraklık	0,2%	2,1%	0,2%	0,9%
Lisansüstü	0,1%	0,1%	0,4%	0,2%
Genel Toplam	100%	100%	100%	100%

Kaynak: İPA 2020

Tablo 18'de ise araştırma kapsamındaki işyerlerinden alınan 121 bin 1 kişilik açık işin talep edilen eğitim düzeylerine göre dağılımına yer verilmektedir. Tespit edilen tüm açık işler içerisinde en fazla talep edilen eğitim düzeyi "herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum"

olmuştur. Bir diğer ifadeyle açık işlerde yüzde 30,7 oranında açık iş pozisyonlarında özellikle bir eğitim düzeyi aranmamakta ve bu da işverenlerin işgücü ararken eğitimden ziyade ihtiyacı olan işgücünün işi yapabilecek nitelikte olmasına dikkat ettiği anlaşılmaktadır. Diğer bir deyişle 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde yapılacak iş ile eğitim düzeyi arasında bağlantının düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Talep edilen eğitim düzeyinde ikinci sırada yüzde 28,2 ile "genel lise" gelmektedir. Akabinde ise yüzde 16,8 ile "lise altı" eğitim seviyesi bulunmaktadır. Lisansüstü eğitim düzeyi talebinin ise yüzde 0,2 ile son sırada yer aldığı görülmektedir. İçerisinde meslek yüksekokulu, lisans ve lisansüstü eğitim düzeylerinin yer aldığı yükseköğretim seviyesi işgücü ihtiyacı ise yüzde 11,9 ile dördüncü sırada yer almaktadır.

İşverenlerin açık iş taleplerini cinsiyet ve eğitim düzeyi birlikte değerlendirilerek incelendiğinde ise şu sonuçlar göze çarpmaktadır;

Sadece kadın ya da erkek işgücünü istihdam etme eğiliminde olan işverenler eğitim tercihlerini belirtirken en fazla "Herhangi bir eğitim düzeyini aramıyorum" seçeneğini tercih etmişlerdir. Ancak işgücü talebinde özellikle bir cinsiyet önemli değil şıkkını işaretleyenler ise en çok "Genel lise" eğitim düzeyini seçmişlerdir. Söz konusu tercih aynı zamanda tüm cinsiyet ve eğitim düzeyi talepleri arasında yüzde 37 ile en yüksek orana sahiptir. Geçen yıl sadece lisans ve lisansüstü eğitim düzeylerinde görülen bu durum bu yıl genel lise eğitim düzeyinde de görülmüş, yüksek oranda cinsiyetin bu eğitim düzeyinde önemli olmadığı işverenler tarafından vurgulanmıştır. Açık işlerinde herhangi bir cinsiyet tercihinde bulunmayanların en yüksek oranda seçtikleri ikinci tercih ise "herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum" olmuştur. Söz konusu eğitim düzeyini en çok tercih edenler arasında erkek işgücü talebinde bulunanlar olduğu tespiti de burada ayrıca önemlidir. Açık işlerinde erkek işgücü istihdamı tercihinde olan işverenler bu açık işlerin yüzde 34,6'sında herhangi bir eğitim düzeyi talebinde bulunmamışlardır. Bu oran kadınlarda yüzde 25,5 olarak tespit edilmiştir.

"Herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum" tercihinden sonra belirli bir eğitim düzeyi olarak tercih edilen en fazla oran kadınlarda yüzde 25,3 ile "genel lise" seviyesinde gerçekleşmiştir. Erkeklerde ise yüzde 22,6 ile "lise altı" olarak tespit edilmiştir. Söz konusu oranlarda bir önceki yıla göre anlamlı farklılaşmalar görülmektedir. Genel olarak açık işlerde talep edilen eğitim düzeylerinden Genel lise ve Meslek Lisesi eğitim düzeyi talebinin arttığı diğer bütün eğim düzeylerinde ise talebin azaldığı görülmektedir. Bir önceki yıl 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde genel lise düzeyi yüzde 20,4 seviyesinde iken bu yıl 7,8 puanla önemli ölçüde artış göstermiştir. Meslek lisesi eğitim düzeyi ise bir önceki yıl yüzde 9,2 iken 2,4 puan artışla yüzde 11,6'ya yükselmiştir.

Erkek işgücü istihdam tercihinde kadınlara nazaran daha fazla oranda "herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum" tercihinde bulunulması ve özellikle kadın işgücü tercihinde eğitim düzeyi talepleri incelendiğinde genel lise, meslek lisesi ve lisans ve bunlara ek olarak lisansüstü eğitim düzeylerinin erkeklere göre daha fazla oranda tercih edilmesi, işgücü piyasasında kadınların eğitim seviyesi arttıkça işgücüne katılma ve istihdam oranlarındaki artışını da desteklemektedir. Sadece kadın işgücü talep edilen açık işler sadece erkek işgücü talep edilen mesleklere göre daha fazla eğitim istenmektedir. Zira kadın işgücü tercihlerinde yüzde 5,1 oranında lisans mezunu talep edilirken, bu oran erkeklerde yüzde 3,1'dir. Genel olarak bakıldığında nitelikli kadın istihdam etmek isteyen işveren sayısının artış gösterdiği görülmektedir.

Lisans ve lisans üstü mezunlarına en yüksek oranda talep cinsiyetin önemli olmadığı açık işlerdedir. Bu durum bize eğitim seviyesi yüksek işgücü arandığında cinsiyet farklılaşması minimum düzeye indiğini göstermektedir. Eğitim düzeyi yüksek işgücü ihtiyacı işgücü piyasasındaki cinsiyet farklılaştırmasını ortadan kaldırmaktadır.

Tablo 19: Açık İşlerde İşyeri Büyüklüğüne Göre Talep Edilen Cinsiyet ve Eğitim Düzeyi (%)

İşyeri Büyüklüğü	Eğitim Düzeyi/Cinsiyet	Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil	Genel Toplam
10 – 19 İstihdamlı İşyerleri	Her hangi bir eğitim düzeyi aramıyorum	9,0%	46,5%	25,1%	32,3%
	Genel Lise	31,3%	13,4%	47,0%	28,6%
	Meslek Lisesi	52,1%	10,1%	1,7%	14,4%
	Lise Altı	0,5%	19,5%	4,0%	10,6%
	Lisans	4,6%	2,2%	19,2%	8,7%
	Meslek Yüksekokulu	2,5%	4,0%	2,2%	3,1%
	Çıraklık	0,0%	4,3%	0,0%	2,0%
	Lisansüstü	0,0%	0,0%	0,9%	0,3%
	Genel Toplam	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**
20 + İstihdamlı İşyerleri	Her hangi bir eğitim düzeyi aramıyorum	36,1%	29,9%	29,8%	30,3%
	Genel Lise	21,4%	16,1%	35,3%	28,1%
	Lise Altı	27,9%	23,8%	14,4%	18,4%
	Meslek Lisesi	5,1%	21,8%	5,6%	10,8%
	Lisans	5,4%	3,5%	11,7%	8,6%
	Meslek Yüksekokulu	3,4%	3,6%	2,7%	3,1%
	Çıraklık	0,3%	1,3%	0,2%	0,5%
	Lisansüstü	0,2%	0,1%	0,3%	0,2%
	Genel Toplam	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

Kaynak: İPA 2020

İşyeri büyüklükleri ayrımında cinsiyete göre talep edilen eğitim düzeyleri incelenecek olursa; 10-19 istihdamlı işyerleri için kadın işgücü tercihinde bulunulan açık işlerin yüzde 4,6'sı lisans mezunu seviyesinde bir eğitim talebi söz konusuyken, bu oran 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için ise yüzde 5,4 olarak tespit edilmiştir. Eğitim seviyesinin artması kadın istihdam olanağını arttırmaktadır. Buna ek olarak dikkat çeken hususlardan biri 10-19 istihdamlı işyerlerinde herhangi bir eğitim düzeyi aramayan işyeri oranının bir hayli yüksek oluşudur. Söz konusu işyerlerinde açık işlerin yüzde 32,3'ünde herhangi bir eğitim düzeyi aranmamaktadır. 20+ istihdamlı işyerlerinde ise bu oran yüzde 30,3'e kadar düşmektedir.

Tablo 20: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler

Beceriler/İş Yeri Büyüklüğü	10-19	20+	10+
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	1	1	1
İş Tecrübesi	5	2	2
Takım Çalışması	4	3	3
İletişim ve İfade Yeteneği	2	4	4
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	3	5	5
Analitik Düşünebilme	8	7	6
Bilgisayar Kullanımı	9	6	7
Sorun Çözme ve İnsiyatif Alabilme	6	8	8
İkna Kabiliyeti ve Pazarlama Gücü	7	9	9
Yabancı Dil	10	10	10

Kaynak: İPA 2020

Açık iş olan mesleklerde aranan beceriler işyeri büyüklüğüne göre incelendiğinde tüm büyüklüklerde en fazla "yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe" nin ilk sırada olduğu görülmektedir. Sıralamada yer alan ilk becerinin bir önceki yılla aynı olduğu görülmektedir. Fiziki ve bedensel yeterlilik becerisinin bir önceki yıl 10 + istihdamlı işyerlerinde ikinci sırada olmasına karşın bu yıl 5. Sırada olması işgücü piyasasının gereksinimlerinin her geçen yıl değiştiğinin göstergelerindendir. Ayrıca bu yıl iş tecrübesinin ayrıca sorulması ve buna rağmen işverenlerce en çok tercih edilen 2.beceri olması da piyasada deneyimin ne denli önemli olduğunu anlatmaktadır.

İşyeri büyüklüklerine göre 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri ile araştırma kapsamında yer alan tüm işyerlerinin açık işlerde talep edilen becerilerinde büyük ölçüde benzerlik görülmektedir. Öyle ki ilk beş beceri aynıdır. Ancak 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde beceri

tercihlerinde farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Söz konusu işyerlerinde ilk üç sırada sırasıyla "Yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe", "İletişim ve ifade yeteneği" ve "Fiziki ve bedensel yeterlilik" istenmektedir. İstihdamın daha az olduğu işyerlerinde beden gücü ile çalışma şartlarının daha fazla olması gereği toplamda 5. Sırada yer alan bu beceri, 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde 3. Sıraya yükselmiştir. "Bilgisayar kullanımı" 20+ istihdamlı işyerlerinde 6. Sırada iken 10-19 istihdamlı işyerlerinde ise 9. Sırada yer almaktadır. "Yabancı dil" becerisi ise bütün işyeri büyüklüklerinde en son talep edilen beceri olmuştur.

Grafik 11: Yıllar İtibariyle Açık İşlerde İŞKUR'un Arama Kanalı Olarak Kullanılması (10+)

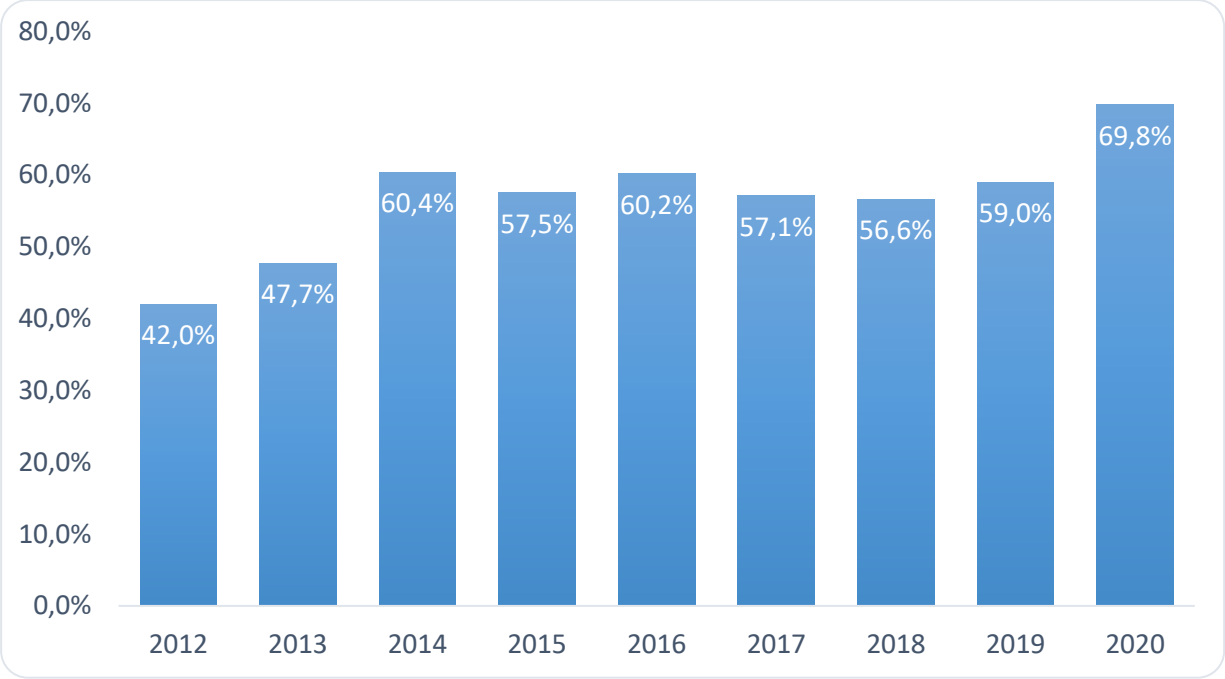

Kaynak: İPA 2012-2020

İŞKUR, son yıllarda işverenlere yönelik uyguladığı politika ve teşviklerle beraber büyük firmaların ilgisini çekmekte ve işverenlerin beraber çalışmak isteyecekleri önemli bir ortağa dönüşmektedir. Zira daha önceki yıllarda yapılan İşgücü Piyasası Araştırmaları neticesinde ortaya çıkan veriler de bu yargıyı destekler niteliktedir. 2012 yılı ve sonrasında yapılan saha araştırmalarında 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinden toplanan bilgiler ışığında İŞKUR'un yıllar itibariyle artan bir seyirle işverenler tarafından açık işlerini karşılamada tercih edildiği tespit edilmiştir. 2012 yılından itibaren işverenlerle yüz yüze görüşerek gerçekleştirilmeye devam eden bu araştırmada işverenlerin yüzde 42 düzeyinden yüzde 69 oranına yükselen bir seyirle açık işlerinde arama kanalı olarak İŞKUR'u tercih ettiği göze çarpmaktadır. Özellikle 2020 yılında kazanılan ivme rekor seviyede olup araştırmaya katılan 10+ işverenlerin açık işlerini yüzde 69,8 oranında İŞKUR aracılığıyla aradıklarını

göstermektedir. Diğer bir deyişle ülkemizde araştırma kapsamında yer alan işverenlerin her 10 açık işten 7'sini İŞKUR arama kanalını kullanarak aradıkları anlaşılmaktadır.

Grafik 12: Yıllar İtibariyle Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı (10+ %)

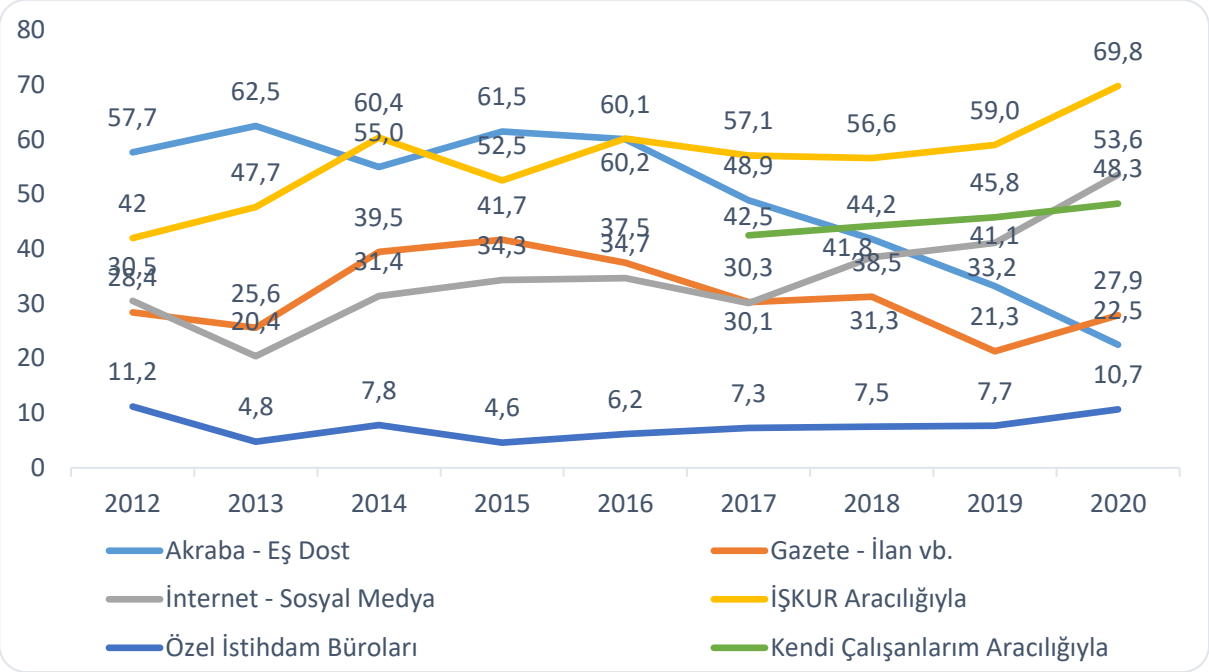

Kaynak: İPA 2020

İşverenler açık işlerini çeşitli kanallar vasıtasıyla duyurmakta ve bu kanallarla talep ettikleri işgücünü istihdam etme yoluna gitmektedir. İşverenlerin tercih ettikleri çeşitli arama kanalları bir nevi ihtiyaç duyulan personelin kolay bir şekilde temin edebilmesinin yolu olmaktadır. Araştırma kapsamındaki 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinden açık işlerde hangi arama kanallarını tercih ettikleri incelendiğinde; en yüksek oranda (yüzde 69,8) kullanılan arama kanalının "İŞKUR aracılığıyla" olduğu tespit edilmiştir. Açık işlerin arama kanalında ikinci sırayı ise geçen yıla göre 2,5 puan artarak yüzde 53,6 ile internet-sosyal medya" kanalının aldığı görülmektedir.

Açık işlerde üçüncü sıradaki arama kanalı yüzde 48,3 ile "kendi çalışanlarım aracılığı" dır. Bu arama kanalı son 4 yıldır araştırma kapsamında işverenlere yöneltilmektedir. Kendi aracılığı ile açık işlerini arayan işverenlerin oranının sürekli artış eğiliminde olduğu, önceki yıla göre 3 puan arttığı anlaşılmaktadır. Dördüncü sırada yüzde 27,9 ile "gazete-ilan vb." arama kanalı gelmektedir. Bunu beşinci sırada ise yüzde 22,5 ile "akraba-eş dost" arama kanalı takip etmektedir. Geçen yıl sıralamada üçüncü sırada yer alan akraba eş dost arama kanalının bu yıl 10,7 puan gibi rekor seviyede azalışla bir sıra düşerek dördüncü sırada arama kanalı olarak kullanıldığı görülmektedir. Son sıradaki arama kanalı ise yüzde 10,7 ile "özel istihdam büroları" olduğu görülmektedir. Söz konusu arama kanalı 2020 yılında 3 puan artmıştır.

Tablo 21: Sektörlere Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları

Sektör	İŞKUR Aracılığıyla	İnternet - Sosyal Medya	Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla	Gazete - İlan vb.	Akraba - Eş Dost	Özel İstihdam Büroları
Madencilik ve taş ocakçılığı	67,5%	28,5%	52,0%	21,2%	32,9%	0,2%
İmalat	77,3%	37,6%	52,2%	24,6%	28,0%	8,6%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	67,6%	59,5%	31,1%	15,8	15,9%	26,1%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	88,7%	34,9%	19,2%	19,80%	20,7%	1,6%
İnşaat	63,6%	28,0%	49,6%	23,2%	33,7%	7,6%
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	64,9%	57,8%	50,8%	27,7%	16,9%	18,3%
Ulaştırma ve depolama	60,6%	68,5%	60,1%	11,3%	15,1%	7,5%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	40,1%	67,1%	37,8%	48,1%	64,0%	3,0%
Bilgi ve iletişim	18,7%	83,7%	60,4%	17,2%	8,1%	42,6%
Finans ve sigorta faaliyetleri	15,2%	91,1%	55,7%	17,2%	7,4%	31,9%
Gayrimenkul faaliyetleri	54,0%	82,9%	37,1%	36,7%	20,7%	30,7%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	31,4%	83,7%	55,5%	28,0%	16,2%	15,4%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	84,7%	84,6%	23,7%	48,2%	6,5%	6,3%
Eğitim	63,9%	60,3%	50,6%	14,6%	19,8%	7,4%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	57,4%	70,8%	54,8%	29,3%	15,0%	9,5%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	34,6%	79,0%	65,3%	8,4%	15,9%	8,3%
Diğer hizmet faaliyetleri	60,7%	43,2%	45,0%	19,6%	22,1%	7,8%
Genel Toplam	69,8%	53,6%	48,3%	27,9%	22,5%	10,7%

Kaynak: İPA 2020

İşverenlerin açık işleri temin etmek için kullandıkları arama kanalları sektörler özelinde değerlendirilirse 17 sektörün 9 tanesinde arama kanalı olarak ilk sırada İŞKUR tercih edildiği görülmektedir. Geriye kalan 8 tanesinde ise internet-sosyal medya arama kanalının en çok kullanılan araç olduğu görülmektedir. Önceki yıllarda sektörler özelinde akraba- eş dost arama kanalı oldukça fazla kullanılırken bu yıl sadece Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe 2. sırada kullanılan arama kanalı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Madencilik ve taş ocakçılığı, İmalat, Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı, Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri, İnşaat ve Toptan ve perakende ticaret sektörleri yüzde 60'ın üzerinde oranla açık işlerini İŞKUR aracılığıyla aradıklarını belirtmişlerdir.

Söz konusu sektörlerden Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektöründe yer alan işverenler ise yüzde 88,7 oranı ile rekor seviyede İŞKUR'u eleman temininde aracı olarak aldıklarını ifade etmişlerdir. Finans ve sigorta faaliyetleri ile Bilgi ve iletişim sektörlerinde İŞKUR'un arama kanalı olarak % 20'lerin altında tercih edilmesi dikkat çekici bir noktadır.

Ulaştırma ve depolama, Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri, Bilgi ve iletişim, Finans ve sigorta faaliyetleri, Gayrimenkul faaliyetleri ve Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler, İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ve Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor sektörlerinde ise internet-sosyal medya arama kanalı ilk sırada kullanıldığı anlaşılmaktadır. Söz konusu sektörlerden Finans ve sigorta hizmetleri sektörü yüzde 91,1 ile en yüksek oranda internet-sosyal medya arama kanalını kullanan sektör olduğu anlaşılmaktadır. Bu sektörü yüzde 83,7 ile Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler ile yüzde 83,66 ile Bilgi ve İletişim sektörleri takip etmektedir.

Buna ek olarak araştırma kapsamında ilk sırada olmasa da kendi çalışanlarım aracılığıyla açık işlerimi arıyorum diyen sektör temsilcileri de bulunmaktadır. Söz konusu arama kanalını en yüksek oranda yüzde 65,3 ile kullanan Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor sektörüdür. Bu sektörü yüzde 60,4 ile Bilgi ve İletişim ile yüzde 60,1 ile Ulaştırma ve Depolama sektörleri takip etmektedir.

Özel istihdam bürolarının her yıl olduğu gibi bu yıl da son sırada arama kanalı olarak kullanıldığı görülmektedir. Buna karşın sektörler arasında en yüksek oranda yüzde 42,6 ile Bilgi ve İletişim sektöründe özel istihdam bürolarının açık işlerde arama kanalı olarak kullanıldığı

anlaşılmaktadır. Bu sektörü yüzde 31,9 ile Finans ve sigorta faaliyetleri ile yüzde 30,7 ile Gayrimenkul faaliyetleri sektörleri izlemektedir.

Grafik 13: Açık İşlerde Arama Kanalları Bakımından Birliktelik Analizi

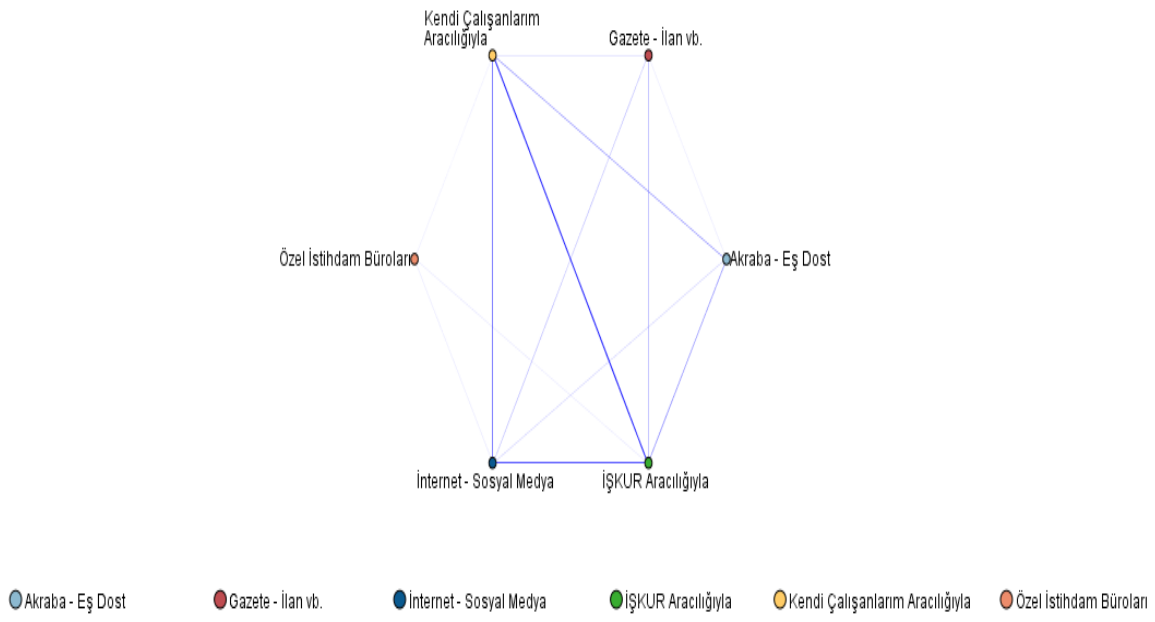

Kaynak: İPA 2020

Açık işlerde arama kanalları arasındaki birliktelik analizine bakıldığında en yüksek ilişkinin İŞKUR aracılığı ile kendi çalışanlarım aracılığıyla arama kanalları arasında olduğu görülmektedir. Açık işlerini İŞKUR aracılığı ile arayanların aynı zamanda en çok kendi elemanları aracılığıyla da açık işlerini aradıkları anlaşılmaktadır. İŞKUR'dan sonra en fazla tercih edilen arama kanalı İnternet-sosyal medya olmasına rağmen en fazla İŞKUR ile beraber kendi çalışanları aracılığıyla kullanılmıştır.

Tablo 22: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeylerine Göre Arama Kanalları (%)

Eğitim Düzeyi/Arama Kanalı	İŞKUR aracılığıyla	İnternet-Sosyal Medya	Kendi çalışanları aracılığıyla	Gazete-İlan vb.	Akraba-Eş Dost	Özel İstihdam Büroları
Lise Altı	85,5%	33,4%	52,9%	23,2%	26,8%	7,9%
Çıraklık	90,7%	25,7%	23,1%	26,4%	59,5%	41,6%
Genel Lise	74,2%	68,0%	40,6%	38,9%	19,2%	8,7%
Meslek Lisesi	77,6%	62,1%	55,2%	26,1%	17,5%	9,2%
Meslek Yüksekokulu	51,7%	62,3%	45,0%	39,3%	21,9%	21,2%
Lisans	33,4%	79,6%	41,9%	21,3%	12,7%	26,8%
Lisansüstü	16,9%	62,5%	37,9%	32,8%	3,7%	34,5%
Her hangi bir eğitim düzeyi aramıyorum	65,9%	40,9%	53,1%	21,7%	27,0%	8,2%
Genel Toplam	69,8%	53,6%	48,3%	27,9%	22,5%	10,7%

Kaynak: İPA 2020

Araştırma kapsamındaki 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde tespit edilen açık işler için talep edilen eğitim düzeyi bazında arama kanalları incelenecek olursa "meslek yüksekokulu", "lisans" ve "lisansüstü" mezunu talebi dışında diğer tüm eğitim seviyelerde "İŞKUR" arama kanalının diğerlerine nazaran daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Çıraklık eğitim seviyesi talep edilen açık işlerde İŞKUR un arama kanalı olarak kullanılması yüzde 90,7 ile ilk sırada yer almaktadır. Bu eğitim seviyesini yüzde 85,5 ile lise altı, yüzde 77,6 ile meslek lisesi takip etmektedir. "Genel lise" eğitim düzeyi ise yüzde 74,2 ile arama kanalı olarak dördüncü sırada en çok İŞKUR tercih edilen açık işler olduğu anlaşılmaktadır.

"Meslek yüksekokulu", "lisans" ve "lisansüstü" eğitim seviyesi talep edilen açık işlerde ise ilk sırada "internet- sosyal medya" arama kanalı kullanıldığı görülmektedir. Söz konusu arama kanalını kullanan işverenlerin yüzde 79,6 ile en yüksek seviyede lisans mezunu talebinde bulundukları anlaşılmaktadır. Bunu lisansüstü ve meslek yüksekokulu mezunu talepleri takip etmektedir. Önceki yıllarda ikinci sırada yer alan "akraba-eş dost" arama kanalı yerini internet-sosyal medya" nın alması dijitalleşen dünyanın işgücü piyasasına yansıması olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 23: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları (%)

Meslek Grupları	İŞKUR Aracılığıyla	İnternet-Sosyal Medya	Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla	Gazete-İlan vb.	Akraba-Eş Dost	Özel İstihdam Büroları
Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar	79,7%	81,3%	23,8%	44,8%	9,9%	7,8%
Hizmet ve satış elemanları	69,3%	63,5%	61,8%	24,0%	18,8%	5,8%
Nitelik gerektirmeyen meslekler	64,6%	55,3%	43,0%	29,1%	22,8%	15,3%
Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları	92,4%	26,7%	76,9%	6,4%	13,6%	0,0%
Profesyonel meslek mensupları	39,2%	77,9%	48,1%	19,2%	12,3%	22,1%
Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar	76,6%	36,1%	51,8%	24,4%	31,1%	9,4%
Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	51,3%	56,4%	46,6%	28,2%	18,7%	24,8%
Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	73,3%	40,8%	53,8%	25,6%	27,6%	8,2%
Yöneticiler	24,2%	72,6%	46,0%	33,1%	7,3%	29,8%
Genel Toplam	69,8%	53,6%	48,3%	27,9%	22,5%	10,7%

Kaynak: İPA 2020

Meslek gruplarına göre açık iş arama kanalları incelendiğinde 9 meslek grubundan ağırlıklı olarak 5 tanesinde arama kanalı olarak ilk sırada İŞKUR yer alırken 4 tanesinde ise internet-sosyal medya arama kanalı olarak en çok tercih edilmişlerdir.

İŞKUR'un arama kanalı olarak en çok tercih edildiği meslek grupları şunlardır; "Hizmet ve satış elemanları", "Nitelik gerektirmeyen meslekler", "Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları", "Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar" ile "Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar" dir. Söz konusu meslek gruplarından en yüksek oranda yüzde 92,4 ile "Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları" grubuna ait mesleklerde eleman arandığı anlaşılmaktadır.

İnternet-sosyal medyanın arama kanalı olarak en çok tercih edildiği meslek grupları şunlardır; "Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar", "Profesyonel meslek mensupları", Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları" ile "Yöneticiler" dir. Söz konusu meslek gruplarından en yüksek oranda yüzde 81,3 ile "Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar" grubuna ait mesleklerde eleman arandığı anlaşılmaktadır.

Grafik 14: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan İşyerlerinin Arama Kanallarının Dağılımı

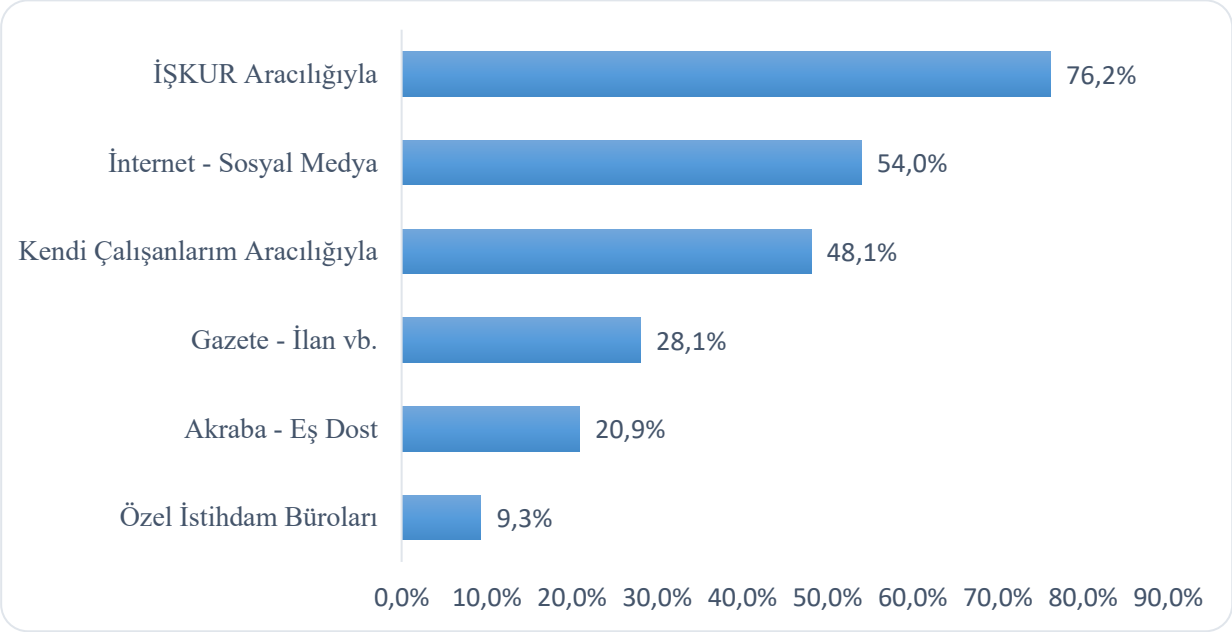

Kaynak: İPA 2020

İŞKUR'un hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin açık işlerinde kullandıkları arama kanalları incelendiğinde; İŞKUR'un hizmetlerinden yararlanan işyerleri mevcut açık işlerini (yüzde 76,2) büyük bir oranda İŞKUR'dan talep etmektedir. Daha sonra sırasıyla internet-sosyal medya, kendi çalışanlarım aracılığıyla, gazete-ilan vb. ve akraba-eş dost arama kanalları gelirken en az tercih edilen arama kanalı ise özel istihdam büroları olmuştur.

Bu veriler göstermektedir ki; İŞKUR'un muhtelif hizmetleriyle bir şekilde tanışmış işverenlerin İŞKUR'a daha fazla açık iş bildirdiklerini ortaya koymaktadır. Bu nedenle İŞKUR sağladığı hizmetleri ülke genelinde tüm işverenlere ulaştırarak, işverenlerin ilgisini olumlu yönde etkileyerek açık işlerini Kuruma kaydedilmesi sağlanmalıdır. Bu sayede ülke genelindeki açık işlerin derlenmesinde ve bu açık işlerin iş arayanlarla buluşturulmasında etkin bir yol izlemesi mümkündür.

Tablo 24: Sektörlere Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler

Sektörler/Beceriler	Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	İş Tecrübesi	Takım Çalışması	İletişim ve İfade Yeteneği	Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	Analitik Düşünebilme	Bilgisayar Kullanımı	Sorun Çözme ve İnsiyatif Alabilme	İkna Kabiliyeti ve Pazarlama Gücü	Yabancı Dil
Madencilik ve taş ocakçılığı	1	2	4	6	3	7	8	5	9	10
İmalat	1	2	3	5	4	7	8	6	9	10
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme	1	4	5	2	7	3	8	6	9	10
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi	1	5	2	7	3	6	9	4	8	10
İnşaat	1	4	2	6	3	7	8	5	9	10
Toptan ve perakende ticaret	3	4	5	1	6	9	7	8	2	10
Ulaştırma ve depolama	4	1	6	2	3	8	7	5	10	9
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyet.	1	4	3	2	6	5	9	7	8	10
Bilgi ve iletişim	1	5	7	6	10	3	2	4	8	9
Finans ve sigorta faaliyetleri	1	9	6	2	10	3	5	8	4	7
Gayrimenkul faaliyetleri	7	9	4	1	5	3	6	8	2	10
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	1	4	2	6	3	8	5	7	9	10
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	6	8	3	1	5	4	2	7	9	10
Eğitim	2	3	7	1	9	5	4	6	8	10
İnsan sağlığı	1	3	6	2	7	5	9	4	8	10
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	1	3	7	2	8	10	4	5	6	9
Diğer hizmet faaliyetleri	4	1	2	5	3	8	7	6	10	9
Genel Toplam	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Kaynak: İPA 2020 Not: 1 en çok , 10 en az tercih edilen

Açık işlerde talep edilen becerilerin sıralaması sektörler itibariyle değişiklik göstermektedir. Ancak yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe becerisi ön plana çıkarak genel olarak ilk sırada yer almıştır. İkinci sırada en çok işaretlenen seçenek ise iş tecrübesi seçeneği olup deneyimin işgücü piyasasında ne denli önemli olduğu ortaya konulmuştur. İşverenlerin ihtiyaçları olan işgücünde aradıkları bir diğer önemli beceri ise takım çalışması olmuştur. Söz konusu beceri en çok işaretlenen şıklar arasında üçüncü sırada yer almaktadır. Buna karşın yabancı dil seçeneği birçok sektörde olduğu gibi araştırma kapsamında yer alan işverenlerin genel olarak son sırada işaretledikleri beceri olmuştur.

İşgücü talebinde aranan becerilerin bazı sektörlerde daha belirgin olarak farklılaştığı görülmektedir. "Toptan ve perakende ticaret", "Gayrimenkul faaliyetleri", "İdari ve destek hizmet faaliyetleri" ve "Eğitim" sektörlerinde yer alan işverenlerin açık işlerinde ilk sırada aradıkları beceri İletişim ve ifade yeteneği' dir. Bunun yanı sıra "Ulaştırma ve depolama" ve "Diğer hizmet faaliyetleri" sektörlerinde ise en çok aranan beceri iş tecrübesidir.

Sektörler içerisinde görece daha az işaretlenen bilgisayar kullanımı becerisi, "Bilgi ve iletişim" sektörü ve "İdari ve destek hizmet faaliyetleri" sektörlerinde oldukça önemsenerek en çok aranan beceriler arasında ikinci sırada yer almaktadır.

Takım çalışması becerisi önem derecesi açısından "Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi", "İnşaat", "Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler" ile "Diğer hizmet faaliyetleri" sektörlerinde ikinci sırada yer almaktadır.

Analitik düşünebilme becerisi de bazı sektörlerin ilk üç sırada talep ettikleri beceriler arasında yer almaktadır. Söz konusu beceriye sahip işgücüne ihtiyacı olan sektörler şunlardır; "Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme", "Bilgi ve iletişim", "Finans ve sigorta faaliyetleri" ve "Gayrimenkul faaliyetleri"dir.

Yabancı dil becerisinin görece en önemli olduğu sektörün ise "Finans ve sigorta faaliyetleri" sektörü olduğu da dikkati çeken hususlar arasında yer almaktadır.

İşverenlerden ihtiyaç duydukları elemanlardan talep etmiş oldukları becerilerin bilgileri alınarak mevcut işgücü talebi ile arzının doğru ve etkin bir şekilde eşleştirilmesinin sağlanması hedeflenmektedir. İşverenlerin talep etmiş olduğu beceriler doğrultusunda işgücü yetiştirilmesi planlanmaktadır.

Tablo 25: Arama Kanallarına Göre Açık İşlerde İstenen Becerilerin Öncelik Sıralaması

Beceriler	İnternet - Sosyal Medya	İŞKUR Aracılığıyla	Gazete - İlan vb.	Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla	Akraba - Eş Dost	Özel İstihdam Büroları	Genel Toplam
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	2	1	1	2	1	1	1
İş Tecrübesi	4	4	4	1	3	2	2
Takım Çalışması	3	2	2	3	2	3	3
İletişim ve İfade Yeteneği	1	3	3	5	5	5	4
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	5	5	6	4	4	4	5
Analitik Düşünebilme	7	7	7	7	6	6	6
Bilgisayar Kullanımı	6	6	5	9	8	8	7
Sorun Çözme ve İnsiyatif Alabilme	8	8	8	6	7	7	8
İkna Kabiliyeti ve Pazarlama Gücü	9	9	9	8	9	9	9
Yabancı Dil	10	10	10	10	10	10	10

Kaynak: İPA 2020

İŞKUR kanalı ile aranan açık işlerde sırasıyla yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe, iş tecrübesi, iletişim ve ifade yeteneği becerileri öne çıkmaktadır. Yabancı dil ve ikna kabiliyeti ve pazarlama gücü becerileri İŞKUR ile aranan açık işlerde son sıralarda yer almaktadır. Son yıllarda kullanımı daha çok artan internet-sosyal medya arama kanalında ise ilk sırada en çok iletişim ve ifade yeteneği becerisi aranmıştır.

Genel sıralama ile İŞKUR arama kanalını kullanan işverenlerin talep etmiş olduğu beceri sıralamaları benzerlik gösterirken iş tecrübesi becerisinde farklılaştığı görülmektedir. Genel olarak 2. Sırada aranan beceriler arasında yer alan tecrübe, İŞKUR ile aranan açık işlerde 4. sırada yer almaktadır. “Yabancı dil becerisi” tüm arama kanallarında en son sırada yer almıştır.

Tablo 26: Meslek Gruplarına Göre Açık İş ve İşsiz Dağılımı (%)

Meslek Grupları	Açık İş Dağılımı	İşsiz Dağılımı
Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	26,8%	8,8%
Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar	22,5%	11,2%
Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar	14,3%	11,1%
Hizmet ve satış elemanları	13,6%	23,3%
Nitelik gerektirmeyen meslekler	10,1%	17,6%
Profesyonel meslek mensupları	7,1%	16,6%
Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	5,2%	8,5%
Yöneticiler	0,5%	2,3%
Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları	0,1%	0,6%
Toplam	100%	100%

Kaynak: İPA 2020 – TÜİK Sürekli Hanehalkı İşgücü Anketi (2020 Ekim)

2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırması'nın pandemi nedeniyle önceki yıllardan farklı olarak Ekim ayında yapıldığı raporun en başında da belirtilmişti. Buna ek olarak araştırmadan elde edilen talep verileri ile aynı dönem sonuçlarını içeren Türkiye İstatistik Kurumu Hanehalkı İşgücü Anketi kapsamında derlenen arz verilerini karşılaştırıldığında ortaya şu tablo çıkmaktadır;

Talep verilerine göre açık işlerin en yoğun görüldüğü meslek grubu yüzde 26,8 ile "Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar" meslek grubu olup buna karşın arz verilerine göre bu meslek grubunda iş arayanların dağılımı yüzde 8,8'de kalmıştır. İşsizlerin meslek grupları arasında en çok yüzde 23,3 ile "Hizmet ve satış elemanları" grubunda toplandıkları anlaşılmaktadır. Söz konusu meslek grubu ise talep araştırması sonucunda açık iş dağılımının sadece yüzde 13,6'da kaldığı anlaşılmaktadır.

İşsizlerin en yoğun olduğu ikinci sıradaki meslek grubu ise yüzde 17,6 ile "Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar" olup benzer şekilde bu meslek grubundaki talebin de az olduğu görülmektedir.

İş arayanların en yoğun olduğu meslek grupları sıralamasında 3. Sırada ise "Profesyonel meslek mensupları" gelmekte olup bu meslek grubundaki işveren talebi ise son sıralarda yer almaktadır.

Açık işler ile iş arayan dağılımının diğer meslek gruplarına göre nispeten en yakın "Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar" ile "Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları" dır.

Açık iş talebinin yoğun, işsizliğin nispeten daha az olduğu meslek gruplarında nitelikli eleman yetiştirmeye; Açık işin az, işsizliğin yoğun olduğu meslek gruplarına sahip bireylere ise yeni meslekler ve beceriler kazandırılarak arz ve talep uyumsuzluğunun önüne geçilebileceği değerlendirilmektedir.

Tablo 27: Açık İşlerin Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı (%)

Meslek Grupları	Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil	Toplam
Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	19,0%	34,0%	23,4%	26,8%
Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar	14,8%	38,5%	13,5%	22,5%
Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar	9,8%	5,7%	20,6%	14,3%
Hizmet ve satış elemanları	28,3%	4,8%	16,6%	13,6%
Nitelik gerektirmeyen meslekler	20,1%	7,5%	10,0%	10,1%
Profesyonel meslek mensupları	4,5%	3,2%	10,1%	7,1%
Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	3,3%	5,8%	5,1%	5,2%
Yöneticiler	0,2%	0,3%	0,7%	0,5%
Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%
Genel Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kaynak: İPA 2020

Açık işlerde talep edilen cinsiyetlerin meslek grubuna dağılımı incelendiğinde; sadece "kadın" veya "erkek" istenen açık işlerde farklılaşma olduğu görülmektedir. Sadece "kadın" talep edilen açık işlerde ilk sırayı yüzde 28,3 ile "Hizmet ve satış elemanları" meslek grubu almaktadır. Kadın eleman talebi olan yaklaşık her dört açık işten bir tanesi bu meslek grubunda olduğu görülmektedir. Daha sonra ise sırası ile "nitelik gerektirmeyen meslekler", "tesis ve makine operatörleri ve montajcılar" meslek grupları gelmektedir.

Erkeklerde ise ağırlık yüzde 38,5 ile "Sanatkâr ve ilgili işlerde çalışanlar" meslek grubundadır. Daha sonra "Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar" ile "Nitelik gerektirmeyen meslekler" gelmektedir.

"Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar" ile "Büro hizmetlerinde çalışanlar" meslek grupları cinsiyet ayrımı talep etmeyen açık işlerde ilk iki sıradadır.

"Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar" meslek grubu ile ilgili özellikle tekstil imalatını ilgilendiren makine operatörlüğü mesleklerinde kadınların da yoğunlukla çalışması bu meslek grubunu hem kadınlarda hem de erkeklerde üst sıralara taşımıştır.

Mesleklerin cinsiyetlere göre dağılımına bakıldığında; "Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları" ile "Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar" meslek gruplarında öncelikle erkek işgücü talep edilmiştir. Geriye kalan tüm meslek gruplarında ise önceliğin "cinsiyet

önemli değil" olduğu görülmektedir. Meslek gruplarında özellikle istenen eğitim düzeyi arttıkça cinsiyet farklılaşması azalmaktadır.

Tablo 28: Meslek Gruplarına göre Açık İş Dağılımı(%)

Meslek Grupları	Açık İş Dağılımı		
	10-19	20+	10+
Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar	10%	16%	14%
Hizmet ve satış elemanları	29%	9%	14%
Nitelik gerektirmeyen meslekler	10%	10%	10%
Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları	0%	0%	0%
Profesyonel meslek mensupları	7%	7%	7%
Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar	24%	22%	22%
Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	5%	5%	5%
Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	15%	30%	27%
Yöneticiler	0%	1%	0%
Genel Toplam	**100%**	**100%**	**100%**

Kaynak: İPA 2020

Açık işlerin meslek grupları ve işyeri büyüklüğü bazında incelendiğinde değişiklik gösterdiği anlaşılmaktadır.

"Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar" ile "Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar" ve "Yöneticiler" meslek gruplarında işyeri büyüklüğü arttıkça açık işlerin arttığı anlaşılmaktadır. Buna karşın "Hizmet ve satış elemanları" ile "Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar" meslek gruplarında 10-19 istihdamlı işyerlerindeki açık iş oranının 20+ işyerlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

İşyeri büyüklüklerine göre açık iş dağılımına bakıldığında 10-19 istihdamlı işyerlerindeki toplam açık işin en fazla yoğunlaştığı meslek grubu "Hizmet ve satış elemanları" iken 20+ da "Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar" 10+ da ise "Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar" da yoğunlaştığı görülmektedir.

Öte yandan tüm işyeri büyüklüğünde de açık işlerin yüzde 20'nin üzerinde toplandığı meslek grubu "Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar" grubu olduğu dikkati çeken diğer bir husus olmuştur.

Tablo 29: En Fazla Açık İş Olan ilk 20 Meslek ve Bu Mesleklerden İstenen Becerilerin Öncelik Sıralaması

Meslekler	Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	İş Tecrübesi	Takım Çalışması	İletişim ve İfade Yeteneği	Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	Analitik Düşünebilme	Bilgisayar Kullanımı	Sorun Çözme ve İnsiyatif Alabilme	İkna Kabiliyeti ve Pazarlama Gücü	Yabancı Dil
Çağrı Merkezi Müşteri Temsilci	9	8	5	2	_	3	1	4	6	7
Satış Danışmanı / Uzmanı	8	6	4	1	9	7	5	3	2	10
Makineci (Dikiş)	2	1	3	5	4	7	8	6	9	_
Konfeksiyon İşçisi	3	1	2	4	5	7	8	6	9	_
Paketleme İşçisi	4	3	2	5	1	6	8	7	_	_
Ambar/Depo Görevlisi	3	6	2	1	5	7	4	8	9	_
Düz Dikiş Makineci	2	3	1	6	4	8	7	5	9	_
Motosikletli Kurye	4	1	2	3	5	7	_	6	8	_
Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	1	3	2	4	5	8	7	6	_	_
Gazaltı (Mıg-Mag) Kaynakçısı	1	4	3	6	2	7	8	5	9	_
Garson (Servis Elemanı)	5	2	4	3	1	8	9	6	7	10
Perakende Satış Elemanı (Gıda)	9	5	3	1	4	7	8	6	2	_
Dokuma Konfeksiyon Makineci	1	2	3	7	4	6	8	5	9	_
Cnc Torna Tezgahı Operatörü	1	3	2	5	4	7	8	6	9	_
Bilgisayarlı Makine (Cnc Operatörü)	1	7	5	8	4	2	6	3	9	_
Temizlik Görevlisi	5	4	3	2	1	7	8	6	9	_
Depo İşçisi (Elleçleme)	2	5	3	6	1	8	4	7	_	_
Şoför-Yük Taşıma	2	1	3	5	4	7	9	6	8	_
Güvenlik Görevlisi	1	5	4	3	2	6	8	7	10	9
Dikiş Makinesi Operatörü-Kumaş	2	1	3	7	6	5	_	4	_	_
Genel Sıralama	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**

Kaynak: İPA 2020

Açık işlerde talep edilen beceriler incelenirken her mesleğin kendine özgü farklı beceriler gerektirdiği anlaşılmaktadır.

En fazla açık işi olan ilk 20 meslek incelendiğinde yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe becerisi 6 meslekte, iş tecrübesi 5 meslekte, fiziki ve bedensel yeterlilik becerisi ise 4 meslekte ilk sırada gereken beceri olarak seçilmiştir.

Buna ek olarak genel sıralamada 7. olarak neredeyse son sıralarda yer alan "Bilgisayar kullanımı" becerisi, Çağrı Merkezi Müşteri Temsilci ile Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistanı genel olarak ilk sırada yer almıştır. Yine Satış Danışmanı / Uzmanı, Ambar/Depo Görevlisi ve Perakende Satış Elemanı (Gıda) mesleklerinde ise işverenler en çok iletişim ve ifade yeteneğinin önemli olduğunu vurgulamışlardır.

Paketleme İşçisi, Garson (Servis Elemanı), Temizlik Görevlisi ile Depo İşçisi (Elleçleme) mesleklerinde ise diğerlerinden farklı olarak ilk sırada fiziki ve bedensel yeterlilik becerisinin ilk sırada yer alarak bu meslekler için söz konusu becerinin ne denli önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 30: Eğitim Durumuna Göre En Fazla Açık İş Olan Meslekler

Herhangi Bir Eğitim Seviyesi Aranmıyor	Lise Ve Altı	Yükseköğretim
Konfeksiyon İşçisi	Paketleme İşçisi	Makine Mühendisi
Makineci (Dikiş)	Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	Yazılım Geliştiricisi
Paketleme İşçisi	Perakende Satış Elemanı (Gıda)	Yazılım Mühendisi
Motosikletli Kurye	Makineci (Dikiş)	Bilgisayar Mühendisi
Düz Dikiş Makineci	Konfeksiyon İşçisi	Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi
Dokuma Konfeksiyon Makineci	Ambalajlama İşçisi (El İle)	Bilgisayarlı Muhasebe Elemanı
Garson (Servis Elemanı)	Gemi Makine Bakımcısı	Özel Eğitim Öğretmeni
Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	Yıkama Makinesi İşçisi (Tekstil)	Satış Temsilcisi / Plasiyer
Dikiş Makinesi Operatörü-Kumaş	Bisküvi İmalat İşçisi	Ön Muhasebeci
Cnc Torna Tezgahı Operatörü	Güvenlik Görevlisi	Kimya Mühendisi

Kaynak: İPA 2020

Lise ve altı mezunları arasında en fazla talep edilen üç açık iş sırasıyla; “Paketleme İşçisi”, “Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı”, “Perakende Satış Elemanı (Gıda)” meslekleridir.

Yükseköğretim” mezunları arasında en fazla talep edilen üç açık iş sırasıyla; “Makine Mühendisi”, “Yazılım Geliştiricisi”, “Yazılım Mühendisi” meslekleridir.

Açık işlerinde herhangi bir eğitim seviyesi aramayanlar arasında en fazla talep edilen üç açık iş sırasıyla; “Konfeksiyon İşçisi”, “Makineci (Dikiş)”, “Paketleme İşçisi” meslekleridir.

Açık iş oranı en yüksek olan iller Bitlis, Karaman, Tokat, Hakkâri ve Sinop’tur. Açık iş oranı en düşük illerimiz ise Niğde, Siirt, Şırnak, Elazığ, Gümüşhane, Trabzon ve Antalya’dır.

Grafik 15: Açık İş Oranı İl Dağılımı (20+) harita

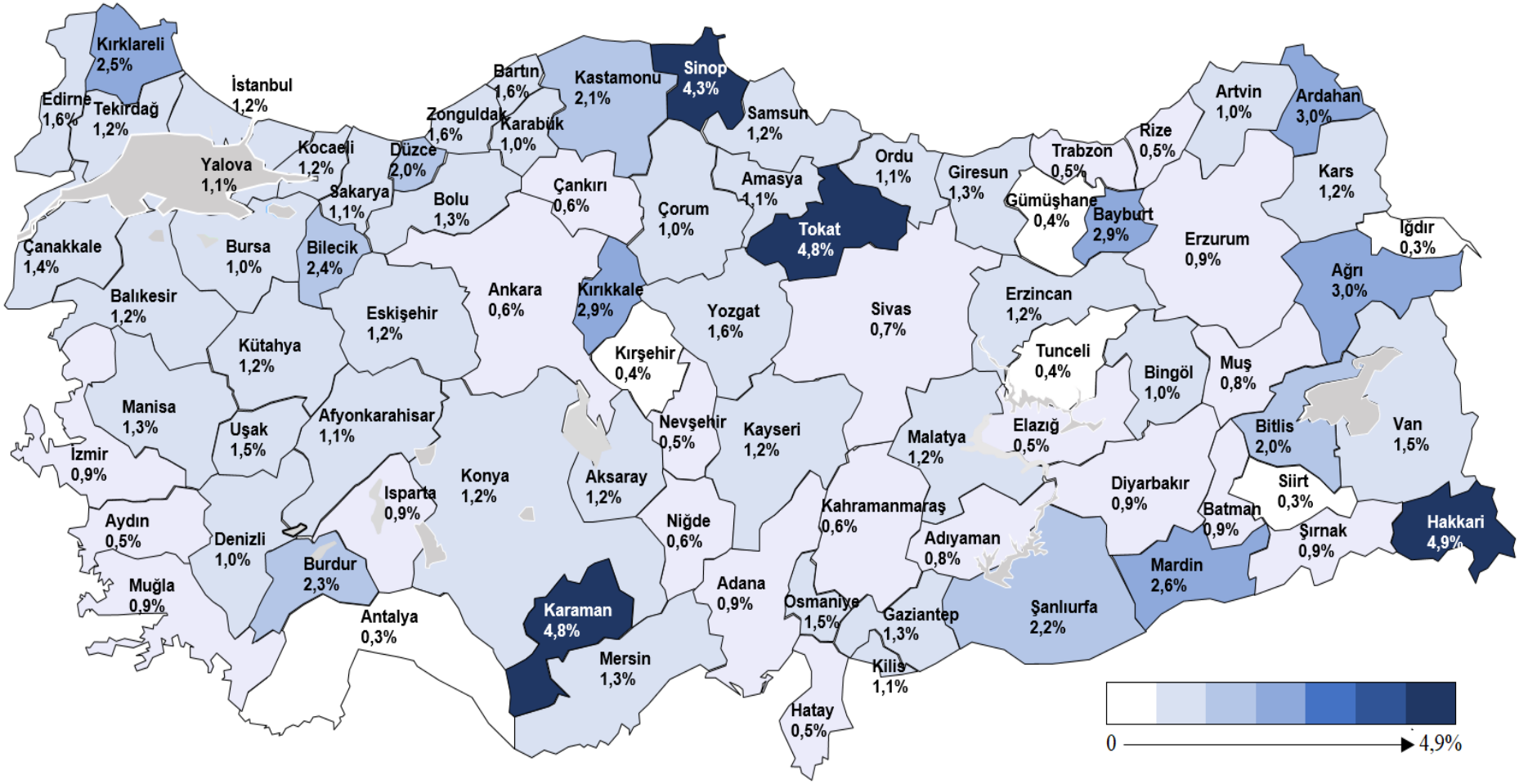

Kaynak: İPA 2020

Tablo 31: Cinsiyet ve İşyeri Büyüklüğü Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler (Erkek)

10-19		20+		10+	
Meslekler	**Açık İş Sayısı**	**Meslekler**	**Açık İş Sayısı**	**Meslekler**	**Açık İş Sayısı**
Bilgisayarlı Makine (Cnc Operatörü)	976	Gazaltı (Mıg-Mag) Kaynakçısı	1.020	Gazaltı (Mıg-Mag) Kaynakçısı	1.537
Briket İmal İşçisi	617	Şoför-Yük Taşıma	720	Cnc Torna Tezgahı Operatörü	979
Araç Takip Görevlisi (Kargo)	538	Cnc Torna Tezgahı Operatörü	568	Bilgisayarlı Makine (Cnc Operatörü)	976
Gazaltı (Mıg-Mag) Kaynakçısı	1.537	Kamyon Şoförü	515	Şoför-Yük Taşıma	946
Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	873	Diğer Veznedarlar ve İlgili Personel	469	Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	873
Doğal Taşları İşleme Ustası	520	Tır-Çekici Şoförü	432	Briket İmal İşçisi	617
Gemi Makine Bakımcısı	514	Seramik İmal İşçisi	418	Tır-Çekici Şoförü	545
Yıkama Makinesi İşçisi (Tekstil)	514	Üretim İmal İşçisi	389	Araç Takip Görevlisi (Kargo)	538
Cnc Torna Tezgahı Operatörü	979	Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	359	Doğal Taşları İşleme Ustası	520
Otomotiv Ön Düzen ve Balans Ayarcısı	321	Bilgisayarlı Makine (Cnc Operatörü)	354	Kamyon Şoförü	519
Diğer	4.746	Diğer	2.408	Diğer	34.853
Genel Toplam	**12.134**	**Genel Toplam**	**30.768**	**Genel Toplam**	**42.902**

Kaynak: İPA 2020

Tablo 32: Cinsiyet ve İşyeri Büyüklüğü Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler (Kadın)

10-19		20+		10+	
Meslekler	**Açık İş Sayısı**	**Meslekler**	**Açık İş Sayısı**	**Meslekler**	**Açık İş Sayısı**
Satış Danışmanı / Uzmanı	2.113	Konfeksiyon İşçisi	395	Satış Danışmanı / Uzmanı	2.483
Mutfak Görevlisi	583	Satış Danışmanı / Uzmanı	2.483	Mutfak Görevlisi	616
Yemek Dağıtım Elemanı (Kepçeci)	372	Paketleme İşçisi	341	Yemek Dağıtım Elemanı (Kepçeci)	469
Yer Hostesi	269	Makineci (Dikiş)	322	Konfeksiyon İşçisi	395
Kalite Kontrolcü-Tekstil	103	Remayöz Makinesi Operatörü/Remayözcü (Düz Örme Hazır Giyim)	289	Paketleme İşçisi	341
Sekreter	103	Dikiş Makinesi Operatörü-Kumaş	215	Makineci (Dikiş)	322
Bayan Kuaförü	90	Balık Temizleme İşçisi	208	Remayöz Makinesi Operatörü/Remayözcü (Düz Örme Hazır Giyim)	289
Çağrı Merkezi Elemanı	81	Düz Dikiş Makineci	200	Kalite Kontrolcü-Tekstil	287
Ön Muhasebeci	58	Kalite Kontrolcü-Tekstil	287	Yer Hostesi	275
Güzellik Hizmetleri Elemanı/Estetisyen	56	Dokuma Konfeksiyon Makineci	182	Dikiş Makinesi Operatörü-Kumaş	215
Diğer	17.427	Diğer	2.037	Diğer	5.795
Genel Toplam	**4.527**	**Genel Toplam**	**6.959**	**Genel Toplam**	**11.486**

Kaynak: İPA 2020

Tablo 33: İşyeri Büyüklükleri Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler(Genel)

10-19		20+		10+	
Meslekler	**Açık İş Sayısı**	**Meslekler**	**Açık İş Sayısı**	**Meslekler**	**Açık İş Sayısı**
Satış Danışmanı / Uzmanı	4.703	Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	7.447	Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	9.320
Paketleme İşçisi	1.056	Makineci (Dikiş)	3.296	Satış Danışmanı / Uzmanı	6.043
Garson (Servis Elemanı)	962	Konfeksiyon İşçisi	2.840	Makineci (Dikiş)	3.300
Bilgisayarlı Makine (Cnc Operatörü)	622	Düz Dikiş Makineci	1.945	Konfeksiyon İşçisi	2.907
Briket İmal İşçisi	617	Ambar/Depo Görevlisi	1.803	Paketleme İşçisi	2.649
Mutfak Görevlisi	583	Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistanı	1.775	Ambar/Depo Görevlisi	2.014
Araç Takip Görevlisi (Kargo)	538	Motosikletli Kurye	1.677	Düz Dikiş Makineci	1.945
Gazaltı (Mig-Mag) Kaynakçısı	517	Paketleme İşçisi	1.592	Motosikletli Kurye	1.770
Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	514	Perakende Satış Elemanı (Gıda)	1.455	Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	1.743
Doğal Taşları İşleme Ustası	514	Satış Danışmanı / Uzmanı	1.340	Gazaltı (Mig-Mag) Kaynakçısı	1.600
Diğer	15.423	Diğer	69.783	Diğer	89.310
Genel Toplam	**26.049**	**Genel Toplam**	**94.953**	**Genel Toplam**	**121.001**

Kaynak: İPA 2020

Araştırma kapsamında piyasada 1.736 farklı meslekte açık iş bulunduğu görülmüştür. Bu açık işlerde 1.148 farklı meslekte erkek işgücü tercih edilirken 348 farklı meslekte de kadın işgücü tercihinde bulunulmuştur. 1.029 farklı meslekte ise herhangi bir cinsiyet tercihi yapılmamıştır.

Toplamda 121 bin 1 kişilik açık iş bulunmakta olup açık işlerde cinsiyet tercihine baktığımızda bunların 42 bin 902'si için "erkek", 11 bin 486'sı için "kadın", 66 bin 614'ü ise "cinsiyet önemli değil" şeklinde tercihte bulunulduğu anlaşılmaktadır.

10-19 istihdamlı işyerlerinin açık işlerde cinsiyet tercihleri incelendiğinde; açık işlerin yüzde 17,4'ünde kadın, yüzde 46,6'sında erkek tercih edilmiş ve yüzde % 36'sında cinsiyet tercihi yapılmamıştır.

20 ve üzeri istihdamlı işyerlerinin açık işlerde cinsiyet tercihleri incelendiğinde; açık işlerin yüzde 7,3'ünde kadın, yüzde 32,4'ünde erkek tercih edilmiş ve yüzde % 60,3'ünde cinsiyet tercihi yapılmamıştır.

10 ve üzeri istihdamlı işyerlerinin açık işlerde cinsiyet tercihleri incelendiğinde; açık işlerin yüzde 9,5 'inde kadın, yüzde 35,5'inde erkek tercih edilmiş ve yüzde % 55,1'inde cinsiyet tercihi yapılmamıştır.

İşyeri büyüklüğü arttıkça açık işlerde cinsiyet seçiminin azaldığı görülmektedir.

Grafik 16: Teminde Güçlük Çekilen Meslekler Durumuna Göre Açık İş Oranları

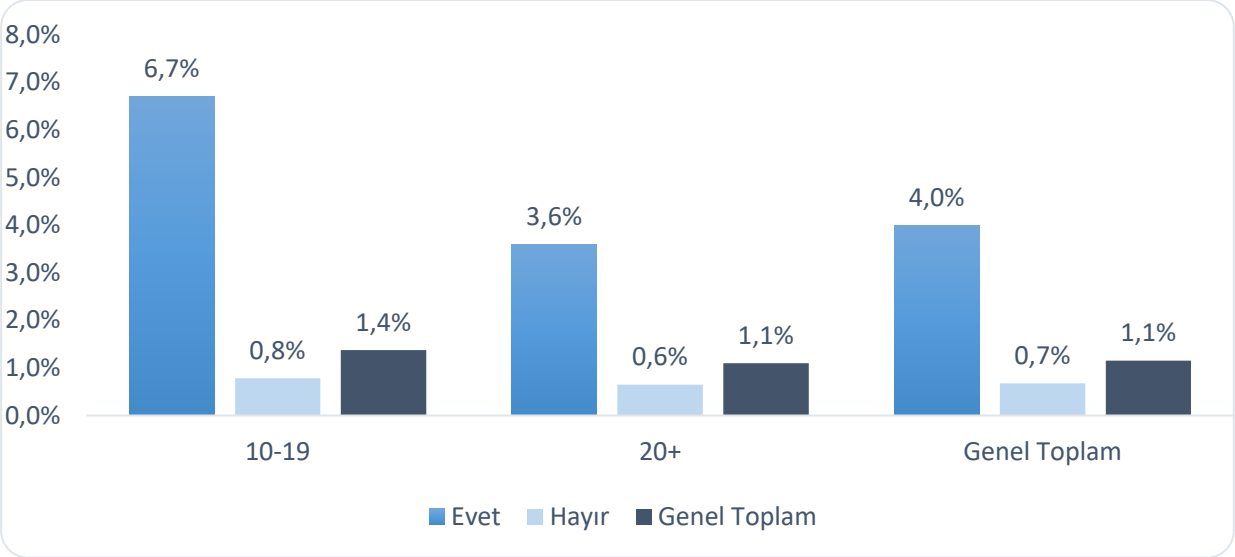

Kaynak: İPA 2020

Eleman temininde güçlük çektiğini belirten işyerleri ile güçlük çekmediğini belirten işyerleri açık iş oranı bakımından karşılaştırıldığında önemli farklar ortaya çıkmaktadır. 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde eleman temininde güçlük çeken işyerlerine ait açık iş oranı yüzde 4 olup eleman teminde güçlük çekmeyen işyerlerinin açık iş oranı yüzde 0,7'dir.

Grafik 17' de görüldüğü üzere işyerlerinin istihdam etmiş olduğu personel sayısı arttıkça açık iş oranı düşmektedir. 10-19 arası personel istihdam eden işyerlerindeki açık iş oranı diğer gruplara göre daha fazla olup bu grupta temininde güçlük çektiğini bildiren işyerlerinin açık iş oranı yüzde 6,7 ve temininde güçlük çekmeyenlerin açık iş oranı ise yüzde 0,8 olarak tespit edilmiştir. Bu oran 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde ise yüzde 3,6 ve yüzde 0,6 olarak gerçekleşmiştir.

Eleman temininde güçlük çeken işyerlerinin açık iş oranlarının daha yüksek olmasının sebebi; çeşitli sebeplerle ihtiyaç duyduğu işgücünü işyerinde istihdam edemeyen işverenlerin bünyesinde bu nedenle, potansiyel istihdam düzeyi ile fiili istihdam düzeyi arasında fark oluşmasıdır. Talep ettiği işgücünü istihdam eden başka bir ifade ile teminde güçlük çekmeyen işverenler nezdinde fiili istihdam, potansiyel istihdamına yaklaştığı için açık iş oranları da daha düşük gerçekleşmektedir.

Grafik 17: İhracat Yapma, Part Time Çalışma, Vardiyalı Çalışma ve Ar-Ge Yapma Durumuna Göre Açık İş Oranları

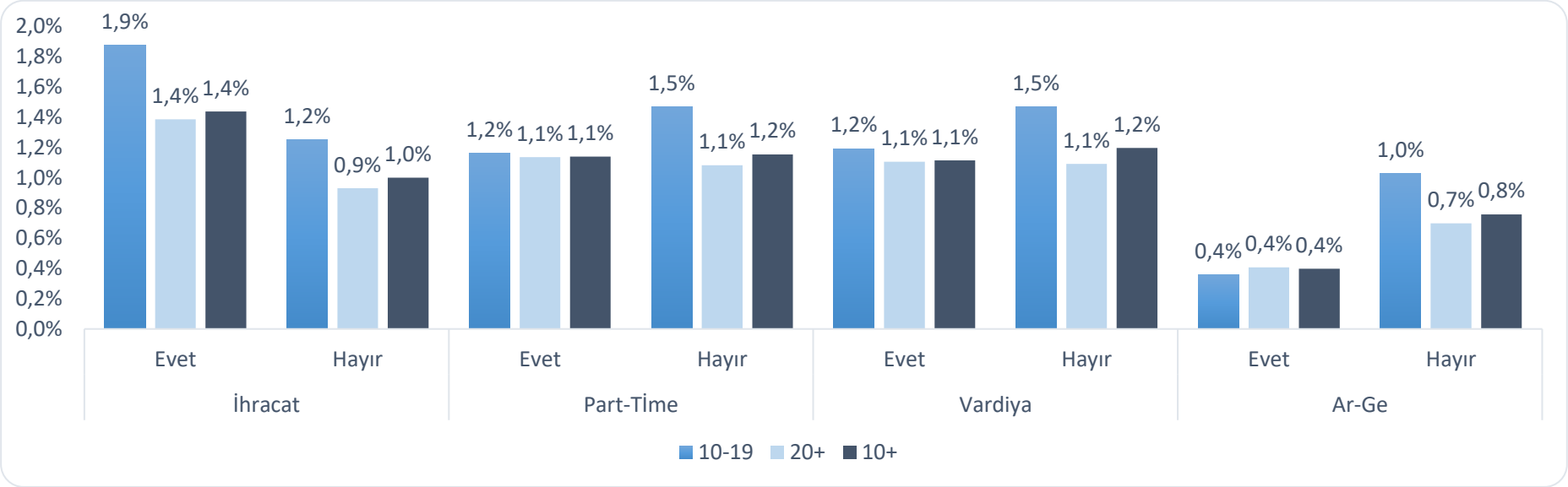

Kaynak: İPA 2020

İşyerlerinin çalışma şekilleri ve büyüklüklerine göre açık iş oranları farklılık göstermektedir. Bu grafikten görüldüğü üzere en büyük farklılıklar 10-19 istihdamlı işyerleri ile diğer işyeri büyüklüğüne sahip işyerleri arasında gözükmektedir. 10-19 istihdamlı işyerlerinde ihracat yapan firmaların açık iş oranı yüzde 1,9 iken ihracat yapmayan firmaların açık iş oranı yüzde 1,2'dir. Yine bu işyerlerinde vardiyalı çalışma yapan ve part time çalışma firmaların açık iş oranı yüzde 1,2 iken vardiyalı çalışma yapmayan firmaların açık iş oranı yüzde 1,5'dir. Aynı işyerlerinde Ar-ge çalışması yapan firmaların açık iş oranı yüzde 0,4 iken yapmayan firmaların açık iş oranının yüzde 1'e yükselmesi dikkat çekicidir. Bunun nedeni söz konusu büyüklükteki işverenler arasında Ar-ge çalışması yapan işyerlerinin az oluşu nedeniyle açıklanabilir.

20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde çalışma şekilleri açık iş oranını çok fazla etkilememekle beraber ihracat yapan firmalarda açık iş oranı yüzde 1,4 iken yapmayanlarda yüzde 0,9 olarak gerçekleşmiştir.

Sonuç olarak ihracat yapmanın firmaların açık iş oranını arttırdığı görülmektedir. Ayrıca 10+ istihdamlı part time çalışma yapan firmaların yapmayanlara göre açık iş oranlarının daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

2.3.ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

Araştırma kapsamında işverenlere son bir yıl içerisinde hangi mesleklerde eleman temininde güçlük çektiği ve bunun nedenleri sorulmuştur. İşverenlerin istihdam ettikleri kişi ve işyerlerindeki açık pozisyon bilgisi kadar aradığı elemanları bulmada yaşadığı problem ve sıkıntılara ilişkin bilgi de çok önemlidir. Çalışan sayısı ve açık iş sayısı ile işverenlerin mevcut durumları tespit edilirken, temininde güçlük çekilen mesleklerin belirlenmesi ile işverenlerin karşılamakta zorlandığı meslekler ortaya koyulmaktadır. Temininde güçlük çekilen mesleklerin araştırma döneminde karşılanmış olmasının veya karşılanmamış olmasının çalışma açısından bir önemi bulunmamaktadır. Çalışma kapsamında elde edilmek istenen amaç işgücü piyasasında bulunmasında güçlük çekilen meslekleri ve nedenlerini tespit etmektir. Bu kapsamda raporun bu bölümde işverenlerin eleman temininde güçlük çektiği meslekler; sektör, meslek grupları düzeyinde incelenecektir.

Grafik 18: İşyeri Büyüklüğüne Göre Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı

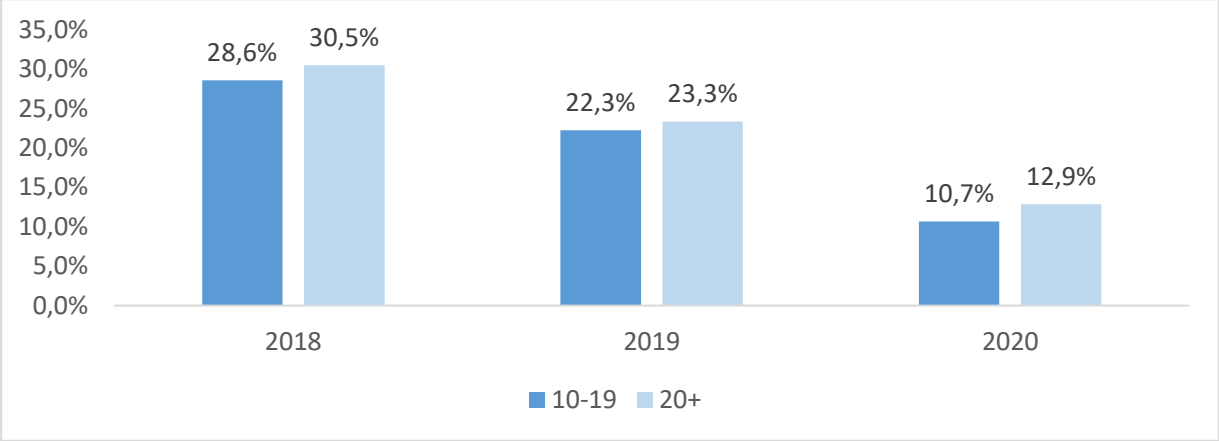

Kaynak: İPA 2020

Araştırma kapsamında işyerlerine yapılan ziyaretler sonucunda 21 bin 945 işyerinin 98 bin 185 pozisyonunda eleman temininde güçlük çektiği tespit edilmiştir. 10-19 istihdamlı işyerlerinde eleman temininde güçlük çeken işyeri oranı yüzde 10,7; 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinin ise yüzde 12,9 olduğu görülmüştür. Araştırma kapsamında yer alan tüm işyerleri göz önünde bulundurulduğunda 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde eleman temininde güçlük çektiğini bildiren işyeri oranı yüzde 11,7 olarak tespit edilmiştir. Eleman temininde güçlük çeken işyeri oranının yüksek olması işgücü piyasasının arz ve talep tarafları arasında bir uyumsuzluğun olduğunun işaretidir.

Yıllara göre temininde güçlük çeken işyeri oranının ciddi seviyede azaldığı anlaşılmaktadır. İşyeri büyüklüğü daha fazla olan işyerlerinde daha fazla oran da görülse de yıllara öre azalış büyüklük fark etmeksizin devam etmektedir. Bu durum piyasasının ihtiyacına uygun elemanları zaman içerisinde daha iyi planlandığını göstermektedir. Fakat 2020 verileri için bu durumu değerlendirirken mutlaka pandemi etkilerini de göz önünde bulundurmak gerekir.

Tablo 34: Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı

Sektör	TGÇM Sayısı		
	10-19	20+	10+
İmalat	9.433	39.176	48.609
Toptan ve perakende ticaret	6.618	7.773	14.391
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	3.958	5.005	8.963
İnşaat	2.347	3.856	6.204
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	422	4.050	4.472
Ulaştırma ve depolama	1.038	2.449	3.486
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1.049	2.017	3.066
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	1.144	1.200	2.345
Eğitim	458	1.292	1.750
Bilgi ve iletişim	398	1.069	1.467
Diğer hizmet faaliyetleri	690	477	1.167
Madencilik ve taş ocakçılığı	248	498	746
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	132	499	630
Gayrimenkul faaliyetleri	199	140	338
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme f.	45	223	267
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	30	139	169
Finans ve sigorta faaliyetleri	81	33	114
Genel Toplam	**28.290**	**69.895**	**98.185**

Kaynak: İPA 2020

İşyeri ziyaretleri sonucunda toplam 98 bin 185 kişinin temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. 2019 yılına göre temininde güçlük çekilen kişi sayısı yüzde 36,1 oranında azalmıştır. 2019 yılına göre 10+ istihdamlı işyerlerinde 153 bin 682 kişilik bir TGÇM mevcut iken bu sayı pandeminin de etkisiyle 98 bin 185 olarak gerçekleşmiştir. En fazla sayıda eleman temininde güçlük çeken sektörler İmalat, Toptan ve perakende ticaret ile Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörleridir.

Sektörlerin genelinde 10 – 19 istihdamlı işyerleri eleman temininde; 20+ işveren profili ile benzeşerek aynı çizgide bir seyir izlemiştir. Özellikle imalat sektöründe çok fazla sayıda temininde güçlük çekilen meslek bulunmaktadır.

Eleman temininde güçlük çeken işyeri oranı, 2018 yılından bu yıla dek 10-19 büyüklüğündeki işyerlerinde 17,9 20+ istihdamlı işyerlerinde ise 17,6 puan azalmıştır.

Grafik 19: Yıllar İtibariyle Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı

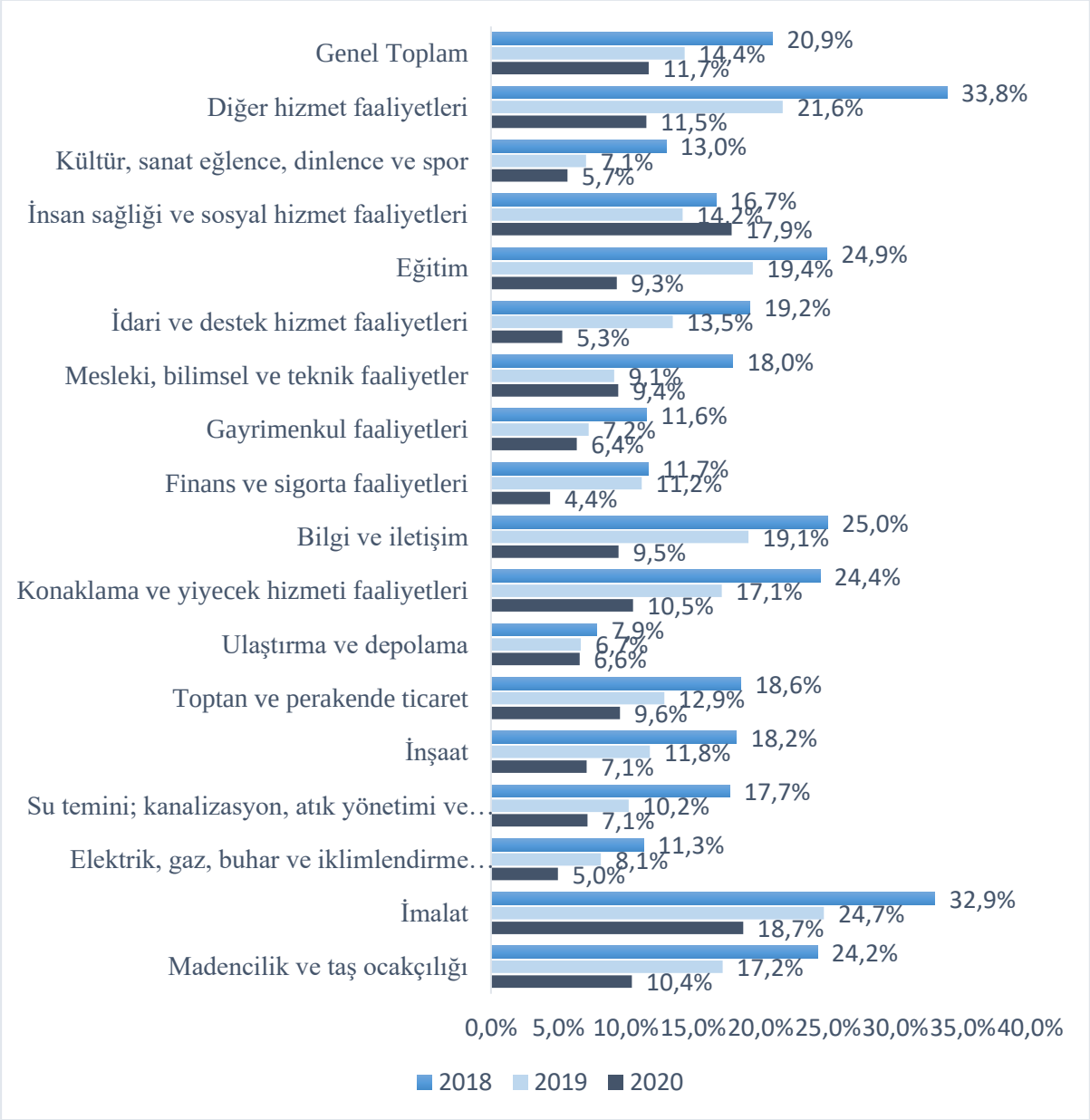

Kaynak: İPA 2020

10 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinin eleman temininde güçlük çeken işyeri oranları sektör bazında incelendiğinde; en yüksek oranın yüzde 18,7 ile İmalat sektöründe olduğu görülmektedir. İmalat sektörünü yüzde 17,9 ile İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri takip etmektedir. En düşük oran yüzde 4,4 ile "Finans ve Sigorta Faaliyetleri" sektörüne aittir.

2018-2020 yılları arasında sektör bazında değişimler incelendiğinde genel bir düşüş söz konusudur. Özellikle 2020 yılında pandeminin etkisi ile işgücüne olan talebin azalması bu tablonun oluşmasında oldukça etkili olduğu söylenebilecektir.

Tablo 35: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı

Meslek Grupları	10-19	20+	10+
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	9.257	20.042	29.299
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	4.677	22.377	27.053
Hizmet ve Satış Elemanları	5.253	6.447	11.700
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	2.028	7.571	9.599
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	2.915	4.961	7.876
Profesyonel Meslek Mensupları	1.985	4.925	6.909
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	1.725	3.227	4.952
Yöneticiler	444	238	681
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	7	109	116

Kaynak: İPA 2020

Meslek gruplarına göre temininde güçlük çekilen kişilere bakıldığında en çok "Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar" meslek grubunda yer almaktadır. Söz konusu meslek grubu toplam temininde güçlük çekilen kişi sayısı 29 bin kişi olup toplam temininde güçlük çekilen kişi sayısının yüzde 29,8'ine tekabül etmektedir. İşyeri büyüklüğüne göre bakılacak olursa; 20+ çalışanı olan işyerlerinde temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 32'si "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar" meslek grubunda yer almaktadır. 10-19 arası çalışanı olan işyerlerinde temininde güçlük çekilen kişi sayılarının yüzde 32,7'si "Sanatkârlar ve ilgili İşlerde Çalışanlar" meslek grubunda bulunmaktadır. Nitelik gerektirmeyen mesleklerin ağırlığı ise yüzde 0,1'dir. Eleman temininde güçlük çekilen meslekler mevcut çalışanlara ve açık işlere göre daha fazla mesleki nitelik ve beceri gerektiren mesleklerdir.

Tablo 36: İşyeri Büyüklüğüne Göre En Fazla Temininde Güçlük Çekilen Meslekler (%)

10-19		20+		10+	
Garson (Servis Elemanı)	6,7%	Makineci (Dikiş)	4,2%	Makineci (Dikiş)	3,4%
Satış Danışmanı / Uzmanı	4,1%	Konfeksiyon İşçisi	3,2%	Garson (Servis Elemanı)	3,2%
Ambar/Depo Görevlisi	3,7%	Üretim İmal İşçisi	2,8%	Üretim İmal İşçisi	2,5%
Bilgisayarlı Makine (Cnc Operatörü)	3,0%	Düz Dikiş Makineci	2,5%	Konfeksiyon İşçisi	2,3%
Ahşap Mobilya İmalat Ustası	2,7%	Garson (Servis Elemanı)	1,8%	Bilgisayarlı Makine (Cnc Operatörü)	1,4%
Pazarlamacı	2,0%	Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	1,7%	Satış Danışmanı / Uzmanı	1,4%
Üretim İmal İşçisi	2,0%	Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	1,5%	Gazaltı (Mıg-Mag) Kaynakçısı	1,3%
Doğal Taşları İşleme Ustası	1,8%	Gazaltı (Mıg-Mag) Kaynakçısı	1,3%	Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	1,2%
Gemi Makine Bakımcısı	1,8%	Dokuma Konfeksiyon Makineci	1,3%	Ambar/Depo Görevlisi	1,2%
Kaynak Operatörü	1,8%	Dikiş Makinesi Operatörü-Kumaş	1,0%	Ahşap Mobilya İmalat Ustası	1,1%

Kaynak: İPA 2020

Türkiye genelinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında ilk sırada "Makineci (dikiş)" mesleği yer almaktadır. Bu mesleği "Garson (Servis elemanı)" ve "Üretim İmal İşçisi" takip etmektedir. Araştırma yapıldığında henüz kısıtlamalar getirilmediği için Garson mesleği temininde güçlük çekilen meslek olarak ön plana çıkmıştır.

Makineci mesleği işletme çalışan sayısı büyüklüğü artıkça daha önemli hale gelmektedir. Özellikle 20+ işletmelerde yüzde 4,2 ağırlığa ulaşan makineci mesleği 10-19 arası işletmelerde ilk 10'a dahi girememiştir. İşletmelerin bulmakta zorlandıkları çalışan profillerinin ve mesleklerin onların büyüklüğüne göre farklılaştığını ortaya koymaktadır. Kaynakçılık ile ilgili mesleklerinde ön plana çıktığı ilgili tablodan görülmektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlarda ise temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında; "Makineci (Dikiş)", "Garson (Servis Elemanı)", "Üretim İmal İşçisi)", "Konfeksiyon İşçisi", "Bilgisayarlı Makine (Cnc Operatörü)", "Satış Danışmanı / Uzmanı", "Gazaltı (Mıg-Mag) Kaynakçısı", "Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi", "Ambar/Depo Görevlisi" , "Ahşap Mobilya İmalat Ustası" bulunmaktadır.

İşverenlerin talep etmiş olduğu (açık iş) mesleklere baktığımızda ise "Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi", "Satış Danışmanı / Uzmanı", "Makineci (Dikiş)", "Konfeksiyon İşçisi", "Paketleme İşçisi", "Ambar/Depo Görevlisi", "Düz Dikiş Makineci", "Motosikletli Kurye",

"Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı", “Gazaltı (Mig- Mag) Kaynakçısı” gibi meslekler görülmektedir.

Açık işlerde talep edilen mesleklerle, temininde güçlük çekilen meslekler kısmi benzerlik göstermektedir. Bu durum işverenlerin aradıkları mesleklerin önemli bir kısmını İŞKUR’dan veya işgücü piyasasından kendi imkânları ile karşılayabilmektedirler. Kesişim alanlarında ise İŞKUR özellikle işbaşı eğitim programları ile işverenin ihtiyacına uygun işgücünü yetiştirmeye çaba göstermektedir.

Tablo 37: İşyeri Büyüklüklerine Göre TGÇM Nedenlerinin Dağılımı (%)

TGÇM Nedeni	10-19	20+	10+
Gerekli mesleki beceriye / niteliğe sahip eleman bulunamaması	88,4%	88,5%	88,5%
Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması	82,8%	84,6%	84,1%
Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması	66,8%	80,6%	76,6%
Talep edilen ücretin yüksek olması	31,6%	34,9%	33,9%
Çalışma ortam ve şartlarının beğenilmemesi	34,8%	21,5%	25,3%
Vardiyalı çalışma olması	8,8%	19,3%	16,3%
Tehlikeli ve/veya çok tehlikeli meslek olması	14,4%	12,9%	13,3%

Kaynak: İPA 2020

Temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada “gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması” yer almaktadır. İkinci sırada ise “yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması” gelmektedir. Temininde güçlük çekilme nedenlerinde en düşük oranlar; “vardiyalı çalışma olması” ve “tehlikeli ve/veya çok tehlikeli meslek olması” nedenlerine aittir.

Grafik 20: İşyeri Durumuna Göre TGÇM Nedenleri

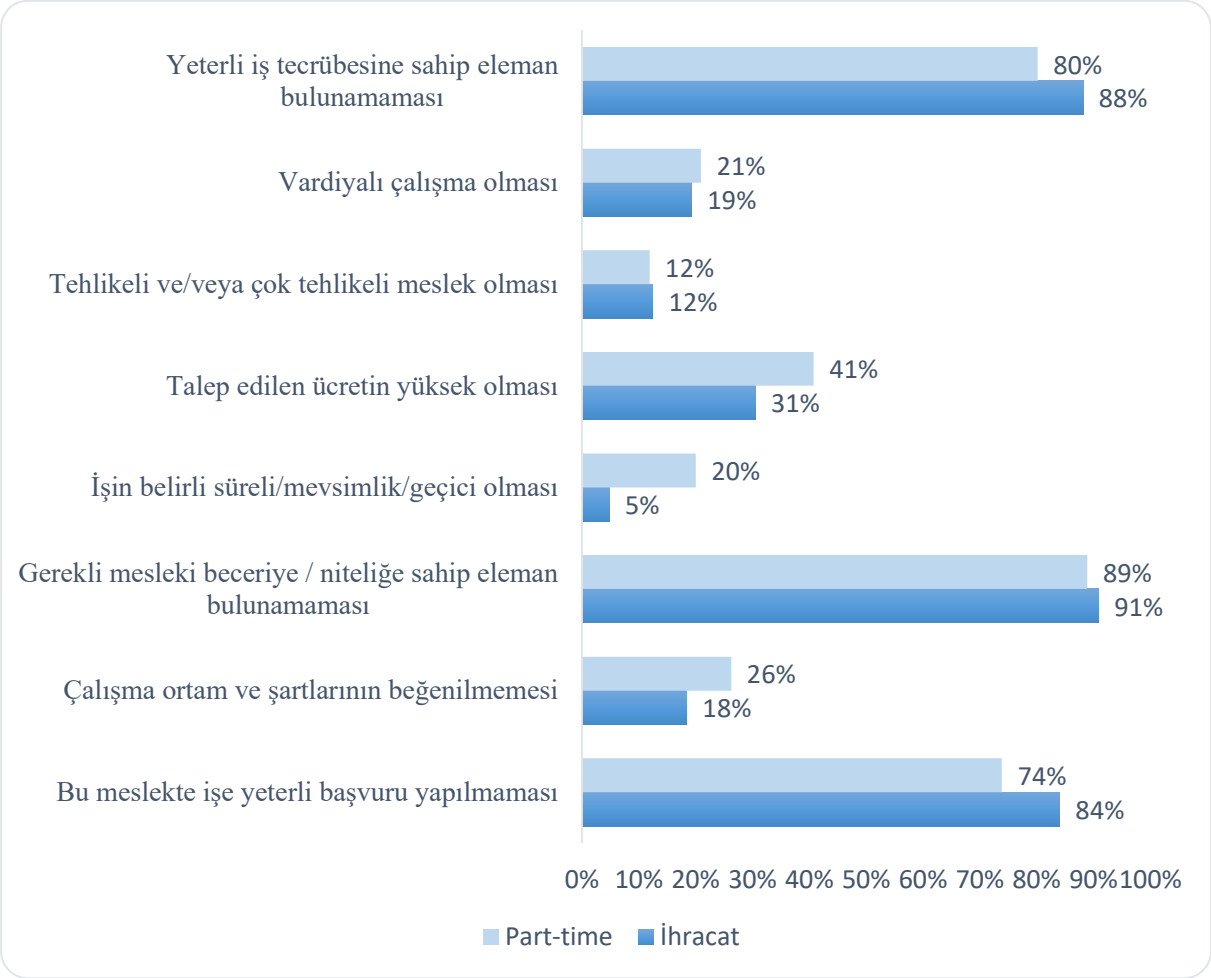

Kaynak: İPA 2020

İşyerlerinin "part-time" ve "ihracat yapıp yapmamasına" göre TGÇM nedenleri incelendiğinde; işyerlerinin "part-time çalışma" ve "ihracat yapma" durumları TGÇM nedenleri açısından benzerlik göstermektedir. Eleman temininde güçlük çekme nedenlerine bakıldığında tüm kırılımlarda "Gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması" hususu diğer TGÇM nedenlerine göre daha fazladır. Bunu "yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması" ile "bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması" nedenleri izlemektedir.

Ayrıca ihracat yapan firmalarda "İşin Belirli Süreli/Mevsimlik/Geçici İş olması" nedeni diğer işyeri türlerine göre farklılık oluşturmuştur. Söz konusu neden ihracat yapanlarda yüzde 5 gibi bir oranda işaretlenmişken part-time için bu oran yüzde 20 seviyesinde gerçekleşmiştir. Ayrıca "Tehlikeli ve/veya Çok Tehlikeli Meslek Olması" ve "Vardiyalı Çalışma Olması" nedenleri diğer işyeri türlerine göre ihracat yapan firmalarda düşük seviyede kalmıştır.

Tablo 39'da yer aldığı üzere mesleklere göre eleman temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında "gerekli mesleki beceriye sahip olunmaması" en çok tercih edilen sebeptir. Yüksek nitelik ve düşük nitelik gerektiren mesleklere göre eleman temininde güçlük çekilme nedenleri arasında bir farklılaşma olduğu görülmektedir.

Ayrıca iş beğenmeme hususu da işverenlerin eleman temininde güçlük yaşamalarına neden olmaktadır. İşverenlerin önemli bir kısmı açık işlerine yeteri kadar başvuru almadığı da tablodan yorumlanabilmektedir.

Tablo 38: Mesleklere Göre TGÇM Nedenleri (%)

Meslek/TGÇM Nedenleri	Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması	Çalışma ortam ve şartlarının beğenilmemesi	Gerekli mesleki beceriye niteliğe sahip eleman bulunamaması	İşin belirli süreli/mevsimlik geçici olması	Talep edilen ücretin yüksek olması	Tehlikeli ve/veya çok tehlikeli meslek olması	Vardiyalı çalışma olması
Makineci (Dikiş)	75%	9%	97%	2%	15%	2%	2%
Garson (Servis Elemanı)	35%	12%	96%	28%	21%	0%	19%
Üretim İmal İşçisi	75%	46%	75%	17%	49%	23%	22%
Konfeksiyon İşçisi	86%	12%	96%	0%	5%	0%	19%
Bilgisayarlı Makine (Cnc Op.)	76%	58%	99%	0%	58%	2%	32%
Satış Danışmanı / Uzmanı	57%	49%	69%	2%	4%	0%	2%
Gazaltı (Mıg-Mag) Kaynakçısı	84%	15%	97%	3%	54%	17%	3%
Kat Hizmetleri Elemanı	91%	32%	97%	69%	43%	0%	21%
Ambar/Depo Görevlisi	8%	3%	97%	0%	5%	0%	2%
Ahşap Mobilya İmalat Ustası	85%	1%	99%	0%	10%	1%	0%
Şoför-Yük Taşıma	63%	21%	89%	2%	41%	14%	8%
Plastik Enjeksiyon Ür. Elemanı	93%	16%	50%	1%	27%	10%	69%
Aşçı	75%	11%	93%	17%	62%	2%	9%
Dokuma Konfeksiyon Makineci	81%	3%	98%	2%	14%	0%	3%
Cnc Torna Tezgahı Operatörü	92%	43%	97%	1%	54%	8%	30%
Pazarlamacı	16%	10%	23%	1%	6%	0%	1%
Motosikletli Kurye	76%	9%	73%	19%	53%	28%	12%
Dikiş Makinesi Operatörü	95%	1%	100%	2%	10%	0%	2%
Bulaşıkçı (Stevard)	87%	52%	67%	70%	30%	0%	13%
Paketleme İşçisi	87%	52%	67%	70%	30%	0%	13%

Kaynak: İPA 2020

Grafik 21: Bölgesel Temininde Güçlük Çekilen Meslekler (İBBS Düzey 1)(20+)

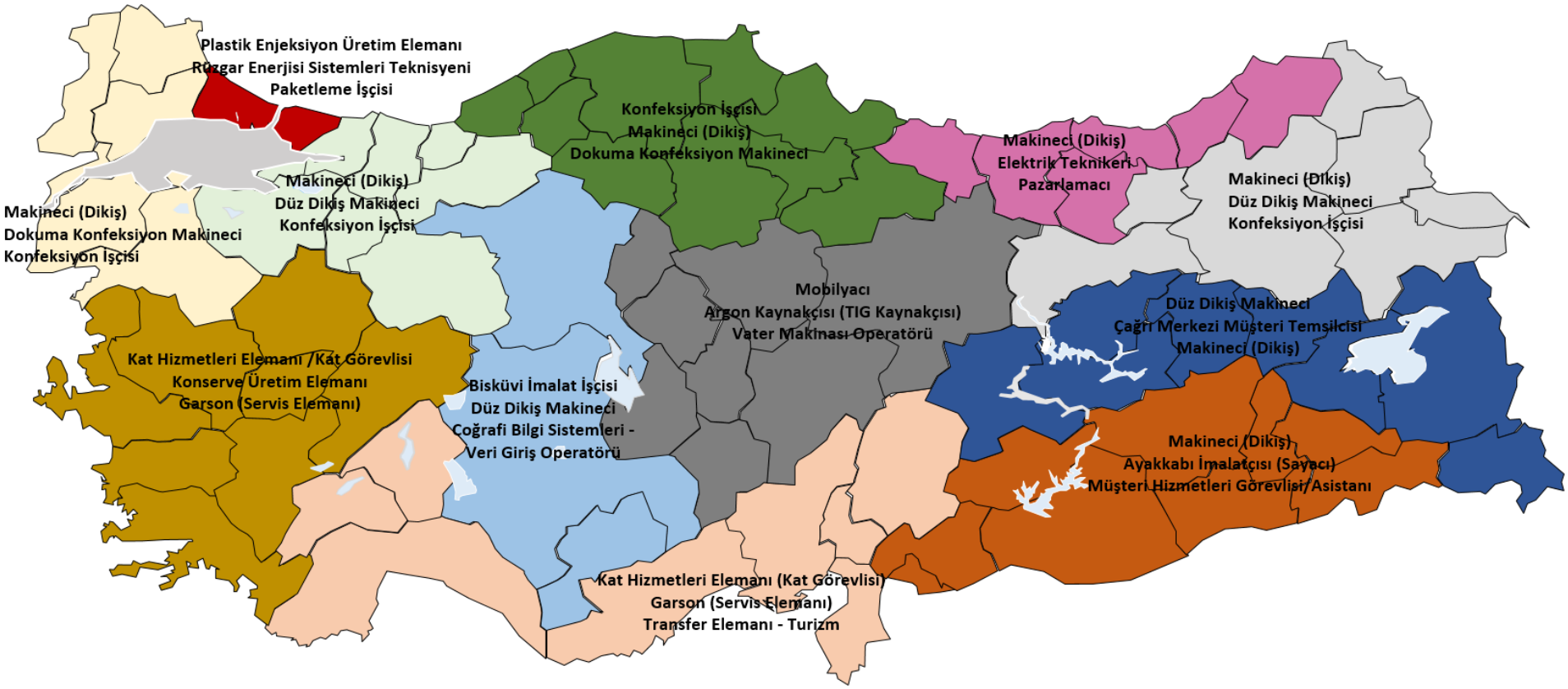

Kaynak: İPA 2020

Temininde güçlük çekilen mesleklere ülkemiz NUTS-1 bölgesi kapsamında bakıldığında ön plana çıkan meslekler Grafik 21'de harita üzerinde gösterilmiştir.

Buna göre 12 bölgeden 7 bölgede Makineci (Dikiş) mesleği temininde güçlük çekilen ilk 3 meslek arasında yer almaktadır. Benzer şekilde bölgeler arasında 4 bölgede Düz Dikiş Mekineci mesleği yine temininde güçlük çekilen ilk 3 meslek arasında yer almaktadır.

2.4.GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Çalışma kapsamında hangi mesleklerde ve hangi sektörlerde istihdamın nasıl değişeceğini tahmin etmek amaçlanmıştır. Bu bağlamda işverenlere bir yıl sonraki istihdam değişimlerini meslek düzeyinde tahmin etmeleri istenmiştir. Mevsimsel etkileri ortadan kaldırmak için araştırma dönemindeki beklentisi yerine işyerlerine tam bir yıl sonrası için öngörüsü sorulmuştur.

Türkiye genelinde 31 Ekim 2021 tarihinde, araştırmanın yapıldığı döneme göre istihdamın yüzde 2,2 artacağı beklenmektedir. 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde net istihdam değişim oranının yüzde 2,8; ve 20+ istihdamlı işyerlerinde net istihdam değişim oranının yüzde 2 olacağı tahmin edilmektedir. İşyeri büyüklüğü arttıkça istihdam artış beklentisi düşmektedir.

10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde 2018 yılında Türkiye geneli net istihdam artış oranı tahmini yüzde 6 tahmin edilmiş, 2019 yılında 4,2, 2020 için ise Türkiye geneli net istihdam artış oranı tahmini pandeminin de etkisi ile yüzde 2,2 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 39: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri (%)

Sektör	Fikrim Yok	Değişmeyecek	Artış	Azalış
Madencilik ve taş ocakçılığı	65,2%	20,7%	12,3%	1,8%
İmalat	66,0%	14,6%	17,3%	2,1%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağ.	52,9%	36,4%	9,9%	0,9%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme f.	62,9%	23,8%	10,7%	2,6%
İnşaat	70,1%	17,3%	9,2%	3,4%
Toptan ve perakende ticaret	64,1%	21,7%	12,3%	1,9%
Ulaştırma ve depolama	64,4%	22,1%	11,9%	1,6%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	71,2%	16,4%	10,8%	1,6%
Bilgi ve iletişim	62,8%	14,5%	21,3%	1,4%
Finans ve sigorta faaliyetleri	62,3%	27,7%	8,6%	1,3%
Gayrimenkul faaliyetleri	59,9%	27,3%	10,1%	2,7%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	66,5%	16,4%	13,5%	3,6%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	68,0%	16,0%	12,5%	3,5%
Eğitim	65,9%	18,7%	13,2%	2,1%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	63,6%	17,8%	17,5%	1,1%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	65,4%	23,1%	8,7%	2,8%
Diğer hizmet faaliyetleri	63,0%	23,1%	12,2%	1,6%
Genel Toplam	**66,2%**	**18,1%**	**13,5%**	**2,2%**

Kaynak: İPA 2020

Türkiye genelinde çalışma kapsamındaki firmaların yüzde 13,5'i işyerinde önümüzdeki bir yıl içerisinde istihdam artışı beklemektedir. Aynı şekilde yüzde 2,2'si ise önümüzdeki bir yıl içerisinde istihdam azalışı olacağını öngörmektedir. İşverenlerin büyük çoğunluğu ise istihdamın seyri konusunda pandemi koşullarının da etkisi ile fikir beyan etmekte zorlanmışlardır.

Bilgi ve İletişim, İmalat ve Sağlık sektörlerindeki önümüzdeki istihdam artışı bekleyen işyeri oranları diğer sektörlere göre göreceli olarak daha yüksektir.

Tablo 40: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi

Sektör	Net İstihdam Değişimi	NİDO (%)
İmalat	92.164	2,6%
Toptan ve perakende ticaret	40.243	2,0%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	22.644	2,5%
Ulaştırma ve depolama	17.757	2,1%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	13.220	1,6%
İnşaat	12.984	2,1%
Bilgi ve iletişim	4.820	3,0%
Eğitim	4.771	1,6%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	4.494	1,2%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	2.889	0,9%
Madencilik ve taş ocakçılığı	2.000	1,7%
Gayrimenkul faaliyetleri	1.797	3,4%
Diğer hizmet faaliyetleri	1.534	1,6%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	843	0,9%
Finans ve sigorta faaliyetleri	619	0,6%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	527	0,8%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	473	1,0%
Genel Toplam	**223.781**	**2,2%**

Kaynak: İPA 2020

Tabloda yer alan net istihdam değişim oranı, sektörde artış beklenen çalışan sayısı yine o sektördeki toplam çalışan sayısına bölünerek bulunmuştur.

Buna göre 31 Ekim 20201 tarihi itibariyle Türkiye geneli için 223 bin 781 kişilik (yüzde 2,2 net istihdam değişim oranı) istihdamda artış beklenmektedir. Diğer bir deyişle 100 kişilik istihdamı olan bir işyerinde 2 kişilik bir artış öngörülmektedir.

Sektörel bazda en çok artış yüzde 3,4 ile Gayrimenkul faaliyetleri sektörüdür. Bu sektörü sırasıyla; yüzde 3 ile Bilgi ve iletişim, yüzde 2,6 ile İmalat sektörleri izlemektedir. Kişi sayısı olarak artışlar incelendiğinde; 92 bin 164 kişi ile İmalat sektörü birinci sırada, 40 bin 243 kişi ile Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörü ikinci sırada ve 22 bin 644 kişi ile İdari ve destek hizmet faaliyetleri sektörü üçüncü sırada yer almaktadır. İlk iki sektördeki net istihdam artış beklentisi toplamın neredeyse %60'ını oluşturmaktadır.

Tablo 41: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler

Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler
Satış Danışmanı / Uzmanı	Fuar Görevlisi
Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	Özel Güvenlik ve Koruma Meslek Elemanı
Üretim İmal İşçisi	Kuyumcu-Altın Ve Gümüş İşleme
Makineci (Dikiş)	Coğrafi Bilgi Sistemleri Veri Giriş Operatörü
Konfeksiyon İşçisi	Acil Sağlık Hizmetleri Öğretmeni
İnşaat İşçisi	Kuyumcu
Garson (Servis Elemanı)	Yol Ustası
Beden İşçisi (Temizlik)	Diğer İnşaat Mühendisleri
Dokuma Konfeksiyon Makineci	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Kaba İnşaat Ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkarlar
Motosikletli Kurye	Banka Gişe Yetkilisi

Kaynak: İPA 2020

Türkiye genelinde en fazla istihdam artış beklentisinin "Satış Danışmanı / Uzmanı", "Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi", "Üretim İmal İşçisi", "Makineci (Dikiş)", "Konfeksiyon İşçisi", "İnşaat İşçisi", "Garson (Servis Elemanı)", "Beden İşçisi (Temizlik)", "Dokuma Konfeksiyon Makineci", "Motosikletli Kurye" mesleklerinde olduğu görülmektedir.

Türkiye genelinde en fazla istihdam azalış beklentisinin "Fuar Görevlisi", "Özel Güvenlik ve Koruma Meslek Elemanı", "Kuyumcu-Altın ve Gümüş İşleme", "Coğrafi Bilgi Sistemleri Veri Giriş Operatörü", "Acil Sağlık Hizmetleri Öğretmeni", "Kuyumcu", "Yol Ustası", "Diğer İnşaat Mühendisleri", "Başka Yerde Sınıflandırılmamış Kaba İnşaat ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkârlar", "Banka Gişe Yetkilisi" mesleklerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 42: İşyeri Büyüklüklerine Göre En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler

10-19 İstihdamlı		20+ İstihdamlı	
Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	**Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler**	**Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler**	**Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler**
Satış Danışmanı / Uzmanı	Özel Güvenlik ve Koruma Meslek Elemanı	Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	Coğrafi Bilgi Sistemleri Veri Giriş Operatörü
İnşaat İşçisi	Kuyumcu-Altın Ve Gümüş İşleme	Üretim İmal İşçisi	Acil Sağlık Hizmetleri Öğretmeni
Şoför-Yük Taşıma	Kuyumcu	Makineci (Dikiş)	Yol Ustası
Garson (Servis Elemanı)	Diğer Elektrik Teknisyenleri	Satış Danışmanı / Uzmanı	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Kaba İnşaat Ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkarlar
Lojistik Meslek Elemanı	Büro İşçisi	Konfeksiyon İşçisi	Banka Gişe Yetkilisi
Dijital Baskı Operatörü (Tekstil)	Terzi	Dokuma Konfeksiyon Makineci	Büro Memuru (Personel)
Briket İmal İşçisi	Seyahat İşletmeciliği/ Turizm Ve Seyahat Hizmetleri Meslek Elemanı	Beden İşçisi (Temizlik)	Yiyecek Servis Tezgahı Çalışanı
Doğal Taşları İşleme Ustası	Diğer Öğretmenler	Motosikletli Kurye	Isı Yalıtımcısı
Cnc Torna Tezgahı Operatörü	Dava Takip Memuru	Düz Dikiş Makineci	Usta Yardımcısı
Kumaş Katlama Makinesi Operatörü	İnşaat Malzemeleri Satış Elemanı	Paketleme İşçisi	Ambarcı (Otomotiv)

Kaynak: İPA 2020

10-19 arası istihdamlı işyerlerinde "Satış Danışmanı / Uzmanı", "İnşat İşçisi", "Şoför-Yük Taşıma", "Garson (Servis Elemanı)", "Lojistik Meslek Elemanı", "Dijital Baskı Operatörü (Tekstil)", "Briket İmal İşçisi", "Doğal Taşları İşleme Ustası", "Cnc Torna Tezgahı Operatörü" meslekleri en fazla istihdam artışı beklenen meslekler olurken, en fazla istihdam azalışı beklenen meslekler ise "Özel Güvenlik Ve Koruma Meslek Elemanı", "Kuyumcu-Altın ve Gümüş İşleme", "Kuyumcu", "Diğer Elektrik Teknisyenleri", "Büro İşçisi", "Terzi", "Seyahat İşletmeciliği/ Turizm ve Seyahat Hizmetleri Meslek Elemanı", "Diğer Öğretmenler", "Dava Takip Memuru", "İnşaat Malzemeleri Satış Elemanı" mesleklerinde öngörülmektedir.

20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde "Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi", " Üretim İmal İşçisi", "Makineci (Dikiş)", "Satış Danışmanı / Uzmanı", "Konfeksiyon İşçisi", "Dokuma Konfeksiyon Makineci", "Beden İşçisi (Temizlik)", "Motosikletli Kurye", "Düz Dikiş Makineci", "Paketleme İsçisi", meslekleri en fazla istihdam artışı beklenen meslekler olurken, en fazla istihdam azalışı beklenen meslekler ise "Coğrafi Bilgi Sistemleri Veri Giriş Operatörü", "Acil Sağlık Hizmetleri Öğretmeni", "Yol Ustası", "Başka Yerde Sınıflandırılmamış Kaba İnşaat ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkarlar", "Banka Gişe Yetkilisi", "Büro Memuru (Personel)", "Yiyecek Servis Tezgahı Çalışanı", "Isı Yalıtımcısı", "Usta Yardımcısı", "Ambarcı (Otomotiv)" mesleklerinde öngörülmektedir.

Grafik 22: İllere Göre Net İstihdam Değişimi (20+ İstihdamlı işyerleri)

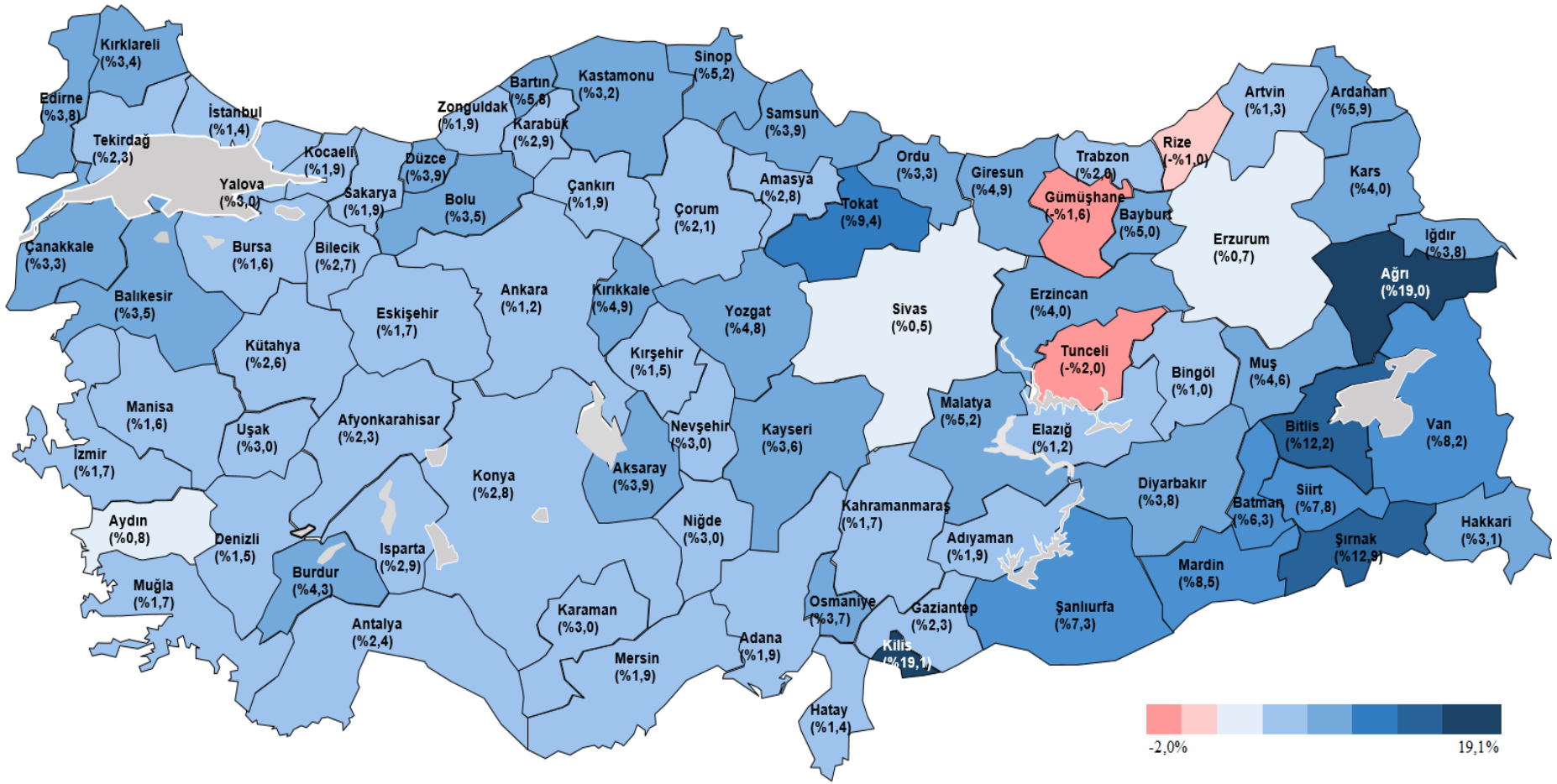

2.5.İŞGÜCÜ PİYASASINA GÜNCEL BAKIŞ

Çalışmanın bu bölümünde Türkiye işgücü piyasasına yönelik bazı güncel durumlara yer verilmektedir. İşgücü piyasasında yaşanan değişim ve gelişmelerin istihdama etkisi ile birlikte gelecek 10 yılda ortaya çıkacak meslekler, dünyada ve ülkemizde görülen pandeminin işgücü piyasasına etkisi ve esnek çalışma gibi işgücü piyasasına ilişkin güncel durumlar bu bölümde incelenmektedir. İşgücü Piyasası Araştırmaları kapsamında son 3 yıldır geleceğin meslekleri ya da diğer bir ifade ile geleceğin işleri hakkında bilgi derlenmektedir. Değişen ve dönüşen işgücü piyasasının gelecekte hangi mesleklere ihtiyaç duyacağını tespit etmek, sektörlerin teknolojik gelişmelerden ne kadar etkileneceğini belirlemek üzere, işverenlere sorular yönlendirilmiştir. Bunlardan ilki "Gelecek 10 yıl içerisinde işgücü piyasasında yaşanan değişim ya da dönüşümlerin sektörünüzdeki istihdama yansıması nasıl olacaktır?" sorusudur. Soruya ilişkin işverenlerin istihdamı arttıracağı, azaltacağı ya da değiştirmeyeceğine dair cevap vermesi istenmiştir.

Grafik 23: İşverenlerin İstihdam Beklentileri

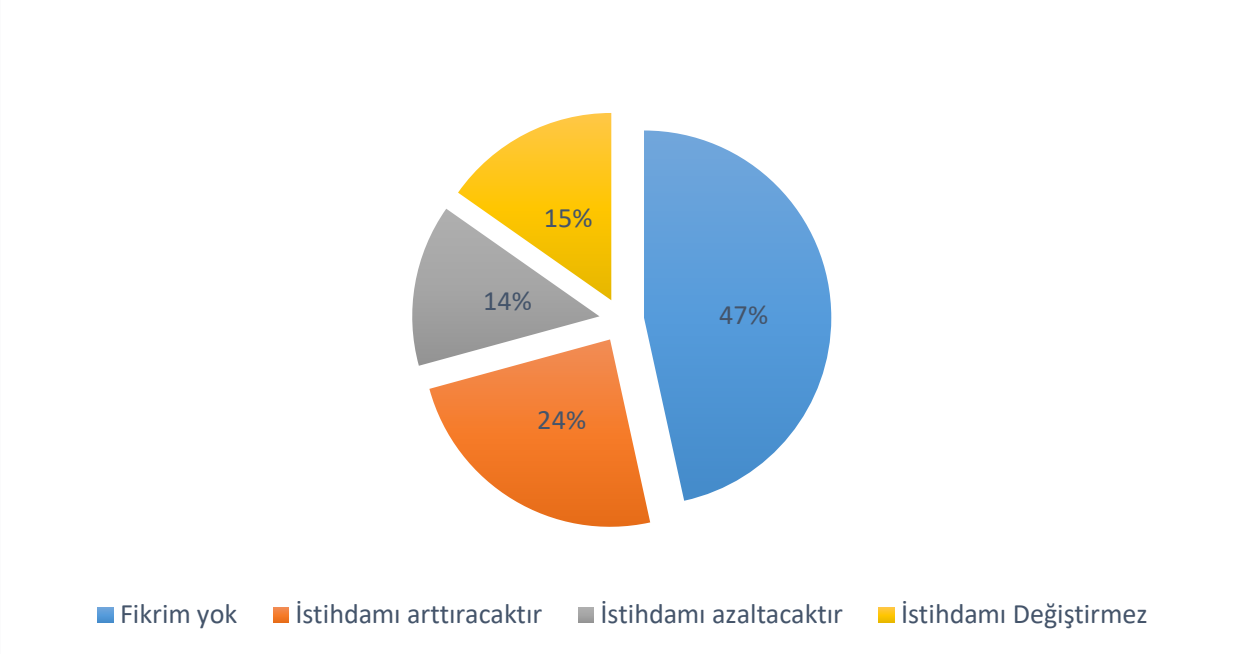

Kaynak: İPA 2020

Araştırmaya katılan işverenlerin büyük çoğunluğu istihdamın seyri konusunda pandemi koşullarının da etkisi ile fikir beyan etmekte zorlanmışlar, gelecek 10 yıl içerisinde işgücü piyasasında yaşanan değişim ya da dönüşümlerin sektörlerindeki istihdamın değişip değişmeyeceği hakkında fikir beyan etmemişlerdir. Söz konusu işverenlerin oranı yüzde 47 olarak gerçekleşmiştir. Buna karşın yüzde 24,2'si istihdamı artacağını, yüzde 15,3'ü ise değişmeyeceğini beyan etmişlerken yüzde 14'ü ise istihdamın azalacağını ifade etmişlerdir. Bu sonuncu görüş en az tercih edilen görüştür.

Tablo 43: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri (%)

Sektörler	Fikrim yok	İstihdamı arttıracaktır	İstihdamı Değiştirmez	İstihdamı azaltacaktır
Madencilik ve taş ocakçılığı	49,3%	24,4%	14,9%	11,4%
İmalat	46,7%	26,9%	14,1%	12,3%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	38,9%	26,1%	27,9%	7,2%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi, iyileştirme f.	42,9%	23,9%	19,1%	14,1%
İnşaat	50,5%	19,3%	12,9%	17,3%
Toptan ve perakende ticaret	44,4%	23,8%	17,3%	14,5%
Ulaştırma ve depolama	44,3%	24,8%	17,3%	13,6%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	50,1%	20,3%	13,8%	15,9%
Bilgi ve iletişim	43,5%	33,6%	11,9%	11,0%
Finans ve sigorta faaliyetleri	42,6%	23,3%	19,8%	14,2%
Gayrimenkul faaliyetleri	40,8%	28,1%	16,5%	14,6%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	45,4%	24,9%	16,3%	13,5%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	50,0%	24,4%	13,9%	11,7%
Eğitim	46,3%	23,5%	14,2%	16,0%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	42,7%	27,3%	18,5%	11,5%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	51,6%	19,1%	16,5%	12,9%
Diğer hizmet faaliyetleri	46,2%	20,4%	16,0%	17,3%
Genel Toplam	46,6%	24,2%	15,3%	14,0%

Kaynak: İPA 2020

Sektörel olarak işveren beyanlarını incelediğimizde tüm sektörlerde ilk sırada işverenler herhangi bir öngörüde bulunamamışlardır. Buna ek olarak istihdamın artacağı yönündeki en yüksek oran Bilgi ve İletişim sektörüne aitken söz konusu sektörde araştırma kapsamında yer alan işverenlerin yüzde 33,6'sı teknolojik gelişmelerin sektörlerindeki istihdamı arttıracağını belirtmişlerdir. Buna karşın İnşaat sektöründe yer alan işverenlerin yüzde 17,3'ü istihdamın gelecek on yıl içerisinde azalacağını belirtmişlerdir. Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektöründeki işverenlerin yüzde 28'i ise söz konusu gelişmelerin istihdamı değiştirmeyeceği öngörüsünde bulunmuşlardır.

Geleceğin Meslekleri

Geleceğin meslekleri kapsamında işverenlere bu yıl sorulan sorulardan biri de sektörde gelecek 10 yılda öne çıkacağını düşündükleri mesleklerin neler olduğuna ilişkindir. Bu kapsamda derlenen veriler metin analizi teknikleri ile analiz edilmiş, sektörel ve işyeri büyüklüklerine ilişkin metin haritaları elde edilmiştir. Söz konusu haritalarda yer alan meslekler işverenlerin en fazla belirttiği mesleklerdir. Haritaların ortasında yer alan büyük puntolu meslekler işverenlerin en çok ifade ettikleri meslekler iken dışa doğru yer alan nispeten daha küçük puntolu ifadelerse daha az belirtilen meslekleri belirtmektedir.

10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde işverenlere "Sektörünüzde gelecek 10 yılda öne çıkacağını düşündüğünüz (Geleceğin Meslekleri) meslekler nelerdir? Sorusu yöneltilmiş olup çıkan sonuçlar metin madenciliği yöntemleri ile sektörlere göre analiz edilmiştir.

Grafik 24: Geleceğin Meslekleri

2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırması sonuçlarına göre sektör ayrımı olmaksızın "Yazılım Mühendisi", "Gastronom", "e-Ticaret Uzmanı", "Bilgisayar Mühendisi", "Gıda Mühendisi", "CNC Tezgah Operatörü" gibi meslekler geleceğin öne çıkacak meslekleri arasında

görülmektedir. Ayrıca “Gerontolog”, “Nesnelerin İnterneti (İOT) Uzmanı”, “Blockchain Uzmanı”, “Yeşil Enerji Mühendisi”, “Drone Operatörü”, “Otomasyon Mühendisi”, “Bilgi Güvenliği Uzmanı”, “Solunum Terapisti”, “Duygusal Davranış Bilimleri Uzmanı” meslekleri de geleceğin yeni meslekleri arasına girmiştir.

Grafik 25: İmalat Sektöründe Gelecek 10 Yılda Ortaya Çıkacağı Öngörülen Meslekler

Gelecek 10 yıl içerisinde işletmelerin öngörülerine göre İmalat sektöründe ön plana çıkacak meslekler;

- CNC Tezgah Operatörü
- Yazılım Mühendisi
- Tekstil Mühendisi
- Kaynakçı
- E-Ticaret Uzmanı
- Elektrik-Elektronik Mühendisi

İmalat sektöründe mühendislerin gelecekte ön plana çıkacağı ve sektörde daha etkin bir hale geleceği görülmektedir. Sektörde; “Geliştirme Mühendisi”, “Üretim Mühendisi”, “Yazılım Mühendisi”, “Mekatronik Mühendisi”, “Tasarım Mühendisi”, “Endüstriyel Tasarım Mühendisliği”, “Uzay Mühendisliği”, “Robot Mühendisliği”, “Otomotiv Mühendisliği”, “Yapay Zekâ Mühendisi” ve “Otomasyon Mühendisi” gibi birçok mühendislik türünün gelecekte parlayan meslekler arasında yer alacağı işletmelerin beklentisidir.

Grafik 26: Bilgi ve İletişim Sektöründe Gelecek 10 Yılda Ortaya Çıkacağı Öngörülen Meslekler

Gelecek 10 yıl içerisinde işletmelerin öngörülerine göre ön plana çıkacak meslekler;

- Yazılım Mühendisi
- Veri Bilimci
- Bilgisayar Mühendisi
- Makine Mühendisi
- Yazılım Elemanı
- E-Ticaret Uzmanı
- Yeşil Enerji Mühendisi
- Blockchain Uzmanı
- Big Data Uzmanı
- Endüstri Mühendisi
- Biyomedikal Mühendisi
- Yazılım Uzmanı
- Makine Teknikeri
- Sosyal Medya Uzmanı
- Nesnelerin İnterneti Uzmanı(IOT)
- Drone Operatörü
- Otomasyon Mühendisi
- Network Mühendisliği
- Bilgi Güvenliği Uzmanı
- Mobil Yazılım Geliştirici
- Yapay Zekâ Uzmanı

Araştırma sonuçlarına göre gelecekte özellikle bilişim alanında yer alan mesleklerin ön plana çıkacağı işletmelerin beklentisidir. Özellikle bilişim ve veri alanlarında "Yazılım Mühendisi" mesleği hemen hemen her sektörde ilk sıralarda yer almaktadır.

Günümüzde dünya çapında tanınan büyük birçok firmaların gücü veriden gelmektedir. Bilginin sermaye olduğu günümüz koşullarında veriye yön verecek onu yorumlayıp analiz edecek olan insan gücü ihtiyacı her geçen gün katlanarak artmaktadır. Araştırma sonuçlarından veri ile ilgili olarak "Big Data Uzmanı", "Yapay Zeka Uzmanı", "Nesnelerin İnterneti Uzmanı" ve "Yazılım Uzmanı/Mühendisi/Elemanı" gibi mesleklerin gelecek 10 yıl içeresinde parlayacağı beklentisi genel olarak işgücü piyasasında hâkimdir.

Pandemi koşulları ile birlikte her zamankinden daha fazla artan e-ticaret faaliyetleri geleceğin mesleklerine de yön vermiştir. Geleceğin meslekleri Listesinin en başlarında "E-Ticaret Uzmanı" mesleği yer almaktadır.

Grafik 27: İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmetler Faaliyetleri Sektöründe Gelecek 10 Yılda Ortaya Çıkacağı Öngörülen Meslekler

Gelecek 10 yıl içerisinde işletmelerin öngörülerine göre insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektöründe ön plana çıkacak meslekler;

- Özel Eğitim Öğretmeni
- Dil Konuşma Terapisti
- Fizyoterapist
- Hemşire

- Psikolog
- Solunum Terapisti
- Gerentolog

Grafik 28: Finans ve Sigorta Faaliyetleri Sektöründe Gelecek 10 Yılda Ortaya Çıkacağı Öngörülen Meslekler

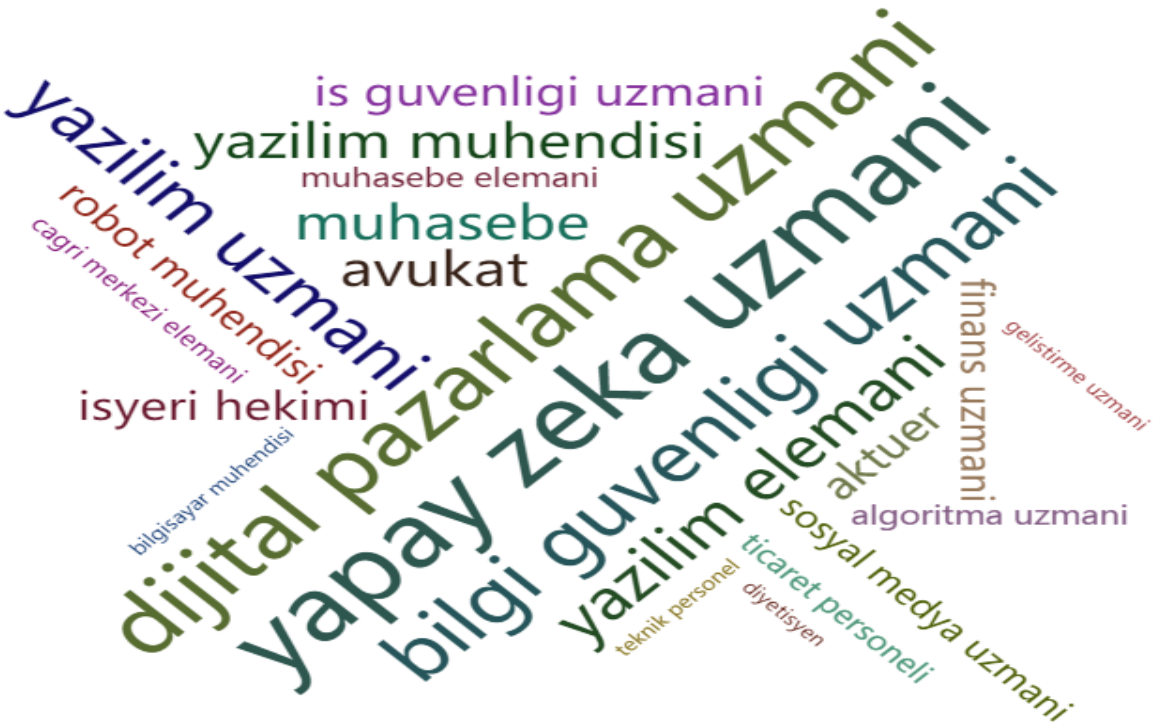

Gelecek 10 yıl içerisinde işletmelerin öngörülerine göre finans ve sigorta faaliyetleri sektöründe ön plana çıkacak meslekler;

- Yapay Zeka Uzmanı
- Dijital Pazarlama Uzmanı
- Bilgi Güvenliği Uzmanı
- Yazılım Uzmanı/Elemanı/Mühendisi
- Aktüer

Güncel Gelişmeler

Tüm dünyayı ve ülkemizi etkisi altına alan Covid-19 pandemisi nedeniyle 2020 yılı işgücü piyasasında tüm aktörlerin etkilendiği bir yıl olmuştur. Grafik 29'da sonuçları görüldüğü üzere 2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırmasında işverenlere "COVID-19 işlerinizi nasıl etkilemiştir?" şeklinde soru yöneltilmiştir.

Grafik 29: COVİD-19' un İşveren Açısından Piyasaya Etkisi

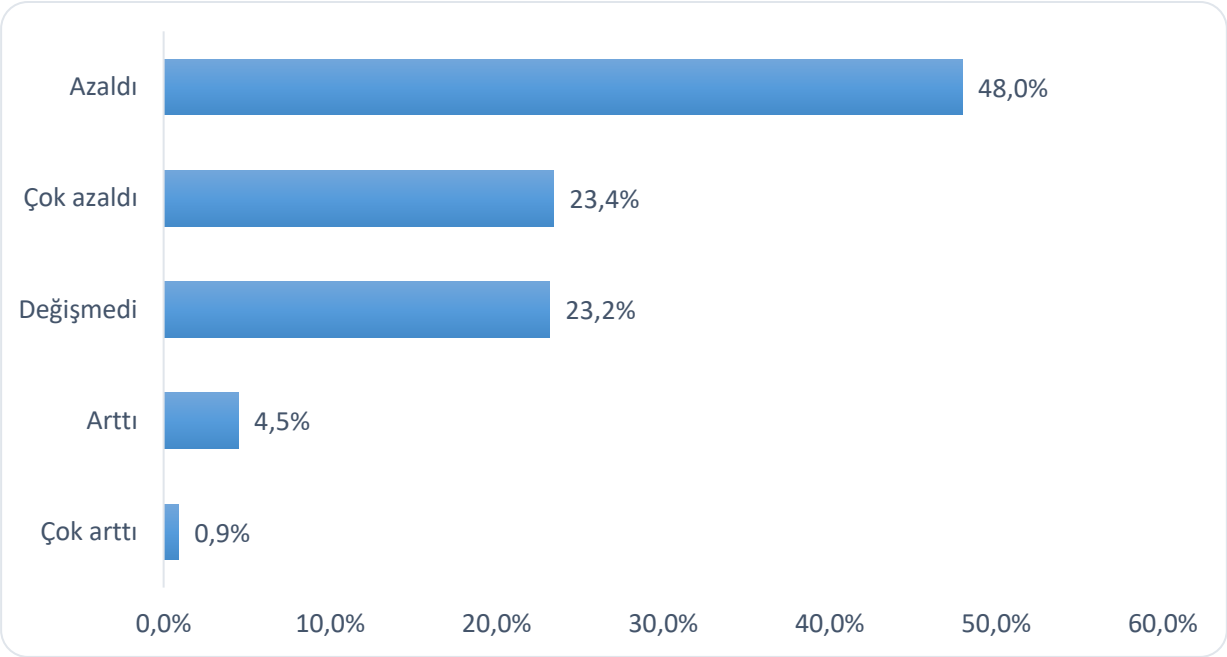

Kaynak: İPA 2020

Araştırma kapsamında yer alan işverenlerin %48'i pandeminin işlerini azalttığını ifade etmişlerdir. Yüzde 23,4'ü ise çok azalttığını belirtmiştir. Bu nedenle yüzde 71,4 gibi yüksek oranda işverenlerin çoğunluğunun pandemiden olumsuz etkilendikleri anlaşılmaktadır. İşverenlerin yüzde 23,2'si ise pandemiden etkilenmediklerini ifade ederlerken buna karşın işlerinin arttığını ve hatta çok arttığını belirten işverenler de olmuştur. Ancak söz konusu işverenlerin oranı sadece yüzde 5,4'te kalmıştır.

Tablo 44: Sektörlere Göre COVID-19'un İşveren Açısından İşgücü Piyasasına Etkisi

Sektörler	Çok arttı	Arttı	Değişmedi	Azaldı	Çok azaldı	Genel Toplam
Madencilik ve taş ocakçılığı	0,4%	1,9%	35,4%	46,0%	16,4%	100,0%
İmalat	1,2%	5,6%	25,1%	48,8%	19,4%	100,0%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	0,6%	2,8%	76,1%	18,0%	2,5%	100,0%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	0,9%	4,6%	44,8%	41,9%	7,8%	100,0%
İnşaat	0,3%	2,2%	32,2%	48,5%	16,8%	100,0%
Toptan ve perakende ticaret	0,5%	6,0%	22,2%	52,5%	18,9%	100,0%
Ulaştırma ve depolama	2,5%	6,2%	24,2%	45,2%	21,9%	100,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	0,4%	1,0%	5,3%	45,3%	47,9%	100,0%
Bilgi ve iletişim	1,1%	7,3%	28,8%	48,0%	14,7%	100,0%
Finans ve sigorta faaliyetleri	1,8%	5,4%	36,9%	47,1%	8,8%	100,0%
Gayrimenkul faaliyetleri	0,4%	1,1%	27,0%	49,7%	21,8%	100,0%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	0,9%	4,4%	25,5%	51,5%	17,8%	100,0%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	2,2%	4,7%	29,2%	35,1%	28,8%	100,0%
Eğitim	0,3%	1,1%	11,8%	45,4%	41,4%	100,0%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	0,9%	3,3%	16,6%	44,7%	34,5%	100,0%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0,2%	1,0%	13,4%	34,7%	50,7%	100,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	1,3%	3,5%	22,0%	42,9%	30,3%	100,0%

Kaynak: İPA 2020

Sektörlere göre COVİD'in işler üzerine etkisine bakıldığında ise genel olarak sektörlerin işlerinin azaldığı yönünde yanıt verdikleri anlaşılmaktadır. Buna karşın Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı ve Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektörlerinin yüksek oranda işlerinin değişmediği dikkat çeken bir husustur. Öte yandan işlerinin çok azaldığını ifade eden sektörlerden en yüksek oranda Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor olduğu görülmektedir. İşlerinin arttığını söyleyen sektörler arasında en fazla artış oranı ise Bilgi ve İletişim sektörüne aittir.

Çalışanların mesai saatlerinin standart mesai saatlerinden farklı olduğu esnek çalışma uygulaması işgücü piyasasında zaman zaman uygulanan bir çalışma metodudur. 2020 yılında pandemi nedeniyle daha fazla sayıda işverenin uygulamaya başladığı söz konusu çalışma metodunun verimliliği arttırıp arttırmadı merak edilen bir husus olmuştur. Bu nedenle 2020 yılı işgücü piyasasında işverenlere "Esnek çalışma (Dönüşümlü, uzaktan çalışma, kısmi süreli çalışma vs.) verimliliği nasıl etkilemektedir?" sorusu yönlendirilmiştir.

Grafik 30: Esnek Çalışmanın Verimliliğe Etkisi

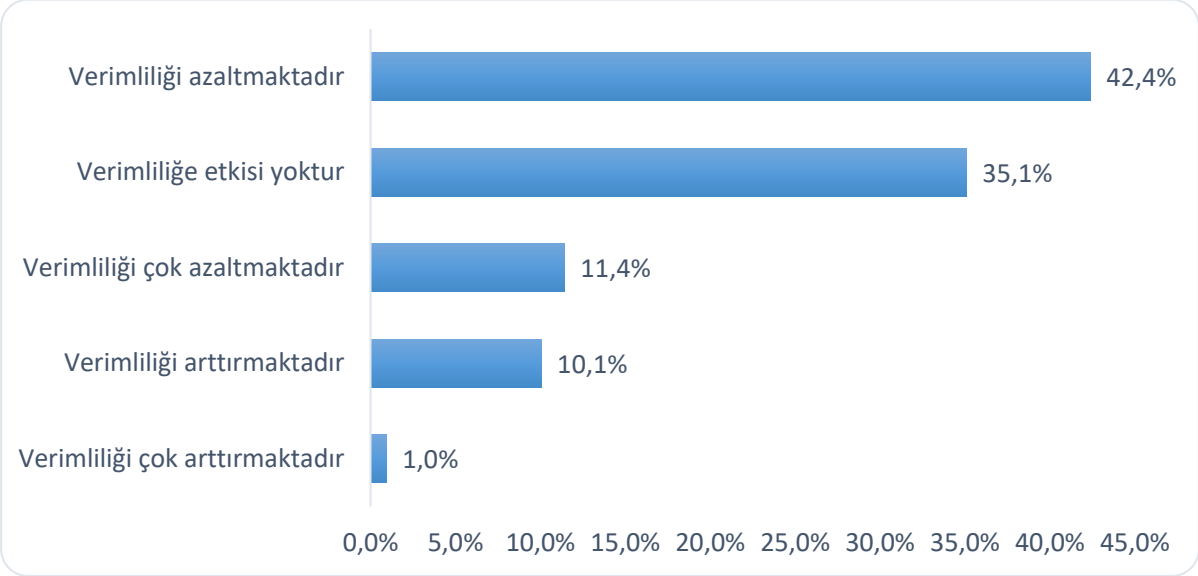

Kaynak: İPA 2020

Araştırma kapsamında yer alan işverenlerin cevapları sıralandığında ilk sırada yüzde 42,4'ünün esnek çalışmanın iş verimliliğini azalttığı ifadesi yer almaktadır. İkinci sırada ise yüzde 35,1 oranında esnek çalışmanın verimliliğe etkisi olmadığı belirtilmiştir.

Esnek çalışmanın verimliliği arttırdığı ya da çok arttırdığı cevapları ise son sıralarda yer alarak toplamda işverenlerin yüzde 11,1'inin esnek çalışmanın verimliliği arttırdığı düşüncesinde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 45: Sektörlere Esnek Çalışmanın Verimliliğe Etkisi

Sektörler	Verimliliği azaltmaktadır	Verimliliğe etkisi yoktur	Verimliliği çok azaltmaktadır	Verimliliği arttırmaktadır	Verimliliği çok arttırmaktadır
Madencilik ve taş ocakçılığı	45,3%	36,7%	9,0%	7,8%	1,2%
İmalat	43,5%	35,2%	11,8%	8,8%	0,9%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	31,5%	47,8%	4,7%	14,8%	1,1%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	40,8%	40,0%	8,0%	10,1%	1,1%
İnşaat	42,8%	37,4%	11,9%	7,5%	0,4%
Toptan ve perakende ticaret	43,4%	32,0%	12,1%	11,4%	1,0%
Ulaştırma ve depolama	41,2%	41,0%	9,1%	7,6%	1,2%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	37,8%	37,3%	13,7%	9,6%	1,6%
Bilgi ve iletişim	35,6%	35,4%	5,4%	21,9%	1,8%
Finans ve sigorta faaliyetleri	32,1%	41,2%	2,9%	22,2%	1,5%
Gayrimenkul faaliyetleri	40,3%	34,2%	8,1%	14,9%	2,6%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	45,6%	33,4%	7,5%	12,7%	0,8%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	41,2%	36,8%	9,7%	11,6%	0,7%
Eğitim	45,5%	28,5%	15,8%	9,2%	1,1%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	42,4%	34,1%	11,2%	11,6%	0,8%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	33,7%	38,2%	11,6%	15,2%	1,2%
Diğer hizmet faaliyetleri	42,8%	33,5%	12,1%	11,0%	0,6%
Genel Toplam	42,4%	35,1%	11,4%	10,1%	1,0%

Kaynak: İPA 2020

Sektörlere göre esnek çalışmanın verimliliğe etkisine bakıldığında esnek çalışmanın her sektöre aynı oranda etki etmediğini bazı sektörlerde verimliği arttırdığını, bazılarında ise azalttığını görmekteyiz.

Esnek çalışmanın verimliliği çok azalttığını ifade eden işyerlerinin dağılımı en fazla Eğitim sektöründeki işverenler olmuşken Bilgi ve iletişim ile Finans ve sigorta faaliyetlerindeki işverenler ise tam tersi esnek çalışmanın verimliliği en çok arttırdığını beyan eden işyerleri olmuşlardır. Buna ek olarak analizde en yüksek oran yüzde 47,8 ile esnek çalışmanın verimliliğe etkisi olmadığını ifade eden Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektöründeki işverenlere aittir. Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler, Eğitim ve Madencilik ve taş ocakçılığı sektörlerinde yer alan işverenlerin yüzde 45'inden fazlası da esnek çalışmanın verimliliği azalttığını beyan etmişlerdir.

KAYNAKÇA

EUROSTAT Veri Tabanı.

OECD Veri Tabanı.

OECD The Future Of Work, Employment Outlook 2020.

SGK, 2020 Ekim Aylık Bülten Tablosu.

Türkiye İstatistik Kurumu Veri Tabanı.

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2007.

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2008.

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2009.

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2010.

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2011.

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2012.

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2013.

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2014.

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2015.

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2016.

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2017.

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2018.

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2019.

Yeni Ekonomi Programı 2021-2023

EKLER

EK 1: İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU

2020 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU

Sayın İşyeri Yetkilisi,

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan işgücü piyasası araştırması(İPA) ile ilimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümü için işgücünün yapısı ile sektörler bazında işgücü, niceliği, eğitimi, niteliği hakkında ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik bilgi toplanması ve işgücünün yetiştirilmesine yönelik programların geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Bilgi Verme ve Gizlilik

1- Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak maksadıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun ile teminat altına alınmıştır. Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden şahsınıza özel olanlar; idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistik maksadı dışında kullanılamaz.

2- Türkiye İş Kurumu Kanununu gereğince Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur.

3- İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka maksatla kullanılamaz. Bu maddeye aykırı davrananlar hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 136 ncı maddesi hükümleri uygulanır**.**

İşyeri Bilgi Formunun, işyeri sahibi veya ortakları, insan kaynakları, personel, işyeri veya muhasebe müdürleri tarafından doldurulması gerektirmektedir. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve araştırmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.

İŞYERİ BİLGİLERİ

Örnek No :.....

İşyerinin Yasal Unvanı :.....

İşyeri ile İlgili Bilgiler:

	Evet	Hayır
1.1. İşyerinizde ihracat yapılıyor mu?		
1.2. İşyerinizde Ar-Ge çalışması yapılıyor mu?**		
1.3. İşyerinizde vardiyalı çalışma yapılıyor mu?		
1.4. İşyerinizde kısmi (part-time) çalışma yapılıyor mu?		
1.5.İşyerinizin web sitesi var mı?		
1.6.E-ticaret uygulamanız var mı?		

1) Gelecek bir yıl içinde ilinizde planlanan bir yatırımınız var mıdır? (Cevabınız evet ise soru 2'ye geçiniz, Hayır ise, soru 3'e geçiniz.)

Evet ( ) Hayır ( )

2) Yatırımla İlgili Bilgiler

Yatırımın Türünü Belirtiniz.

İlave yatırım **( )** Her türlü ilave tesis, makine, teçhizat vs… alımı veya kiralanması

Teknolojik Yatırım **( )** Mevcut makine, teçhizatın teknolojik olarak yenilenmesi

Stratejik Yatırım **( )** İşyerinin verimliliğini ve karlılığını artırmak için yürütülecek her türlü, AR-GE, eğitim ve pazarlama faaliyetleri

Diğer **( )**

3) İşyerinizde toplam kaç çalışanınız bulunmaktadır?

Kadın Çalışan Sayısı	Erkek Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı

** AR-GE; Bir kurumun bilim adamları ve mühendisler istihdam etmek suretiyle şirketin çalışma alanı doğrultusunda bilim ve teknolojinin gelişmesini sağlayacak yeni bilgileri elde etmek veya mevcut bilgilerle yeni malzeme, ürün ve araçlar üretmek, yazılım üretimi dahil olmak üzere yeni sistem, süreç ve hizmetler oluşturmak veya mevcut olanları geliştirmek, yaptığı çalışma ve faaliyetleri anlatmak için kullanılan yaygın bir terimdir.

BÖLÜM I-AÇIK İŞLER

4) Şu an işyerinize herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz?

Evet ( ) 5.1. soruya geçiniz. Hayır ( ) 6.Soruya geçiniz.

5.1) Eleman aranılan meslekler

Eleman Aranılan Meslekler	**Toplam Açık İş Sayısı**	**Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi** 1. Lise altı 2. Çıraklık 3. Genel lise 4. Meslek L. 5. Meslek yüksekokulu 6. Lisans 7. Lisansüstü 8. Herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum.	**Açık işiniz için cinsiyet tercihinizi belirtiniz?** 1. Kadın 2. Erkek 3. Cinsiyet önemli değil	**Açık İşinizde Engelli Çalıştırmak İster misiniz?** 1. Evet 2. Hayır 3. Fark etmez	**Talep Edilen Bilgi ve Beceriler *** a) Bilgisayar kullanımı b) Analitik Düşünebilme c) İletişim ve ifade yeteneği d) İkna kabiliyeti ve pazarlama gücü e) Sorun çözme ve inisiyatif alabilme f) Takım çalışması g) Yabancı Dil h) Yeterli mesleki / teknik bilgi i) İş tecrübesi j) Fiziki ve bedensel yeterlilik			**İlgili meslekteki açık işinizi hangi yolla arıyorsunuz? **** 1. Akraba - Eş Dost 2. Gazete - İlan, vb. 3. İnternet - Sosyal Medya 4. İŞKUR 5. Kendi çalışanlarım aracılığıyla 6. Özel İstihdam Büroları		
					1.	2.	3.	1.	2.	3.

*Önem derecesine göre **EN FAZLA** 3 beceriyi 1'den başlayarak SIRALAYINIZ. (1. En önemli olacak şekilde sıralanmalıdır.)

Kullandığınız arama kanallarından **EN AZ 1, **EN FAZLA** 3 tanesini işaretleyiniz.

BÖLÜM II – 1 YIL SONRA (31 EKİM 2021 TARİHİ İTİBARİYLE) ÇALIŞAN SAYISINDA NET DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

6) 1 yıl sonra(31 Ekim 2021 tarihi itibariyle) işyerinizde net istihdam artışı bekliyor musunuz?	Evet ☐ →	6.1'e geçiniz.
	Hayır ☐ →	7.soruya geçiniz.
	Fikrim Yok ☐ →	7. soruya geçiniz.

6.1) 1 yıl sonra(31 Ekim 2021 tarihi itibariyle) işyerinizde çalışan sayısında net istihdam artışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam ARTIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal artış

7) 1 yıl sonra(31 Ekim 2021 tarihi itibariyle) işyerinizde net istihdam azalışı bekliyor musunuz?	Evet →	7.1'e geçiniz.
	Hayır →	8. soruya geçiniz.
	Fikrim Yok →	8. soruya geçiniz.

7.1) 1 yıl sonra(31 Ekim 2021 tarihi itibariyle) işyerinizde çalışan sayısında net istihdam azalışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam AZALIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal azalış

BÖLÜM III - ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

8) Son 1 yıl içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslek var mı?

Evet ( ) 8.1. soruya geçiniz. Hayır ( ) 9.Soruya geçiniz.

8.1) Son 1 yıl içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri, bu mesleklerde temininde güçlük çektiğiniz kişi sayısı ile nedenlerini belirtiniz.

Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı	Temininde Güçlük Çekilme Nedeni* 1. Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması 2. Çalışma ortam ve şartlarının beğenilmemesi 3. Gerekli mesleki beceriye / niteliğe sahip eleman bulunamaması 4. İşin belirli süreli/mevsimlik/geçici olması 5. Talep edilen ücretin yüksek olması 6. Tehlikeli ve/veya çok tehlikeli meslek olması 7. Vardiyalı çalışma olması 8. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması							
		1	2	3	4	5	6	7	8

*Birden Fazla Seçenek İşaretlenebilir.

BÖLÜM IV – İŞGÜCÜ PİYASASINA GENEL BAKIŞ

9) Gelecek 10 yıl içerisinde işgücü piyasasında yaşanan değişim ya da dönüşümlerin sektörünüzdeki istihdama yansıması nasıl olacaktır?

İstihdamı arttıracaktır. ( ) İstihdamı azaltacaktır. ( ) İstihdamı Değiştirmez. ( ) Fikrim yok. ( )

10) Sektörünüzde gelecek 10 yılda öne çıkacağını düşündüğünüz (Geleceğin Meslekleri) meslekler nelerdir?

……...

……...

11) Son 1 yıl içerisinde İŞKUR'un hizmetlerinden faydalandınız mı?

Evet ( ) 12. Soruya geçiniz. Hayır ( ) 13. Soruya geçiniz.

12) Son 1 yıl içerisinde İŞKUR'un hangi hizmetlerinden faydalandınız?
(Hizmetlerde birden fazla seçenek işaretlenebilir)

Eleman Temini ( )
İşbaşı Eğitim Programları ( )
Nakdi Ücret Desteği ( )
Mesleki Eğitim Kursu ( )
Kısa Çalışma Ödeneği ( )
Danışmanlık ve Yönlendirme ( )
Teşvikler ( )
Mesleki Eğitim ve Beceri Geliştirme İşbirliği Protokolü (MEGİP) ( )
Çalışanların Mesleki Eğitimi
(14. Soruya Geçiniz) ( )

13) İŞKUR'un sunmuş olduğu hizmetlerden faydalanmama nedeninizi belirtiniz. (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

İŞKUR hizmetlerinden haberdar değilim. ( )
İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşıyorum. ( )
İŞKUR İnternet sitesi/mobil uygulaması kullanışlı değil. ( )
Bürokrasi (kırtasiye) işlerinin çok olması. ( )
İŞKUR, sektörüme uygun faaliyet sunmuyor. ( )
İŞKUR hizmetlerinden memnun kalmadım. ( )
Diğer(Belirtiniz)……
……..

14) Kısa Çalışma Ödeneğinden faydalandınız mı?

Evet ( ) 15. Soruya geçiniz. Hayır ( ) 17. Soruya geçiniz.

15) COVİD-19 sürecinde İŞKUR tüm Türkiye genelinde işverenlere Kısa Çalışma Ödeneği hizmetinde bulunmuştur. Süreç içerisinde İŞKUR'un performansını nasıl değerlendirirsiniz?

Çok başarılı buldum. ( )

Başarılı buldum. ( )

Kararsızım. ( )

Başarısız buldum. ( ) (Nedenini Belirtiniz.)

……

……

……

Çok başarısız buldum. ( ) (Nedenini Belirtiniz.)

……

……

……

16) Kısa çalışma ödeneği (KÇÖ) faaliyetlerinizin devamlılığını nasıl etkiledi?

(Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

KÇÖ sayesinde istihdam korundu. ( )

KÇÖ sayesinde firma faaliyetlerine devam etti. ( )

KÇÖ sayesinde iş saatleri azaltılarak personelimiz arasında COVİD-19 bulaşma riski azaldı. ( )

KÇÖ maliyetleri düşürdü. ( )

17) COVİD-19 sürecinde İş Kanunu'nun Geçici 10 uncu maddesi kapsamında işçilerinizi ücretsiz izne ayırdınız mı?

Evet ( ) 18. Soruya geçiniz. Hayır ( ) 21. Soruya geçiniz.

18) Ücretsiz izne ayrılan işçilere sunulan Nakdi Ücret Desteği uygulamasından faydalandınız mı?

Evet ( ) 19. Soruya geçiniz. Hayır ( ) 21. Soruya geçiniz.

19) Nakdi Ücret Desteğinden yararlanma sürecinde İŞKUR'un performansını nasıl değerlendirirsiniz?

Çok başarılı buldum. ( )

Başarılı buldum. ( )

Kararsızım. ( )

Başarısız buldum. ( ) (Nedenini Belirtiniz.)

……

……

……

Çok başarısız buldum. ( ) (Nedenini Belirtiniz.)

……
……
……

20) Nakdi Ücret Desteği (NÜD) faaliyetlerinizin devamlılığını nasıl etkiledi? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

NÜD sayesinde istihdam korundu. ( )

NÜD sayesinde firma faaliyetlerine devam etti. ( )

NÜD sayesinde iş saatleri azaltılarak personelimiz arasında COVİD-19 bulaşma riski azaldı. ( )

NÜD işçilik maliyetlerimizi düşürdü. ( )

21) COVİD-19 döneminde işleriniz nasıl etkilendi?

Çok arttı ( )

Arttı ( )

Değişmedi ( )

Azaldı ( )

Çok azaldı ( )

22) Esnek çalışma (Dönüşümlü, uzaktan çalışma, kısmi süreli çalışma vs.) verimliliği nasıl etkilemektedir?

Verimliliği çok azaltmaktadır. ( )

Verimliliği azaltmaktadır.( )

Verimliliğe etkisi yoktur. ( )

Verimliliği arttırmaktadır ( )

Verimliliği çok arttırmaktadır. ( )

2020 Yılı İşgücü Piyasası Araştırmasına yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederiz.

EK 2: ÖRNEKLEME YAPILAN İLLER LİSTESİ VE ÖRNEK SAYILARI

İL	10-19	20+	Genel Toplam
ADANA	79	1.862	1.941
ADIYAMAN	14	296	310
AFYONKARAHİSAR	40	584	624
AĞRI	6	112	118
AKSARAY	19	343	362
AMASYA	17	239	256
ANKARA	372	4.831	5.203
ANTALYA	178	3.381	3.559
ARDAHAN	46	23	69
ARTVİN	6	124	130
AYDIN	47	923	970
BALIKESİR	70	1.074	1.144
BARTIN	11	187	198
BATMAN	18	443	461
BAYBURT	71	36	107
BİLECİK	18	251	269
BİNGÖL	5	134	139
BİTLİS	13	104	117
BOLU	12	319	331
BURDUR	16	195	211
BURSA	146	3.862	4.008
ÇANAKKALE	25	484	509
ÇANKIRI	4	116	120
ÇORUM	15	383	398
DENİZLİ	48	1.391	1.439
DİYARBAKIR	38	955	993
DÜZCE	19	455	474
EDİRNE	18	333	351
ELAZIĞ	24	404	428
ERZİNCAN	12	157	169
ERZURUM	24	377	401
ESKİŞEHİR	44	927	971
GAZİANTEP	60	1.752	1.812
GİRESUN	20	319	339
GÜMÜŞHANE	96	72	168
HAKKARİ	88	71	159
HATAY	59	985	1.044
IĞDIR	2	109	111
ISPARTA	17	343	360
İSTANBUL	1.191	5.386	6.577
İZMİR	230	4.279	4.509

İL	10-19	20+	Genel Toplam
KAHRAMANMARAŞ	38	736	774
KARABÜK	3	195	198
KARAMAN	5	195	200
KARS	147	86	233
KASTAMONU	12	267	279
KAYSERİ	51	1.501	1.552
KIRIKKALE	8	151	159
KIRKLARELİ	18	344	362
KIRŞEHİR	8	124	132
KİLİS	103	57	160
KOCAELİ	128	3.288	3.416
KONYA	95	1.985	2.080
KÜTAHYA	21	459	480
MALATYA	27	606	633
MANİSA	52	1.273	1.325
MARDİN	29	680	709
MERSİN	62	1.654	1.716
MUĞLA	83	1.321	1.404
MUŞ	5	128	133
NEVŞEHİR	9	303	312
NİĞDE	15	231	246
ORDU	16	510	526
OSMANİYE	17	280	297
RİZE	16	278	294
SAKARYA	38	1.010	1.048
SAMSUN	44	1.060	1.104
SİİRT	6	132	138
SİNOP	3	115	118
SİVAS	23	394	417
ŞANLIURFA	42	666	708
ŞIRNAK	18	298	316
TEKİRDAĞ	64	1.560	1.624
TOKAT	15	327	342
TRABZON	31	797	828
TUNCELİ	63	39	102
UŞAK	14	378	392
VAN	25	447	472
YALOVA	14	414	428
YOZGAT	9	166	175
ZONGULDAK	13	442	455
Genel Toplam	**4.628**	**63.518**	**68.146**

EK 3: TANIM VE KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ

Açık İş: Kuruma işverenlerden intikal eden işçi istemidir.

Açık İş: İşveren tarafından hemen veya yakın gelecekte doldurulmak istenen ve işverenin işyeri dışından uygun bir adayın bulunması için aktif adımları attığı yeni yaratılan, boş veya boşalacak iştir. (EUROSTAT) . Bu tanıma göre açık iş muhakkak işyeri dışına açılmalıdır. İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında derlenen açık işler bu kapsamdadır.

Açık İş Oranı: Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilen bir orandır. Temel olarak, işyerleri tarafından fiilen doldurulmak istenen ve bu doğrultuda gerekli girişimlerin yapıldığı pozisyonları göstermektedir. İşyerinde çalışanlar yardımıyla doldurulmayı bekleyen pozisyonlar ise açık iş kavramı kapsamında yer almamaktadır. İşgücü arzına ilişkin İşsizlik oranına kıyasla işgücü talebinin bir göstergesi olarak ekonominin konjonktürel hareketlerine dair daha kullanışlı bir göstergedir. Örneğin ekonominin büyüme dönemlerinde açık iş oranında nispi olarak yükseliş görülürken, açık iş oranının gerilediği dönemler ekonomide yavaşlama işareti olarak değerlendirilmektedir.

Beceri: Eğitim, öğretim ve deneyimin ürünü olan beceri, ilişkin olduğu konudaki bilgiyle bir araya geldiği zaman uzman kişinin niteliğini oluşturur. Beceri, genel olarak iş ve görevleri başarabilmek için gerekli olan sistematik zihinsel ve fiziksel eylemleri, yatkınlıkları, etkinlikleri ifade eder.

Beceri Açığı: Beceri açığının yapısı ve düzeyini belirtir. İşgücü piyasasında becerili işgücüne ihtiyacın, mevcut işgücü arzından ne kadar fazla olduğunu gösterir. Dünyanın birçok ülkesinde işgücü piyasaları, artan işsizlik, yetersiz eğitilmiş personel, ekonomik ve teknolojik koşulların hızla değişmesi ve bu değişime ayak uydurma güçlükleri gibi sorunlarla karşı karşıyadır. Beceri açığının nedenleri arasında, (1) iş gereksinimleriyle karşılaştırıldığında yetersiz kalan ehliyetler, (2) Ehliyetlerle karşılaştırıldığında yetersiz kalan işler, (3) İşsizlik, gizli işsizlik, (4) sayısal olarak becerili işçi açığı yer alır.

Beceri Eksiği: İşgücünün sahip olduğu genel uzmanlığın işin gerekleriyle uyuşmazlığıdır.

Beceri İhtiyacı: Belirli bir organizasyon, sektör veya ulusal ekonomide, farklı türdeki faaliyet, iş veya mesleki rol için gereksinim duyulan beceridir.

Girişim: Yasal birimlerin oluşturduğu en küçük özellikle mevcut kaynaklarının tahsisi için belirli derecede karar alma özerkliğini kullanarak, mal ve hizmet üreten bir organizasyon birimidir. Girişim, bir veya birden fazla yerde, bir veya birden fazla faaliyet yürütebilir.

İktisadi Faaliyetlere Göre İstihdam: Bu gösterge istihdamın hangi ekonomik faaliyetlerde yer aldığının ifadesidir. İstihdam genelde tarım, sanayi ve hizmetler olarak üç temel iktisadi faaliyete ayrılır. Bu gösterge toplam istihdamın sektörlere göre oransal dağılımını gösterir. Böylelikle sektörlere göre ekonomik gelişmeyi veya daralmayı, trendleri, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri arasındaki seviye farkını ortaya koyar. Sektörel istihdam akışları verimlilik

analizlerinde çok önemli yer teşkil eder. Toplam verimliliğin artması için, istihdamın daha az verimliliğe sahip sektörlerden daha yüksek verimliliğe sahip sektörlere geçmesi gerekir.

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan sektörler kapsamı oluşturmaktadır.

A	Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık
B	Madencilik ve Taş Ocakçılığı
C	İmalat
D	Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı
E	Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı
H	Ulaştırma ve Depolama
I	Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri
J	Bilgi ve İletişim
K	Finans ve Sigorta Faaliyetleri
L	Gayrimenkul Faaliyetleri
M	Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetleri
N	İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri
O	Kamu Yönetimi ve Savunma
P	Eğitim
Q	İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri
R	Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor
S	Diğer Hizmet Faaliyetleri
T	Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri: Hanehalkları Tarafından Kendi Kullanımlarına Yönelik Olarak Ayrım Yapılmamış Mal ve Hizmet Üretim Faaliyetleri
U	Uluslar Arası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri

İşgücü Talebi: İşgücü talebi işverenlerin istihdam etmeyi istedikleri işçi sayısıdır.

İşgücü Piyasası Araştırması: İŞKUR tarafından 3 Nisan-5 Mayıs tarihleri arasında yapılan işyeri ziyaretleri kapsamında "İl İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi Formu" uygulamasıdır.

İşgücü Piyasası Araştırması Çerçevesi: Maliye Bakanlığı ve SGK kayıtları kullanılarak TÜİK tarafından hazırlanan "Türkiye İşyeri Kayıt Sistemi" üzerinden en güncel veri olan 2015 yılı kayıtlarıdır. İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında çeşitli nedenlerle görüşülemeyen işyerleri için "işyeri cevapsızlık formu" doldurulmuştur.

İşgücü Piyasası: Potansiyel çalışanların emeklerini arz ettikleri, işverenlerin de, ihtiyaç duydukları işgücünü talep ettikleri piyasadır. Çalışanlar öncelikle mesleki olmak üzere işe ilişkin beceri ve yeterliliklerini sunarken karşılığında ücret talep ederler.

İl İşgücü Piyasası: İşgücünün il düzeyinde arz ve talep olunduğu pazardır. İl düzeyinde işverenler birçok iş için çeşitli meslek dallarında işçi, çalışanlar da iş talep eder. Bu işler bakımından piyasa, il işgücü piyasasıdır.

İşgücü Piyasası Analizi: Belirli bir yer, bölge ya da ülkenin işgücü piyasasının niteliklerinin ve ayırıcı özelliklerinin incelenip çözümlenmesidir.

İşgücüne Katılım Oranı (İKO): İşgücü katılım oranı bir ekonomide çalışan veya işsiz, ekonomik olarak aktif olan nüfusun çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eder.

$$\text{İşgücüne Katılım Oranı} = \frac{\text{İşgücü Arzı (İstihdam + İşsiz)}}{\text{Kurumasal Olmayan Sivil Nüfus}} \times 100$$

Çalışma hayatına katılımı ölçen bu gösterge, çalışma yaşındaki nüfusun ekonomik olarak aktif olan kesimini gösterir. Ülke mal ve hizmet üretiminde yer alabilecek işgücü arzının büyüklüğü hakkında bilgi verir. Cinsiyet ve yaş gruplarına ve eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı ekonomik olarak aktif nüfusun yapısı hakkında bir resim çizer.

İşgücüne Dahil Olmayan (İnaktif) Nüfus: İşsiz veya istihdamda bulunmayan kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfustur. Bu gösterge, özellikle kişilerin neden işgücü içinde yer almadıklarını açıklamaları bakımından çok önemlidir. Kişiler, çeşitli nedenlerle işgücü piyasası içinde yer almayabilirler. Çalışmak istedikleri halde kendilerine uygun iş bulamayacakları gibi düşüncelerle iş aramayan kesim potansiyel işsiz olmaları nedeniyle işgücü piyasasını yakından ilgilendiren kavramdır. İşgücüne dahil olmayanlar aşağıdaki gruplara ayrılmıştır.

1. İş Aramayıp Çalışmaya Hazır Olanlar: Çeşitli nedenlerle iş aramayıp, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.1. İş Bulma Ümidi Olmayanlar: Daha önce iş aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.2. Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma, öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

2. Mevsimlik çalışanlar: Mevsimlik çalışması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

3. Ev işleriyle meşgul: Kendi evinde ev işleriyle meşgul olması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

4. Eğitim/Öğretime devam ediyor: Bir öğrenim kurumuna, kursa vb. devam etmesi

nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

5. Emekli: Bir sosyal güvenlik kuruluşundan emekli olduğu için iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

6.Çalışamaz halde: Bedensel özür, hastalık veya yaşlılık nedeniyle iş aramayan ve iş başı

yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

7. Diğer: Ailevi ve kişisel nedenler ve bunun dışındaki diğer nedenler ile iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

$$\text{İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus Oranı} = \frac{\text{Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus} - \text{İşgücü}}{\text{Kurumsal Olmayan Nüfus}} \times 100$$

İşsiz: Çalışma yaşında olup, işi olmayan, aktif olarak iş arayan ve çalışmaya hazır kesimi ifade eder. Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler. Ayrıca, dört hafta içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dahildirler.

İşsizlik Oranı: İşgücü piyasasının en çok bilinen ve medya tarafından da üzerine en çok değinilen göstergesi işsizlik oranıdır. Toplam işsiz sayısının işgücü arzına oranıdır. İşsizliğin değerlendirilmesinde toplam işsizlik oranı tek başına yeterli olmaz. Gelecek planlaması için genç işsizlik ve uzun süreli işsizlik oranlarının da ayrıca dikkate alınması gerekir.

$$\text{İşsizlik Oranı} = \frac{\text{İşsiz}}{\text{İşgücü Arzı(İstihdam} + \text{İşsiz)}} \times 100$$

İşteki Durum: Ücretli ve yevmiyeli, kendi hesabına çalışanlar, işverenler ve ücretsiz aile işçileri olarak dört kategori altında toplanan işteki durum, işgücü piyasasının dinamiklerini ve ülke ekonomisinin gelişimini gösterir. Gelişen bir ülkede genel olarak beklenen tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörlerine geçişle birlikte, ücretli ve maaşlı çalışanların sayısındaki artış; kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan sayısındaki azalıştır.

Kayıt Dışı İstihdam: Referans haftasında yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanlardır.

Birçok ülkede kayıtdışı istihdam, gelir ve üretim yaratmada önemli bir rol oynar. Kayıtdışı istihdam sosyal güvenlik sisteminin ve yasal yaptırımlarının dışında olmasına rağmen, yüksek nüfus artış hızına veya kentleşmeye sahip ülkelerde bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kayıt Dışı istihdam Oranı: Bu gösterge kayıt dışı istihdamın toplam istihdam içindeki oranı olarak hesaplanmaktadır. Oranın büyüklüğü çalışma hayatının sosyal güvenceden uzaklığı hakkında bilgi verir.

$$Kayıtdışı\ İstihdam\ Oranı = \frac{Kayıtdışı\ İstihdam}{Toplam\ İstihdam} \times 100$$

Kayıtlı İşsiz: Çalışma yaşında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, Kuruma başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, Kurum tarafından henüz kendisine iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişilerdir. Kayıtlı işgücünden, daha iyi şartlarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir iş yerinde çalışmak isteyenler çıkarıldığında geriye kalanlar kayıtlı işsiz sayılmaktadır. (İŞKUR)

Kayıtlı İşgücü: İş arayanlardan aktif kayıtlarda yer alanların tümüdür.

Kurumsal Olmayan Nüfus: Üniversite yurtları, yetiştirme yurtları (yetimhane), huzurevi, özel nitelikteki hastane, hapishane, kışla vb. yerlerde ikamet edenler dışında kalan nüfustur.

Kurumsal Olmayan Çalışma Çağındaki Nüfus: Kurumsal olmayan nüfus içerisindeki 15 ve daha yukarı yaştaki nüfustur.

Mesleklere Göre İstihdam: Meslek sınıflaması olarak kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü, Uluslararası Çalışma Örgütünün ISCO-08 Uluslararası Standart Meslek Sınıflandırma Sistemi esaslarına göre hazırlanan ve meslek sınıflandırma sistemi içinde yer alan meslek unvanlarını, özetlenmiş meslek tanımlarını ve meslek kodlarını kapsayan bir sözlüktür.

Meslek sınıflaması dört rakamlı kodlanmış olup 9 ana grup altında toplanmaktadır. Ana grupların altında 2 basamaklı alt gruplar, alt grupların altında 3 basamaklı meslek grupları ve meslek gruplarının da altında 4 basamaklı meslekler yer almaktadır. İŞKUR tarafından kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü (TMS) ISCO-08 ile uyumlu daha ayrıntılı bir sözlüktür. ISCO'da söz konusu olan meslek grubu iken TMS'de mesleklerin en ayrıntılı hali bulunmaktadır.

Bu gösterge özellikle farklı işgücü piyasalarında arz ve talep dengesizliklerin analizinde çok önemlidir. Karar vericiler ve politika yapıcıların ekonomik ve sosyal politikaların formüle edilmesinde ve işgücü, öğretim ve mesleki eğitimin planlanarak uygulanmasında, yürütülmesinde istihdamın mesleklere göre dağılımı önem arz etmektedir.

Net İstihdam Değişim Oranı: Beklenen istihdam artışından, beklenen istihdam azalışının çıkarılması ile elde edilen sayının mevcut çalışan sayısına bölünmesi ile elde edilen orandır.

Temininde Güçlük Çekilen Meslekler: İşverenler açık işlerini istedikleri becerilere sahip çalışanlarla doldurmadıkları takdirde, bu durumu temininde güçlük çekilen meslekler veya beceri eksiği açık işler olarak ifade ederler.

Yaş Bağımlılık Oranı : 0-14 ve 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun, 15-64 yaş grubundaki nüfusa oranın yüzde olarak ifadesidir.

$$\boldsymbol{Yaş\ Bağımlılık\ Oranı} = \frac{0-14\ Yaş\ Nüfus + 65\ Yaş\ ve\ üstü\ Nüfus}{15-64\ Yaş\ Nüfus} \times 100$$

Yerel Birim: Coğrafi olarak tanımlanan bir yere yerleşmiş girişim veya onun bir parçasıdır. Ekonomik faaliyet, coğrafi olarak tanımlanan bu yerde veya bu yerden tek ve aynı girişim için bir veya daha fazla kişinin çalışması halinde yürütülür.

Yetersiz İstihdam: Zamana bağlı eksik istihdam kapsamında yer almamak koşuluyla, referans haftasında istihdamda olan, son 4 hafta içinde mevcut işini değiştirmek için veya mevcut işine ek olarak bir iş aramış olan ve böyle bir iş bulduğu takdirde 2 hafta içinde çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Zamana Bağlı Eksik İstihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu taktirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.